

Etxebizitza: Interes tasaren igoerak eskariaren jaitsiera dakar

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

01792

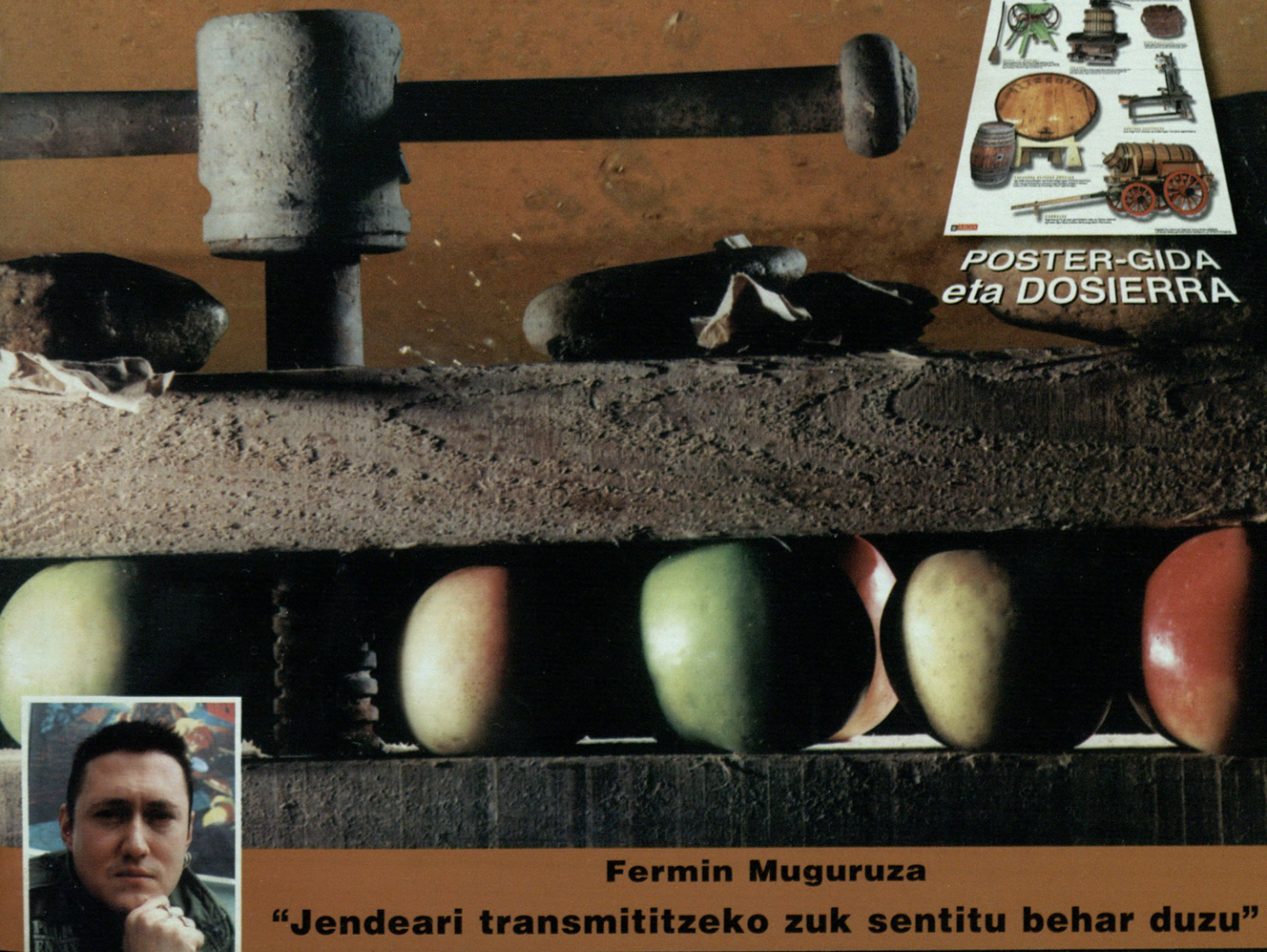

Sagardoa 2001

SAGARRA JOTZEKO MAKINAK

**POSTER-GIDA
eta DOSIERRA**

Fermin Muguruza

“Jendeari transmititzeko zuk sentitu behar duzu”

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

1.792. ZENBAKIA - 2001EKO URTARRILAREN 21A

■ Jose Manuel Goikoetxea:
"Estatutua gaiztakeria handiz
erabili da Madrilen" 9

■ Etxebizitzaren eskaria jaisten
ari da pixkanaka 12

■ Sagardoa Berezia:
Makina bat tresna. 19

■ Fermin Muguruza:
"Jendeari
transmititzeko zuk
sentitu behar duzu" 32

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrietzeta: Jose Manuel Goikoetxea.	
Xabier Letona	9

EKONOMIA

Etxebizitzaren eskaria jaisten ari da pixkanaka.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Gorde eserleku bat euskarari.	
Jon Torner	15

GIZARTEA

Sagardoa Berezia: Makina bat tresna.	
Nerea Pikabea	19
Elkarrietzeta: Femin Muguruza.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	32

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	38
Elkarrietzeta: Asgarth.	
Xabier Sagardia	41
Orain Dela 30 Urte.	
Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	50
Ihesi	51
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Xabier Oleaga	8
Kultura: Lorea Agirre	40
Azkena: Iñaki Murua	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

gizarte-ekintza
obra social

A s i e s k o + I n e s e x

ARZALLUSEN ARMAIRUAN

SARTU
GARA!!!

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
Erredakzioa: kazeta@argia.com
Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
Ipar Euskal Herria . . .780 lib./118,92 euro
Espainia16.400 pta./98,57 euro
Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
Airez33.300 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Schorr, EEBetako "The New York Daily News" egunkarian

3 The New York Daily News. Dist. by UFS Inc.

-Colin Powell: Italiarekin harreman ona izateak gure posizioa indartuko du Mediterraneoan NATOren kezka geoglobalen aurrean...

-George Bush: Italia bota itxura duen herrialdea da, ezta?

■ Chappatte, Suitzako "Le Temps" egunkarian

- Mila ehuni euroak arrakasta duela...
-... nik ere bai!
-... nik ere bai!
-... baina dolarretan.

Hiruko Txikian

ZEKOR SANOAK

A dinarekin erotzen ari omen zaizkigu, idiak ez bezala. Ez dakit nik traktoreak desagerrarazitako idien kasuan zer zen sano mantentzen zituen, lanerako antzutu izateak ala lan egin beharrak. Ez dakit. Badakidana, haragirako hazi behiak gizakiak ez bezala beren jan eta egonean erotzen zaizkigula eta sekulako desmasiak sortzen ari direla. Alemanian bereziki. Bi ministroren dimisioak lekuko. Gizakietan berriz, jana lortu behar izateak ateratzen gaitu gure onetik. Eta lanak errotzen. Eta egonean ere jana bermaturik duena da normalean besteak, langileak erotuarazten dituen. Behietan ez bezala

gizakietan bere gaztetako beroaldi ero xamarrek adinaz kalmatu dituenik ere bada. Arraza hau ugaritzen ari zaiguna da gainera Joschka Fischer Alemaniako kanpo harremanetarako ministro eta kantzillordea. Gaztetan kale borrokan aritua -hori terrorismoa baino kirola zen garaietan- goxista omen genuen oso. Bere laguna Pique katalan espainolista-ren antzera gaztetan eri eta gero sano, hau ere komunista katalanista baiken. Gizakia behitik baino iditik gertuago dagoenaren seinale. Ala zezenetik? Gizakietan ere jan eta egonean haziak baitaude ●

♦ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

HARAGIAREN NEGOZIOA

Behi eroen gaitza alarma sozial handia eragiten ari da europar eta euskal gizartearen. Gaitz honen kudeaketa eta administrazio publiko desegokia alarma hori areagotzen ari da. Gobernu ezberdinek, gardentasun eta informazio falta eta kasu askotan arinkeriarekin, guzti hori lagundu dute. Euskal kasuan, Eusko Jaurlaritzaren eta Nafarroako Gobernuak dagozkien analisiak egite-rakoan nolabaiteko bizkortasuna agertu dute. Dena den, alarma sozialak dirau. Bitartean, abeltzain eta harakinek euren negozioa arriskuan ikusten dute, kontsumitzailea, segurtasuna eta babesa behar dituenak, ez baita esaten diotenaz fidatzen. Hala, kontsumoa jaisten ari da, abeltzainek ezin dituzte abereak saldu eta harakinek ezin dute haragirik saldu. Abeltzainen eta harakinen negozioak kolapsaturik daude eta, arazoari konponbidea laster aurkitzen ez bazaio, horietako asko desagertu daitezke. Hori saihesteko, botere publikoaren bete-beharra egoera argitzea eta kontsumitzaileari konfiantza eskaintzea da. Eta horretarako gai ez badira, dimiti dezatela, Alemaniako Osasun eta Nekazaritza ministroek bezala ●

● DANIEL UDALAITZ

DATA GABEKO HAUTESKUNDEAK

UDA inguruan izango ei dira EAEko hauteskunde autonomikoak. Lehenago edo geroago, batek daki, baina seguruenik geroago. Egunez egun gertatutakoek erabakiko bide dute eguna, baina ingurune jeltzaleetan badirudi udazkenaren aldeko hautua egingo dela, batez ere denbora irabaztearren. Hauteskunde aurrekanpainan gaude, beraz, eta aurrerantzean esango direnak klabe horretan interpretatu beharko dira, nahiz eta sarritan hauteskunde aurrekanpaina iraunkorrean bizi ez ote garen ere pentsa daitekeen.

ATENTATU SAIOAK ETA ERREPRESIOAREN ERANTZUNA

SEVILLAN, Bartzelonako Gobernu Militarrean, Zarautzen... ETak bere atentatu saioekin jarraitzen du etengabe eta Espainiako Segurtasun indarrek atxilotuta eta entregekin jarraitzen dute. Iñaki Krutxaga eta Lierni Armendarizen atxilotetarekin Bartzelona Komandoa deseginda geratu bide dira. Mexikok Jose Ramada eta Mila Iholdi Espainiako poliziaaren eskuetan jarri zituen. Mikel Jauregi atxilotu zuen poliziak eta Irunen ustez ETak bahiketetarako erabilitako zulo bat topatu. Zorte handiagoa izan zuen Xabier Makazaga presoak, Frantziako poliziak mugan jarri ondoren, libre geratu baitzen. Egunetik egunera gaiztotzen doan gatazkaren zurrumbiltoa da nagusi, datozen hilabeteetarako espero daitekeen moduan. Zarauzko saiakera horren adierazgarri gordinena, "Aitajauna" film ospetsuetako zenbait irudi txiki gera zitezkeen zorionez eztanda egin ez zuen lehergailuak eztanda egin izan balu. Heriotzaren gainean egindako heriotz jarduna da gerretako irudirik krudelenetakoa.

KONTZERTUAREN ERABILERA

AURTEN kontzertu ekonomikoaren negozioa egin behar dela eta (1981ean egin zen

legea orain berriztatu behar da), negozioazio honek ez dio ihes egin euskal giro politikoan bizi den zurrumbiloiari. Norbaiti ondo interesatu zaio filtratzea negozioazio hau eta EAEko hauteskundearen aurreratzea lotuko direla. Ezetz esan du Rodriguez Rato Espainiako Gobernuko lehendakariordeak. Hauteskundeak eta hauen emaitzak kontzertuaren negozioari lotuta daude, emaitza era batekoa ala bestelakoa izan. Gernikako Estatutua etengabe trukeko tresna politiko gisa erabili duen moduan, pentsaezina da Madrilek halako tresna garrantzitsua eta halako une garrantzitsua lotuko ez dituenik.

ERNEST LLUCHEN OMENEZ

DONOSTIAN Kursaalaren Ernest Lluch zenari egindako omenaldia espero bezala atera

B A H E A

- Antonio Alvarez-Solis kazetari eta analista politikoa: "PP-PSOEn Itunaren ondoren Euskadiri independentziaren bidea baino ez zaio gelditzen".
- Carlos Iturgaiz, EAEko PPko buruzagia: "Harrigarria da, oposizioko burua bizirik ateratzen da atentatu batetik eta Ibarretxek deitu ere ez dio egiten. Imaginatu Rodriguez Zapaterori antzeko zerbait gertatzen zaiola eta Aznarrek ez diola hurrengo minutuan deitzen, horixe da orain arte gertatu dena".

M E T R O A

zen azkenean: batetik arrakastaz ekitaldia bera-
gatik eta bestetik PPK egindako hutsunearekin.
Odon Elorza Donostiako alkatearekin zuen
adiskidetasunaz gain, Donostian, eta Euskal
Herrian oro har, Lluh PSOEko ministro ohi bat
baino askoz gehiago zela erakutsi dute ekital-
diak, antolakuntzak berak eta atxikimenduek.

PREST DAGO AB-REN PROIEKTUA

ABERTZALEEN Batasunak otsailaren 11n
Nafarroa Behereko Bastidan egingo duen miti-
narekin abiaraziko du martxoaren 11n eta 18an
izango diren udal eta kantonamenduetako kan-
paina. Halaber, bertan aurkeztuko du datozen
urteotarako bere ildo politikoa. Hilaren 13an
ezohiko biltzar nagusia burutu zuen Uztaritzen
izandako biltzarrean eta bertan azaroan jorratu-

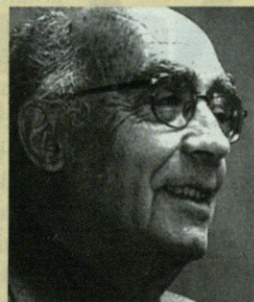
ELIZAREN GARRANTZIA

Hego Euskal Herriko gotzainek
Armentian bultzatutako ekitaldiak
kolore guztietako pertsonak bildu
ditu bakearen alde otoitz egiteko.
Elizak ezin duela politika
munduak eta erakundeek
konpondu ezin dutena konpondu,
baina egon hor dagoela,
eskatzen zaionari erantzuteko
prest adierazi du. Eliza euskal
eremu sozial zabaleko beste
erakunde bat da, baina ez
nolanahikoa, ekitaldi honek
erakutsi duen moduan.
Bitartekaritza eta zubigintzan
zeregin garrantzitsua izan
dezakeen erakundea da, euskal
gatazkaren agente guztiek behin
baino gehiagotan aitortu dioten
bezala.

tako 200 bat inguru proposamen eztabaidatu
ziren eta hauei egindako ehun zuzenketa baino
gehiago aztertu ere bai.

KINIELA GOBELA NAFARROAN

EUSKARAREN dekretu berria azkar jarri
du abian Nafarroako Gobernuak eta jadanik ira-
garri du eremu mistoko bide seinaleak eta erro-
tulazioa dekretuaren ezaugarrietara moldatuko
duela; euskarari lekuri ez diola utziko, alegia.
Hasieran euskarazko bide seinaleak aldatuko
dituela esan zuen, baina gero daudenak utzi eta
erdara hutsean berriak bakarrik jarriko direla
zehaztu zuen. Nafarroako euskaltzaleak zori-
txarreko kiniela gisako batean murgildurik
daude, hurrengoan zeren txanda izango den
asmatze lanetan.

■ Jose Saramago.

IZPIAK

Jose Saramago Literatura
Nobel Sariaren ustez,
elkarrizketarena da eus-
kal gatazkak duen irten-
bide bakarra; euskal
herritarrei egindako kont-
sultsa batek irtenbide
hori erraztuko lukeela
dio, "Elkarri" aldizkari-
ko azken zenbakiko elkarriz-
keta batean, baina horre-
tarako ezinbestekoa dela
ETAk bere jardun arma-
tua bertan behera uztea.

Paco Garcia Arrasateko
PSE-EEko zinegotziaren
autoari su eman zioten
iragan astean Arrasateko
kale batean egun argiz
egindako ekintza batean.
Garcia Xabier Zubiza-
rreta Arrasateko alkateari
egotzi zion ekintzaren
erantzukizuna.

Ramon Etxezarreta
Donostiako PSEko zine-
gotziaren aburuz, epe
ertainera EAJ eta PSEren
arteko elkarlana bilatu
behar da, gaur egun hori
zaila bada ere bere abu-
ruz hori izango baita herri
honek bizi duen egoerari
irtenbidea eman diezaio-
keen aliantza politikoa.

• Javier Balza, barne kontseilaria: "Euskaditik kanpo atentatuak direnean, isiltasun akor-
dio bat dago, terroristei mesede egiten dieten alderdien arteko kritikarik ez egiteko. Eus-
kadin gertatzen direnean, ehiza zabalik da, baita atentatuak saihesten direnean edo ez
daudenean".

• Iñigo Elkoro, Torturaren Aurkako Taldeko kidea: "Estatu espainiarrean tortura sistema bat
dago indarrean (...) Konstituzioko 155 artikulua Lege Antiterrorista baimentzen du eta lege
honek atxilotuen inkomunikazioa eta berau denboran luzatzea baimentzen du"

Bide bakarrik ez

Mariano Izetaren heriotza eta Nafarroako Gobernuaren azken erabakiak euskarren inguruan bat etorri dira denboran, baina ez dakit kasualitateak eraman dituen hortara ala bigarrenak ekarri duen lehena. Izan zitekeen. Nafar euskaltzale batentzat benetan digestio gaitzekoak izan baitira Sanzek nafar euskaltzalearen aurka egindako gehiegikeriak, batez ere azkenak. Ikusiak ikusita, bestalde, ez dakit handienak ikusita ditugun. Del Burgo eta Aizpun datozkit burura. Gaitzerdi haiek, Francok utzitako demokrazian gizendu eta oinordekotutako kumeena kon-tuan hartua.

Norbaitzuek esan dute egu-notan Nafarroako PPK, hau da, UPNk, bere aginte esparruan egindakoa espero behar dela Euskal Herriko beste gune autonomikoan ere. Konklusio prebisible eta erraza izanik ez da ordea errealismorik gabea. Hurkoaren bizarra mozten ari dira, zalantzarik gabe.

Euskal Herriko egoera jarraitzen duen Alemaniako profesio-kide batekin hizketan oraintsu, PPren ofentsiba ideologikoaren sorburua ETaren su-etenaren bukaera eta ondorio gisa ezartzen zuen. Begiak zabal-zabal egin zitzaizkion datu zehatzak jarraituta erakutsi nionean ofentsiba horren garapena behintzat su-eten garaian, bete-betean, gorpuztu dela.

GARAPENAREN ildo nagusiak, hala ere, aurretik jarritak zeuden. Gogoan izan "Egin" egunkariak filtratutako txosten hura, non jasotzen zen Aznarren alderdiko buruzagiek Donostian izandako bilkura baten berri. Hitzez-hitz bete dira hartan iragarritakoak: hezkuntza planak, historia, geografia, izen-abizenekin aipatutako intelektual zenbaiten papera... Txostenean falta zen aurrikuspen bakarra PSOEn morrontza zen. PSOEn babes mukurrik gabe -bagekien hortaz zerbait, baina hainbestera-koa izango zenik? ezina zukeen PP garaile honek ekarritako egoera.

Erasoa omen da defentsarik onena eta Fragarren alder-

dikoe oraingoan asmatu egin dute eta orainarte gai izan dira. Zeren aurka defendatzeko eraso duten? Euskal aber-tzaletasunak distentsio giro batean landu zezakeen ofentsibaren aurka. Gero, gainera, azken hau ez da bide erdira ere iritsi, bide laurdenera agian eta bertan geratu da blokatuta, desaktibatuta. PPrenak ordea bere bidea jarraitzen du eta lehia desorekatu honetan nabarmenagoa da orainarte irabazle dabilenaren alde.

Indarrak parera ekarri edota indar korrelazioa aldatzerik ba al dago? Euskal abertzalearen barruan ba al dago aukerarik intxaurrondoa astindu eta intxaurrak jasotzera-koan orduan osagarritasuna lantzeko? Eta hori gabe, ba al dago irteerarik?

OSAGARRITASUN horrekin irteera posible batzuk burutzen zaizkit. Hori gabe, eta oraingoz, bat ere ez.

Osagarritasun horretara nola iritsi. Hortan dago, bada, gakoa. Baina bidea ezin daiteke bakarra izan. Orainartekoak bere mugak adierazi baditu, beste batzuk bilatu beharko dira.

Inmobilismoa hausteko gaitasunean dago giltzarria. Orainarte autonomismotik soberanismoa igarotzeko borondateak astindu du esklerotizatutako guztia. Bil bitez horren inguruan konbikziorik boro-bilena dutenak eta horrek erakarriko edo behartuko ditu epelagoak diren beste batzuk. Baina egin bedi zerbait lehenbailehen.

Inmobilismoa hausten hasi da demokraziaren kontzeptuaren inguruan alderdien artean ez

ohiko hurbilketarik eman direnean ere. Eta honetan ez dugu ikusi ikus zitekeen guztia. PP eta ezker abertzalearen arteko hurbilketa ikusteko adina ez dit ematen irudimenak oraingoz. Baina PSOE eta ezker abertzalearen artekoa, tartekoekin edo tartekorik gabe, ez zait ezina egiten. Katalunia aldera begiratzu gero batipat.

Ez da egia bide bakarra dagoenik. Ez da egia otzare bakarra dagoenik sagarrak jartzeko. Ez da egia jokaldia karta bakarrera mugatzen denik. Horrela esploratzaile txarrek, prebisio kaxkarrek eta jokalariek desesperatuek bakarrik jarduten dute ●

DANI BLANCO

Xabier Oleaga
Kazetaria

"PP eta ezker abertzalearen arteko hurbilketa ikusteko adina ez dit ematen irudimenak oraingoz. Baina PSOE eta ezker abertzalearen artekoa, tartekoekin edo tartekorik gabe, ez zait ezina egiten"

EAJko Nafarroako Foru Legebiltzarreko parlamentaria da, EAJk jeltzaleen zatiketaren ondoren Nafarroan izan duen lehena. EArekin batera aurkeztu izanaren ondorioa. Nafarroa zein EAEko egoera politikoaz jardun dugu, biak ezagutzen baititu ongi.

“ESTATUTUA GAIZTAKERIA HANDIZ ERABILI DA MADRILEN”

Euskarazko bide seinale eta errotulazioen ezabatzeari ekingo zaio Nafarroako eremu mistoan. Eusko Ikaskuntzari erretiratu zaion dirulaguntza ere hor da. Okerretik okerrera goaz.

Bai, bai. Euskarari dagokionez, kontsentsu maila bat lortua zegoen, eta Nafarroako erakundeek euskara Nafarroako zerbait bezala onartua zuten, ez asko nahiko genukeen gisa bultzatuz, baina onarpen maila batekin. Orain, ordea, atzerakada izugarria egiten ari da, neurri atzerakoiekin. Ez da errepresio zuzenekoia, debekuarekin eta abar, baina ezkutukoa bai. Izugarri intolerantea da, eta European hizkuntzen urtea den honetan, ez da halako neurririk ezagutzen. Nori egiten dio kalte eremu mistoan bide seinaleak euskaraz ere egoteak? Eusko Ikaskuntzaren kasua, beste gehiegikeria bat gehiago da. Euskara Nafarroako ondare galdu ezina da, nafar guztiok gurea bezala hartu behar duguna eta espero dut logikak gauzak bere lekuan jarriko dituela.

■ **Logikak, ordea, bere kabuz ez du ezer lortzen. Batzuk euskarak aurrera egin duela konturatu dira eta erreakzionatzen ari dira. Zer egin behar da?**

Gure aldetik dugun gutzia jarriko dugu logikak, arrazionaltasunak eta modernitateak atzerakoitasun horiek gaindi ditzaten. Nafarren gehien-
goak arrazionaltasun horren alde egingo

JOVE LACALLE

■ **“Nori egiten dio kalte Nafarroako eremu mistoan bide seinaleak euskaraz ere egoteak?”**

duela uste dut eta nafar intelektualek ere bai. Dena den, erantzukizuna ez da baka-

gizartea horretan lagun-tzea. European hizkuntzek gero eta balore handiagoa dutenean, hemengo troglodita batzuek halakoak egiten dituzte.

■ **Dena den, sektore eus-kaltzale eta abertzaleetan ezik, ez dirudi gai hauek alarma handia sortzen dutenik.**

Gizarte modernoetan, eta komunikabideen zereginaz, gizartea gero eta desideologizatuago dago; edozein eratan, gai honekiko ez da irakurketa guztiz negatiboa egin behar. Hor dago euskarazko hezkuntz ereduen aurrerapen handia. Gizartea legearen aurretik joan da gai honetan. Desideologizazio gehiago edo gutxiagorekin, jende askok Nafarroako ondare bat bezala sentitzen du euskara; Nafarroako intelektualei dago-kie sentimendu hori zaintzea eta indartzea, euskara ideologiari gainetik dago eta.

■ **Nafarroan, ordea, eskuineko pertsona talde garrantzitsu batek, gizartearen tresna gehiegi ditu bere eskuetan, PSN eta beste eremu sozial eta politikoko batzuk erakartzen ari dena.**

Egia da, oraindik ere bada halako oligarkia bat, baina ez du Nafarroako gizartea ordezkatzen. Adibide bat jarriko dizut: duela gutxi Foru Legebiltzarrean errenta aitopenetako ken-

rrik UPNrena, ulergaitza bada ere PSNk ere gai honetan bere sostengua eman baitio UPNri. Gizartea da hizkun-tza aurrera ateratzen duena, eta gure zeregina da

keten inguruan onartutakoaren arabera, 2 milioi pezeta (80.000 libera) irabazten dituen famili bateko aita batek 20 milioi pezeta irabazten duenaren erdia kentzen

□ **“Euskararenean, erantzukizuna ez da bakarrik UPNrena, ulergaitza bada ere PSNren sostengua ere badu-eta”**

du zergetan. Hori injustizia galanta da, zalantzarik gabe, baina batez ere adibide gisa balio dit. Arrazoi desberdinak medio, PSN abstenitu egin zen, EH ez zen egon... hots, atera den legeak ez du Nafarroako gizartearen gehiengoak pentsatzen duena ordezkatzeko, inondik inora. Berdin gertatzen da euskararen gaiarekin. Nafarroako gizartearen gehiengoak zer demontre nahiko du eremu mistoko bide seinaleetatik euskara kentzea! Gehiengo handi bateko askok pasibitatez ikusten du hori, eta beste askok ongi ikusten du. Begira zer gertatu zen izatezko bikoteen legearekin, jendeak Nafarroaren irudi bat du eta gero inon baino lege aurrera-koiagoa egiten da.

■ **Nola ikusten duzu UPNren itzailaren atzean ari den PSN?**

Sozialismoak indar handia duen herri batekoa naiz; demokraziaren aurreko sozialismoarekin harreman handia izan dut eta harrituta nago sozialismo nafarren garapenarekin. Ikuspegi sozialetik EAEko kideek baino atzerakoiago jokatzen ari dira, ez dute sozialismo moderno batetik espero daitekeena ematen.

■ **PPk eta PSOEek egin duten itunaren bertsioa sinatu dute hemen UPNk eta PSNk. Nafarroako Ezker Batuak eta beste batzuek, aldiz, Iruñeko Itunaren erreferentzia bilatzen dute. Garai bateko itunetara itzultzeak ekar al dezake onurarik gaur egun?**

Alderdian beti defendatu izan ditugu negoziazioa eta elkarriketa. Garai batean sinatutako akordio haiek gehiengo zabalena sinatu zituen - HBk ezik gainerako guztiek -; gaur egun, ordea, hirugarrengoa batzuekiko elkarriketa saioak galerazteaz gain, Konstituzioaz eta Estatutuaz desberdin pentsatzen duten guztiak baztertu nahi dira. Mundu guztia elkarriketatzen ari denean, baztertzaila den edozein akordio porrot egingo du.

■ **Zein balorazio egiten duzu EAK eta EAJk duzuen elkarlanaz?**

UPN eta PSNren akordioak atea ixten die beste edozelako ekimenei. EHren jarrera ere ez da eraikitzailea eta ETAren jarduerak izugarritzko zailtasunak jartzen dizkio guk landu nahi dugun mugimendu demokratikoari. Testuinguru horretan

HANDIRA OHITUTA, TXIKIRA ARITU BEHAR

Jose Manuel Goikoetxea, 49 urteko altsasuarra da. Ikasketaz eta lanbidez albaitari, 1980tik 1988ra nekazaritza kontseilariordea izan zen, eta 1988tik 1995era eremu berean kontseilaria. Agrupación Alsasuarrarekin (EAJ, EA, EE eta independenteak) Altsasuko alkate 1991tik 1995era. Gasteizen handira aritu ondoren, txikian aritzea zer den ikasten ari da Iruñean. 1983an afiliatu zen EAJn.

kokatu behar da parlamentuko gure lana. Legebiltzarrean elkarlana ondo sinkronizatua dugu EAK eta EAJk, eta ekimen interesgarriak eraman ditugu aurrera; Nafarroak dituen arazoei elkarlanean aurre egiteko moduan dira EAJ eta EA. Hori bai, hiru bakarrik gara, eta horrek ere asko mugatzen du gure lana. Oposizioko gainerako taldeekiko harremanak ere, oro har, onak dira.

■ **Oraindik asko falta da hurrengo foru hauteskundeetarako, baina diozunagatik, berriz elkarrekin joatearen aldeko apustua egingo zenuke?**

Abertzaleek elkar ulertzearen aldekoa izan naiz beti eta bizi dugun egoera kontuan izanik are gehiago. Bakoitzak bere

Bai. Halako krisiak ez dira atseginak, harreman pertsonalak dira tartean... tristeziak gogoratzen ditut une haiek. Baina errealitatea den moduan onartu behar da. Noski, diktaduraren ondorengo urte haiek ilusio izugarrikoak izan ziren, gobernu bat eratzea, zeuden behar guztiei erantzutea... izugarria izan zen. Gogoan dut, esate baterako, nola sortu genuen Derioko laborategia, orain "behi eroen" analisiaz arduratzen ari dena. Ez dut Estatutua jainkotuko, baina onartu ezin dudana da aurrera egiteko tresna baliagarria ez dela izan esatea. Izugarri aurreratu da, ezin da Estatutuaren aurreko egoera eta egungoa konparatu. Ondo gogoratzen dut lehen soldata soziala onartu zenean,

eta nola helegin zion Gonzalezen gobernuko Matilde Fernandezek. Estatu mailan onartu zen lehen soldata soziala izan zen. Hobeagoa izan zitekeela? Jakina, baina orduan egin zitekeena zen. Berdin beste gauza askorekin, adibidez Arabako Errioxan euskararekin egin dena.

■ **Azken bi urteetan EAJn ere Estatutua gainditu behar dela esan da. Zuk zer uste duzu?**

Estatutua gaiztakeria handiarekin erabili da, Madril en beti erabili da tresna negoziatzaile gisa eta horrek kalte handia egin dio. Egurrerako tresna bat harrirako erabiltzen baduzu, hondatu egingo duzu. Hori gertatu zaio Estatutuari. Ez guk nahiko genukeen beste, baina 80tik 82ra

Estatutua nahiko azkar garatu zen. Hortik aurrera, Auzitegi Konstituzionalak egin dituen interpretazioen arabera, murrizketa etengabea izan da. Beraz, garai batean asegarria zena gaur

egun ez da. Bitxia da, garai batean Estatutuaren aldekoak ez zirenak gaur egun sostengatu egiten dute, eta orduko aldekoak gaur egun gainditu nahi dugu. Denborarekin eskaera sozial guztiak aldatzen dira, eta gaur egun gizarteko sektore handi batek beste zerbait eskatzen badu, hori normalitate osoz aztertu behar da, horrek ez du zerikusirik biolentziarekin.

■ **Beraz, zu Estatutua gainditzearen aldekoa zara. Nola gainditu behar da? Hori da gaur egun dagoen eztabaida handietako bat.**

Niri Estatutua gainditzearen terminoa

“Ez dut Estatutua jainkotuko, baina ez dut onartzen aurrera egiteko ez duela balio izan esatea”

izaera mantenduz elkarlanean aritu gaitzke eta, gainera, guztion artean abertzaileen esparrua sendotzea lortu behar dugu. Jakina, biolentziak izugarri mugatzen du gure proiektua gizarteratzea, azkenean biolentziaren bidez proiektu nazionalista kriminalizatzen dutelako. Gizarte guztia-arentzat da kaltegarri biolentzia, baina bereziki proiektu abertzalea kaltetzen du. Biolentziak jarraitzen duen bitartean, EHrekiko elkarlana ez da posible.

■ **Garaikoetxearen gobernuan izan zinen eta gero Ardanzarenean. EAJ haren nostalgiarik sentitzen al duzu?**

JOVE LACALLE

■ "Izatezko bikoteen legearekin ikusi zen Nafarroan inon baino lege aurrerakoiagoak egin ditzakegula".

grafikoen iruditzen zait. Kontua ez da Estatutua gainditu behar dela, gaur egun baliagarria da oraindik, ez da guztiz garatu eta lortu behar dena hori da, guztiz baliatzea. Beste kontu bat da, bai Foru Komunitatean eta bai EAEn egon daitezkeen autonomia maila handitzearen eskerei kasu egin behar zaiela, beti ere bertako populazioaren gehiengo osoak hala eskatzen badu. Kontzentzu zabalak baldin badaude, nik ez dut inongo tresnarik baztertzen: diputazioak, Udalbiltza... hori bai, beren sustraian eta hasieratik demokratikoak badira.

Adibidez, ulertezina da Trebiñon oraindik erreferendumik ez egin izana XXI. mendean sartu garen honetan.

■ **Jaurlaritzaren eratze prozesua bizi izan duzu eta bere bizitzan parte hartu luzez, EAJ indartsua da EAEn... Nafarroan ordea, EAJ txikia da, parlamentario bakarra oposizioa ia gauza ezinean... Oso egoera desberdinak.**

Ez dut inuzentea izan nahi, baina ilusioarekin ari naiz. Nafarra eta altsasuarra

naiz eta ez dut konplexurik abertzale ez diren nafarren aurrean, edota Euskal Herriko gainerako biztanleekiko. Behin eta berriz errepikatzen dut, Euskadiko gainerako lurraldeetan Nafarroarekiko maitasuna eta mirespena topatu izan dut beti. Legebiltzarrean atzean nago eta ongi ikusten dut parlamentu osoa, eta asko sofritzen dut honen osaketa nolakoa

□ "Eraginkortasuna ez dago elikagaien kalitateari nahiko lotua, batez ere neurgailu ekonomikoei lotua dago"

den ikusi eta gero ateratzen diren legeak ikusita; batak ez du bestea islatzen. Dena den, nazionalismoan batzuetan gure baitan eta betiko kontuetan gehiegi biribiltzen gara agian. Akaso gizarteari beste gai batzuk ere interesatzen zaizkio.

■ **Jaurlaritzan nekazaritza kontseilariordea izan zinen lehenbizi eta gero kon-tseilaria. Oso modu orokorrean esanda, zer deritzozu "behi heroen" auziaz eta ematen ari zaion erantzunaz?**

Luze joko luke gaia ondo aztertzeak, baina zerbait laburbiltzen saiatuko naiz. Oro har esanda, oso egitura juridiko ahulak ditugu globalizazioak dakartzan arazoei aurre egiteko. Merkatuan dauden indargune izugarri batzuek, erreferente etikoen galera ekarri diote gizarteari. Eraginkortasuna ez dago elikagaien kalitateari nahiko lotua, eraginkortasuna

batez ere neurgailu ekonomikoei lotua dago eta ez kalitateari begira. Horregatik, noizean behin arazoak sortzen dira, garai batean koltza olioarena adibidez edo gaur egun "behi eroen"

hau, horren berria ere ez dena. Horrez gain, kudeaketa publikoa informazio egokiaren gainean oinarritu behar da eta horretarako behar bezalako egitura teknologikoa behar da. Harritu egin nau horren gai teknikoetan Ministerioko pertsonaia politikoak parte hartzen ikusteak. Dena den, gai honek elikagaien kateak bere osotasunean dituen gabeziak agerian uzteko balioko duelakoan nago ●

◆ **XABIER LETONA**

Azken urteotako igoera izugarriaren ondoren, etxebizitzaren eskaria jaisten hasi da urte honetan. Ekonomi sektore indartsuak etxebizitzaren alokairua bultzatzen hasi dira, langileen mugikortasun geografikoa errazteko asmoz, hori baita enpresetan geroz eta gehiago ugaritzen ari den joera.

ETXEBIZITZEN ESKARIA JAISTEN ARI DA PIXKANAKA

urteotako gorakadaren nolabaiteko barealdia" sumatzen dute.

Berriro ere gogora ekarri beharrean gara BBVA-ren aldizkariak egindako azterketa hori Espainiako Estatuko datu orokorrekin dagoela osatua, hau da, Euskal Autonomia Erkidegoa eta Nafarroa soilik kontuan hartuz. Azterketa estatistiko hauen mugek desitxuratu egin dezakete Euskal Herriko egoera zehatza.

HAZKUNDE URRIAREN ONDORIOAK. Etxebizitzaren sektorearen geldialdia ekonomiaren hazkundeari 2001. urterako iragartzen zaion geldialdiaren ondorio da. Horrela, finantzen euskal aldizkariak %4ko batez besteko hazkundera adierazten du 2000.

ALBERTO ELOSEGI

■ Sektore ekonomiko indartsuak etxebizitzaren alokairua sustatzen ari dira.

Ekonomian, orokorrean, Espainiako Estatuan nahiz Hego Euskal Herrian, 2001. urterako aurreikusten den geldialdiak bere eragina izango du etxebizitzaren merkatuan, eta neurri batean jaitsi egingo da azken urteotako gorakada ikusgarri hori. Familiak eta gazteak inflazioa eta interes tasak goraka doazela ikusten dute, eta, horiekin batera, hipotekak garestitzen ari direla, beraz, kontu handiagoz jokatu beharko dute etxea erosteko erabakia hartzeko garaian. Bestalde, hainbat sektore indartsu eta eraginkor, esate baterako BBVA, etxebizitzaren alokairu bidez eskuratzeko bideak bultzatzen ari dira,

langileen mugikortasun geografikoa errazteko, egunetik egunera behartuago egongo baitira lanean jarraitzeko herriz aldatzera.

Hori da BBVAk argitaratzen duen "Situación Inmobiliaria" aldizkariak joan den urtearen amaieran, gai honi buruz ezagutzera emandako txosten sakon batetatik ateratzen den ondorioa. Txosten horretan azpimarratzen denez, etxebizitzaren eraikuntza jaitsi egingo da 2001. urtean, 500.000 etxebizitzetatik 400.000ra. Aldizkari horretan etxebizitzaren sektorearen geldialdiari buruz ageri den iritzia bat dator Euskal Herriko etxebizitzaren sektorean entzuten diren iritziekin. Hauek ere "azken bi

urteari dagokionez. Baina, aurreko hiruhilekoen ekonomiaren bizitasuna eragin zuten faktoreak agortu izanak hazkunde abiaduraren geldialdia ekarriko du, eta 2001. urterako %3,2ko hazkundera iragartzen da. Petrolioaren prezioa etengabean igotzeak eta ekonomia orokorraren inguruko itxaropenen erorialdiak zalantza eragin ditu, eta horrek areagotu egiten ditu "Espainiako ekonomiaren" bilakaeraren inguruko arriskuak.

Jardueraren geldialdiaren testuinguru honetan, "Situación Inmobiliaria" aldizkariaren txostenaren arabera, eraikuntzak eta higiezinaren merkatuak neurri ona ematen jarraituko dute, baina beren garrantzia galtzen joango dira. Obra zibilak,

administrazioen inbertsio mailak erasanda, bizitasun handirik ez izan arren, etxegintzak heltzen dio eraikuntza jarduerari. Sektorearen hazkundea handia izan da 2000. urtean, %6,9 ingurukoa, baina jardueraren erritmoa baretzen joango da 2001ean zehar, nahiz eta inbertsio publikoetarako aurrekontuek gora egingo dutela aurreikusten den.

Interes tasen igoerak garestitu egiten ditu hipotekak, eta horrek eskaera jaitsiarazten du

Etxebizitzaren merkatuari dagokionez, "Situación Inmobiliaria" k dioenez, etxebizitzaren eskariak behera egingo du eta, horren ondorioz, salmenten jaitsierak etxebizitzaren arloko proiektu berrien sorrera ahulduko du. Etxebizitzaren eraikuntza jaitsi egingo da, nahiz eta, hala ere, azken hamar urteetako batez bestekoa baino handiagoa izaten jarraituko duen. Hala, 2001. urtean 400.000 etxebizitza inguru eraikitzea aurreikusten da. Bestalde, iturri beraren arabera, prezioen inguruko tentsioak ere behera egin du, eta horrek pentsarazten du etxebizitzaren inguruko inflazioa bere gorenera iritsia dela eta geldotu egingo dela datozen hiru hilabeteetan.

Euskal Herriari dagokionez, Euskal Autonomia Erkidegoko datuak ditugu, eta dirudienaz, azken urteotako ekonomia-aren bolada onaren ondorioz, hiritar ugari etxebizitza erostea erabaki zuen. Horrela, EAEn 1999an zehar, eraikita zeuden etxebizitzentzako egindako hipoteka kopurua 19.346koa izan zen, 228.000 milioi pezeta (9.120 milioi libera) osatuz, hau da, aurreko urtean baino %2,5 gehiago. Nolanahi ere, azken garai honetan interes tasak gora eta gora ari dira egiten, nahiz eta duela hiru urtekoak baino txikiagoak izaten jarraitzen duten. Baina adituek diotenez, mailegu hipotekario bat, interes tasa finkoan nahiz aldakorrean, orain merkeagoa izango da hemendik hilabete batzuetara baino. Hain zuzen ere, igoera honek hoztu egin ditu etxebizitzaren sektorearen itxaropenak, balizko erosleak lehen baino kontu gehiagorekin baitabilizta erabaki bat hartu aurretik.

ALBERTO ELOSEGI

■ 2001ean etxebizitza gutxiago eraikiko dira eta baliteke prezioak jaitea.

ALOKAIRUA BULTZATU MUGI-KORTASUNA ERRAZTEKO. BBVA-ren "Situación Inmobiliaria" aldizkariak etxebizitzaren sektorean egindako azterketak zati garrantzitsua eskaini die alokairuan dauden etxebizitzei. Eta bitxia ematen badu ere, txostena idatzi duten

adituek sektore hori bultzatzearen alde ageri dira. Baina ez dute ezkututzen bere proposamena eragiten duen arrazoi garrantzitsuetako bat langileen mugikortasun geografikoa erraztea dela. Alderdi horrek eragin handia izan dezake ekonomian, eta talde ekonomiko indartsuek

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz.
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

■ Etxebizitza erabilia erostea berria erostea baino garestiago

Euskal Autonomia Erkidegoan - ez dugu Euskal Herri osoari dagokion daturik-, joan den hiruhilekoan, batez beste, garestiago gertatzen zen etxebizitza erabilia erostea berria erostea baino. Joera hori 1997. urtearen amaieran sumatzen hasi zen, eta azken urteotan finkatu egin da. Horrela, etxebizitza berri batek, batez beste, 27,6 milioi pezeta (1,1 milioi libera) balio du merkatu librean, 1999ko azken hiruhilekoan baino 2,5 milioi (100.000 libera) gehiago, eta, aldiz, bigarren eskuko etxebizitzek 33,4 milioi pezeta (1,3 milioi libera) balio dute, 1999an baino 6,4 milioi pezeta gehiago. Joan den urteko azken hiruhilekoan etxebizitzaren prezioaren igoera honakoa izan zen EAEn: etxebizitza erabiliaren prezioa %24 igo zen, eta berri librea %18, 1999ko garai berekoarekin alderatuz. Ondorio hori ateratzen da Eusko Jaurlaritzako Etxebizitzaren sailak EAEko etxebizitza eskaintzari buruz sektorean egindako azterketaren datu ofizialeetatik.

Donostiak, etxebizitzaren prezioari dagokionez, buru izaten

prezioak ere ez dira txikiak. Etxebizitza baten alokairua, merkatu librean, duela hilabete batzuk hilean 102.000 pezetakoa zen EAEn, eta 1999an, berriz, 97.000 pezetakoa izan zen. Esan daiteke guztiz ezinezkoa dela hilean 50.000 pezetatik beherako alokairua duen etxebizitza aurkitzea ●

jarraitzen du, eta eraiki berriak diren merkatu libreko etxebizitzaren metro koadroaren balioa 545.000 pezeta ingurukoa da, hau da, 1999an baino %38,5 gehiago, eta 2000ko lehen hiruhilekoan baino %28,2 gehiago. Etxebizitza erabilien metro koadroak, batez beste, 557.000 pezeta balio du, joan den urtean baino %13,4 gehiago. Gasteizen, etxebizitza erabiliaren metro koadroak 441.000 pezetako balioa du eta %7ko igoera izan du, metro koadroak 334.000 pezeta balio duen etxebizitza berriarenak baino askoz igoera handiagoa. Bilbon orekatuago daude bi prezioak: 306.000 pezeta balio du etxe berriaren metro koadroak eta 341.000 pezeta etxe erabiliarenak. Aipagarria da etxebizitza erabilien prezioak %29 egin duela gora.

Alokairuan dauden etxebizitzaren

interes handia dute lan arloko esparru hori aztertu eta berregokitzeko. Ez da harritzekoa Patronala eta PPren gobernua, ikuspegi kapitalista eta neoliberal nabarmenarekin, lan arloko araudia berri eta langileen mugikortasun geografikoa barnebilduko duen arautegia ezartzeko oso interesaturik egotea.

Aipatutako aldizkari horren editorialean bertan adierazten denez, "Espainia-ko etxebizitzaren merkatuaren ezaugarri

bereizgarritzat" jo daiteke jabetzan dauden etxebizitzaren kopuru handia eta alokairuko garapen urria. "Ezaugarri horrek -dio- eragin ekonomiko garrantzitsuak ditu. Alokairuan dauden etxebizitzaren eskaintza zabal batek, besteak beste, langileen mugikortasun geografikoa errazten du, Espainiako lan-merkatuaren hutsune nagusietakoa hain zuzen. Gainera, hainbat jokabide areagotu egiten dute arazoa, esate baterako etxebizitzak erostegatik ematen diren pizgarri fiskalak, jabetzako etxebizitzak izatea bultzatzen dutelako, alokairuan hartzearena kaltetuz".

Etxebizitzaren inguruko jokabide egoikienei buruzko gomendioak ematerakotan, "Situación Inmobiliaria"ren txostenak dioenez, etxebizitzaren prezioaren igoerak erakargarriago bihurtzen ditu alokairukoak. Azken hiruhilekoetan, dio, etxebizitzaren prezioek alokairuek baino gehiago eta azkarrago egin dute gora. Gainera, interes tasen igoerak ere alokairu sistemaren alde jokatzeko du, interes tasa handiagoek zaildu egiten dutelako erosteko aukera.

Txostenaren egileak arautegia aldatzearen alde agertzen dira, horretarako, merkatu horren beharrak era argi eta zuzenagoan ulertuz eta honelako etxeen erabilera bultzatuz epe luzean eta ertainean. Halaber, etxebizitzaren erosketak dituen neurriko zerga arintzeak eskatzen dituzte alokairuarentzat ere.

Diotenez, alokairuan jarritako etxebizitza kopuru zabal baten eskaintzak ondorio onuragarriak izango lituzke "Espainiako ekonomian". Lehenik eta behin, alokairuko etxebizitza multzo handi eta lehiakor batek "mugikortasun geografiko handiagoa eragingo luke, eta horrek enpleguaren alde jokatu luke, Espainiako langileen mugikortasun geografiko urriak eragiten duen langabezia estrukturala arinduz neurri batean". Eta, bigarrenik, aldi baterako etxebizitzak eskuratzeko aukera eskainiko lieke beste la etxebizitzarik lortu ezingo luketen biztanle multzo batzuei, esate baterako oraindik etxebizitza baten jabe egiteko adina diru ez duten gazteei edo baliabide mugatuak dituzten familiei ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ALBERTO ELOSEGI

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak sustatu duen "Zinea euskaraz" programak eta Bilboko Avenida zineetan ikusgai dauden filmeek areto komertzialetan euskarak lekua baduela erakutsi nahi dute, eta txikitatik hasiz gero, gure ohiturak alda daitezkeela.

GORDE ESERLEKU BAT EUSKARARI

■ Ohiturak aldatzea errazagoa da txikitatik hasiz gero.

Pasa den urtea amaitu aurretik jarri zen abian Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak sustaturiko "Zinea euskaraz" programa. Ekimen honetan ETBk, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Tinko elkarteak eta Barton Films banaketa enpresak ere hartu dute parte. Lehenengoak proiektuak aurrera egiteko beharrezkoa zuen diru laguntza emateaz gain, jada estreinatu diren eta ekaina bitartean estreinatuko diren pelikulen promozioaz arduratu dira. Tinko eta Barton Films, bestalde, film horien bikoizketa eta banaketa lanetan aritu dira. Ez da hau izan, hala ere, zinean euskara sustatzea helburu duen ekimen bakarra. Iruñeko Karrikiri euskara elkarteak, adibidez, "Zinema euskaraz" zikloa antolatu ohi du urtez urte, eta zinean euskarak dituen hutsuneak bete asmoz, Gasteizko Bagare Euskal Tokiak ere egiten du lan. Horren isla da pasa den abenduan eskaini zuen euskarazko zine zikloa.

"Zinea euskaraz" programari dagokionez, eskaintzen diren pelikulen artean asko dira zine familiarra dei diezaiokegunaren

barnean kokatzen direnak. Tinko elkarteak Marian Galarragak esan digunez, bada haurrei zuzenduriko hainbeste film egotearen arrazoirik. Bere iritziz, gauzak pixkanaka aldatzen doazen arren, Euskal Herrian ez da egon filmak euskaraz ikusteko ohiturarik. Hortaz, eta ohiturak txikitatik aldatzea errazagoa denez, batez ere haurrei begira ekin diote "Zinea euskaraz" programari. Denborarekin, Tinkoren helburua publiko zabalago batera iristea dela adierazi digu Galarragak: "Zine aretoetara jendea euskarazko pelikulak ikustera etor dadin lortzeko, hilabete hauetan ikusgai izango diren filmeen jarraipen serioa egin behar da. Film hauek zenbat lagun erakarririk dituzten jakitearekin ez da nahikoa".

Besteak beste, non eta zein ordutegitan eskainiko diren kontuan hartzea ere garrantzitsua dela dio Galarragak. Bere hitzen arabera, horrek zein gauza egin diren ondo eta zein huts egite egon diren ezagutzea ahalbidetuko du, eta etorkizunera begira eman daitezkeen pausoak errazago finkatu ahal izango dira. Kontuan hartu beharreko arlo bat bikoizketarena omen da. Dioenez, Tinko kalitatea bermatzen saiatzen da, eta lortu ere egiten du, elkarteak bikoiztutako "Banpiro txikia" eta "Asterix Zesarren aurka" filmak izanik horren adibide. Beste batzuek ordea, bikoizketa "pixka bat arraroak" egiten dituztela aipatu digu, noizbehinka ETBn entzun daitezkeenak kasu. "Gure bikoizketek ez dute zerikusirik ETBkoekin. Zenbait hitzekin, adibidez, oso estuak dira, eta batzuetan ahotsak gaizki aukeratu eta pertsonaiek sinesgarritasun apur bat galtzen dute". Tinkoren nahia ikusleak zinema aretotik ateratzean filma zein hizkuntzatan ikusi duen ahanzte dela gaineratu digu.

BIKOIZKETA EZTABAIDAGAI.

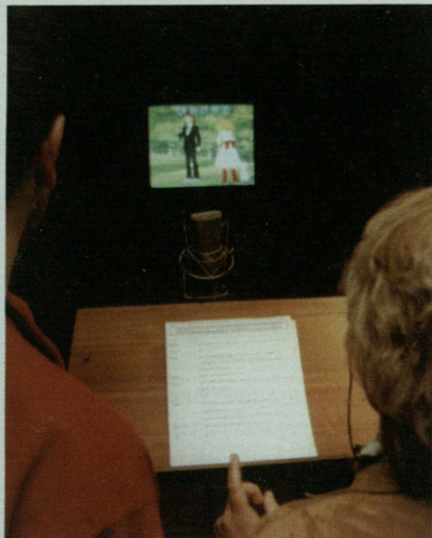
Asier Larrinaga Euskal Telebistako euskara arduradunak eurek eskaintzen dituzten filmak bikoizketa etxeek itzultzen dituztela azpimarratu digu, eta ETBn itzulpen hauek gainbegiratu eta beharrezkoa denean bakarrik egokitu egiten dituztela. Hala ere, izan ditu hitz batzuk gai honen inguruan. "Euskarazko bikoizketa bat arraroa izan ala ez, hiztunaren ezagutzaren arabera da". Larrinagaren esanetan, gero eta euskara maila altuagoa izan, orduan eta

Euskara sailaren babeslea:

"Gau eta egun,
Euskara Lagun"

■ Irusoin bikoizketa etxeko estudioa, "Kalabaza tripontzia" historikoa eta "Banpiro txikia" arrakastatsua.

gutxiago harrituko da ikuslea film batean esandakoengatik. Pertsonaiek izan ohi duten sinesgarritasunari buruz hutsune batzuk egon daitezkeela aitortu du, baina ez ei da hainbesteko. Honen harian, bikoizketetan baino, hutsuneak euskarar daudela dio Asier Larrinagak. Izan ere, soziolekto edo argot batzuk garatu gabe daude, eta horrek buruhaustea sor ditzake bikoizketa egitean. Euskaraz medikuntza edota epaitegiak soziolektorik, adibidez, ez da existitzen, "esparru horietan gauza asko daude asmatzeke, eta batzuetan zuzen ibiliko gara eta beste batzuetan ez".

Barton Filmseko Maria Jesus Diezek, bestalde, bikoizketei dagokienez denetarik aurki daitezkeela dio. Bartonek banaturiko filmak bikoiztu ohi dituen Irusoin etxeak, dena den, emaitza onak lortzen dituela adierazi digu, eta arrakasta handia izan duen "Karramarro uharte" marrazki bizidunetako filma dela horren adibide.

GOYA SARIETARAKO IZENDAPENAK. Aurrez aipatu bezala, pasa den abenduan hasi eta ekainean amaituko den "Zinea euskaraz" programako film gehienak haurrei zuzendurik daude. Barton Filmsek Bilbon aurrera daraman ekimenen ere gaztetxoak dira protagonista, eta pelikula horregatik eskainiko dira goizeko hamaiketan. Maria Jesus Diezek dioenez, ikastoletako haurrak klase orduetan zinera etor daitezela lortzea da helburua. Ekimen honen barnean dauden pelikula

guztiak Deustoko Avenida zine aretoetan eskainiko dira, eta egunero egongo da horietako bat karteldegian. Barton Filmsek Circuito Coliseo eta Kinoks Kultur Taldearen laguntza izan du ekimen hau gauzatzeko.

Hego Euskal Herriko zine areto komertzialetan euskaraz estreinatu diren lau film Avenida zineetan ere izango dira ikusgai: "Banpiro txikia", "Karramarro uharte", "Ametsen lapurra" eta "Marco Antonio, Hong Kongeko bahiketa". "Banpiro txi-

□ Kontuan hartu behar da filmeak non eta zein ordutegitan eskainiko diren eta zenbat jende joango den etorkizunean eman beharreko pausoak finkatzeko

kia" abenduan estreinatu zen areto desberdinetan, eta Bilbon ere jada izan da ikusgai. Beste hirurak ere estreinatu dira, baina Deustoko Avenidan beranduago eskainiko dira. Marrazki bizidunetako hiru euskal film hauei buruz esan beharra dago Goya sarietarako izendatuak izan direla. Animaziozko euskal filmek duela hiru hamarkada ekin zioten euren ibilbideari, abiapuntua jada historikoa den "Kalabaza tripontzia" izanik. Hala ere, iaz adina oihartzun ez dute beharbada sekula izan, eta hain zuzen ere, horren islada dira otsailaren 3an Madrilgo Kongresuen Jauregian banatuko diren XV. Goya sarietarako izendapenak. Animaziozko Pelikula Onenarentzako saria eskura dezaketen lau hautagaien artean, aipaturiko hiru euskal filmak daude, eta

"El gran secreto" pelikularekin ariko dira lehian. "Karramarro uharte" orain arte euskarazko film batek inoiz izan duen arrakasta komertzialik handiena lortu duen animaziozko filma da. Inazio Mujika, Joxean Muñoz eta Txabi Basterretxeak zuzendu eta Irusoinek ekoiztutako pelikula hau 11.000 lagunek ikusi dute jada. Pelikulako protagonista Dimitri da, bere lororen laguntzaz Karramarro uhartean dagoen altxorra topatu nahi duen pirata. Berau otsailaren hasieran izango da ikusgai Avenida Zineetan.

"Marco Antonio, Hong Kongeko bahiketa" Carlos Varelak zuzendu eta Bilboko Merlin etxeak ekoiztu du. Bere ama Dragoi Gorria gaizkilearen hatzaparretatik askatu nahi duen Marco Antonio izeneko gaztearen abenturak kontatzen ditu, eta martxoan eskainiko dute Deuston. Marco Antonioren adin berekoa da "Ametsen lapurra" 3D-ko marrazki bizidunetako protagonista. Nina du izena, eta Groomo zientifiko gaiztoa izango du arerio. Pelikula hau otsailaren erdialdera ikusi ahal izango da Avenidan.

FILM UGARI DAUDE IKUSTEKE.

Ekaina bitartean, makina bat film gehiago estreinatuko da euskaraz zine-areto komertzialetan. Aurki, esaterako, haurrei zuzenduriko Tinkoren pelikula berria ikusteko parada izango dugu. "Baloia" du izenburua, eta euskaraz soilik estreinatuko da. Datozen hilabeteotan honako beste pelikula hauek ere estreinatuko dira euskaraz:

DANY DEPREZ-ek
AURKIKETEN DU

BALOIA

ipuin afrikar batean oinarrituta dagoen "Kirikou" marrazki bizidunetako filma, "Forever mine" thriller erromantikoa, 30. hamarkadako Irlanda deskribatzen duen "Liam" filma, Ibon Kormenzanak zuzendutako "Jaizkibel", Kean Loachen "Bread and Roses" eta Nick Gomezen "Drowning Mona".

Barton Films banatzaileak Bilboko Avenida zine aretoetan aurrera daraman ekimenaren barnean, bestalde, hamaika pelikula gehiago ikusi ahal izango da. Urterrian, "Gu bai gu" helduentzako komedia eta marrazki bizidunetako "Jack, amazonaseko erregea" luzemetraia. Otsailean zehar aurrez aipaturiko "Karramarro uhartea", "Ametsen lapurra", "Biziaren arbola" hunkigarria, Karra Elejaldek, Ramon Bareak eta Alex Angulok lan egiten duten "Gizon gaizto baten istorioa" eta "Amerikako Historia X" produkzio estatubatuarra. Eta martxoan, "Pinotxo" klasikoa, "Ipar haizearen itzulera" animaziozko filma eta estetikoki bideojoko baten itxura duen "Megasonikoak". Martxoan film hauek Gasteizen ere ikusi ahal izango dira, eta litekeena da Donostia eta Iruñeko zine aretoetara ere iristea. Izan ere, Bartonen nahia ekimen honen jarraikortasuna bermatzea da, beste esparruetan bezala, zinema munduari dagokionez ere euskararen normalizazioruntz aurrera egiteko beharrezkoa baita bidea ez etetea. Aurreneko urratsak eman dira. Espero dezagun hemendik aurrera zine izarrak euskaraz hitz egiten entzutea, eta zine aretoek euren karteldegia urte osoan zehar elebiduna izatea ●

JON TORNER

Arturoren kaiera

BAI EUSKARARI IPARRALDEAN

Hitzarmenaren hirugarren fasea martxan da jada. Hala, Lapurdiko, Nafarroa Behereko eta Zuberoako 213 sinatzaileek euren egituretan euskararen erabilera eta presentzia handitzeko konpromisoa hartu beharko dute. Hitzarmenaren Jarraipen Batzordeko kideak sinatzaile guztiekin bilduko dira apirila bitartean bakoitzaren egoerari egokitutako neurriak proposatzeko. Egindako lana emankorra izan dadin, proposamenen %35 bete beharko dute, gutxienez, bost urteko epean.

EUSKARARI ERASOA NAFARROAN

Aurrerantzean gaztelera izango da eremu mistoko errepideetan erabiliko den hizkuntza bakarra. Halaber, Foru Administrazioio irudi korporatibo eta instituzionalean ez da euskararik egongo. Aldaketa horiek eremu mistoko foru administrazioan euskararen erabilera arautzeko onartu berri den ekintza planan zehazten dira.

MARIANO IZETA
NAFARRA ZENDU DA

Mariano Izeta Elizalde idazle eta euskaltzain baztandarra hil da. 1915ean Elizondon sortua, erlojugintzan aritu zen erretiroa hartu arte. Hala ere, lan andana egin zuen euskararen alde. Egunkari eta aldizkari askotan kolaboratzeaz gain, liburuak eta hiztegiak idatzi zituen. Besteak beste, "Dirua galgarri" (1962), "Sorgiñak Infernuko errekan" (1985) eta "Baztango Hiztegia" (1996).

MILA EUSKARA IKASLE EUSKAL HERRITIK AT

HABEK Euskal Herritik kanpo ematen diren euskara klaseak sendotzeko plan bat jarri du martxan. Espainiako hiriburuetan, Europan eta Ameriketara 1.100 ikasle inguru ari dira euskara ikasten, horietatik 529 Argentinan. HABEK herri horietako irakasleak trebatzeko eta eskolak materialez hornitzeko konpromisoa hartu du.

Urrea

■ Bergarako Udalak Justizia administrazioan euskaldunon hizkuntza eskubideak bermatzeko plataformaren oinarriekin egin du bat. Horrenbestez, epaitegiarekin dituen harremanetan euskaraz aritzeko konpromisoa hartu du. Beharra latza da, eta bada garaia politikariek entzungor egiteari utz diezaioten.

■ Nafarroako Gobernuak merezi duen adina ikatz topatzea ataza zaila izango da, dudarik gabe. Oraino eremu mistorako ekintza plana onartu du, baina eremu euskaldunetan ere izango da kalterik. Eusko Ikaskuntzari diru laguntza kendu dio eta badiardi "euskal" guztia duela jomuga. Presta gaitzen denboralerako.

Ikatz

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Zer jaten dugu? Nola ekoizten da?

Etxeko laborantza, laborantza iraunkorraren oinarria eta segida.

Kontsumitzailea sistema industrialaren logikan harrapatua.

Behi eroen gaitza, azaleko sintoma adituen esanetan.

Elikagaiak, informazioa eta prebentzioa.

Europa eta merkatuaren globalizazioa.

- Aguxtin Errotabehere
- Jean Pierre Goiti
- Arño Cachenaut
- Enrike Gisasola
- Juan Manuel Intxaurrendieta

Iritzi artikuluak

Mikel Arteaga, Asier Albizu,
Rafael de Francisco, Pello Astiz

LARRUN
hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

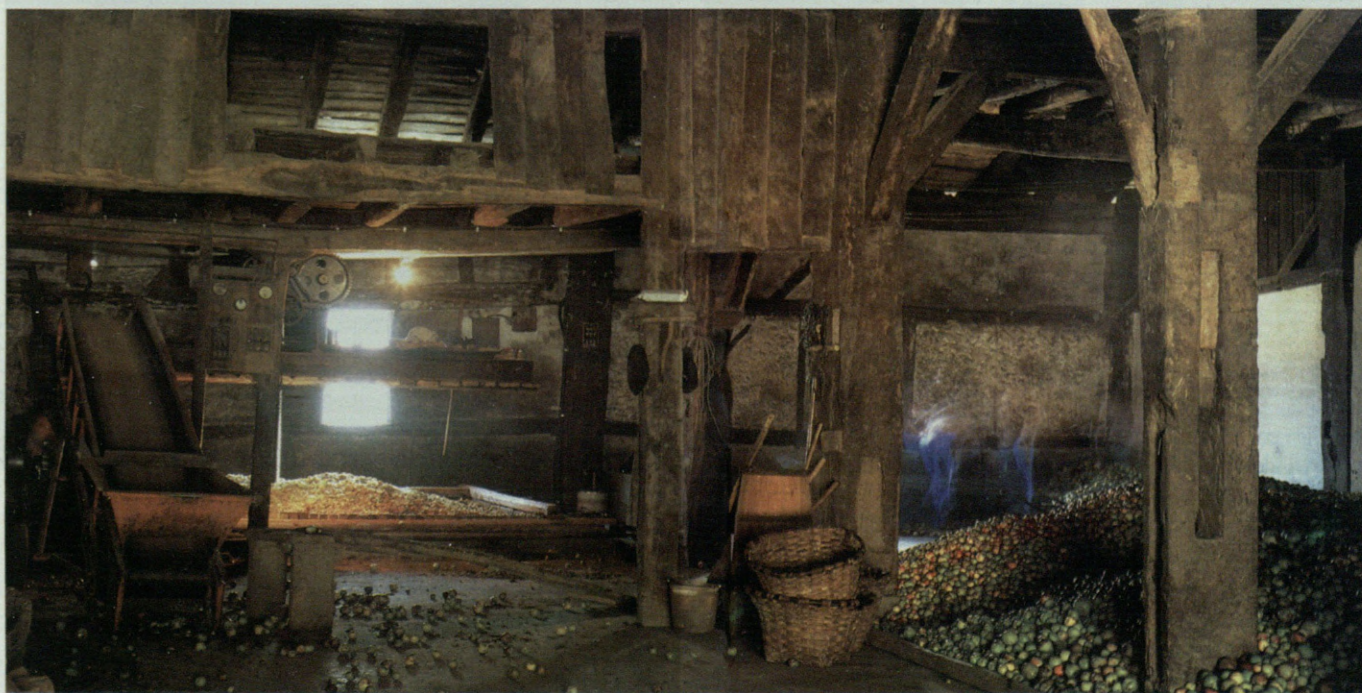

Sagardoa 2001

B e r e z i a

Makina bat tresna

"SAGARDOA": JOXE URIA

Txotxerako garaia heldu da, urtero bezala. Bakailao tortila eta txuleta ederra lagun direla sagardoa fresko-fresko sartzen da eztarrian behera. Gozamena. Soilik edarizale garenok ordea, ez dakigu zuhaitzetako sagarrak edari preziatu bilakatzeko zenbat denbora, diru eta buruhauste izaten den. Bidea luzea da. Sagardoa egiteko era funtsean ez da ia batere aldatu. Hala ere, erabilitako tresneria eta honen materiala garatzen joan da mendeetan zehar. Aldaketa bortitzenak, ordea, azken hamar urteotan eman dira. Eguurrezko eta burdinazko tresnak altzairuzkoengatik ordezkatu dira. Makina automatikoek lekua hartu diote eskulanari. Garbitasuna, azkartasuna, kalitatea eta eskulana baztertzea izan dira garapen honen arrazoi nagusiak.

Ez dugu ahaztu behar gaur egun ondare historikotzat eta altxortzat ditugun tresna horiek garai bateko euskal ekonomiaren oinarri izan zirela. Sagardoak, beste edariekin bezalaxe, garapena behar du, mendeetan zehar mantendu dadin.

Testuak: Nerea Pikabea

• Sagar bilketa, neurketa, garbiketa	20
• Sagar jotzea	22
• Patsaren estutzea	26
• Botilaratzea	30

"SAGARDOA": JOXE URUA

"SAGARDOA": JOXE URUA

Fruitua heldu da

Sagardogileak sagarrak jasotzeko prest direla ikusten duen bezain pronto, adarretatik askatzeko garaia da. Eroritakoa ere jasotzen da, noski. Eskuz edo kizkiarekin sagar bilketa egin ondoren, baserri edo sagardotegi inguruan fruitua biltzen da. Ustelak albo batera utzi behar dira eta sagardo bihurtuko den sagarra garbitu egin behar da.

Sagarra bere garaian bildu behar izaten da, helduta eta erortzeko zorian dagoenean. Hori egin aurretik sagastietako belarra ebakita edukitzea komeni da, horrela sagar bilketa erraztu egingo baita. Euskal Herrian lan hau burutzea, ordea, zaila izan da beti, lurra oso aldapatsua delako. Sagarrak lurrera berez erortzen badira ere, sarritan zuhaitza astindu egin behar izaten da makil baten bitartez. Lurrera eroritako sagarrak biltzeko teknikak ez dira gehiegi aldatu mendeetan zehar. Eskuareaz sagarra pilatu egin izan da, gero biltzeko. Ondoren, eskuz edota kizkiarekin sarea izeneko saskian edota zakuetan biltzen ziren eta dira sagarrak. Gaztainez egindako saskia da, gehienetan norbere etxean eginkoa. Toki batzuetan amantalarekin biltzen dituzte sagarrak.

Muturrean okertutako iltzea duen makila motz bat da kizkia, metro erdi

pasatxo duen urritzeko makila mehea, alegia. Baserritarrak berak egin ohi zituen etxean. Erabilera oso erraza du: kolpe bat sagarrean heltzeko eta beste kolpe bat saskiaren ertzean sagarra uzteko. Horrela, dena bildu arte. Garai batean ohituta zeuden eta berehalaxe betetzen omen zuten saskia batere makurtu gabe. Sagarra biltzeko era garbia da oso, asunak eta arantzak dituzten landareetatik babesteko aukera ematen du eta.

Ondo samar betetako lau saskik zakua osatzen dute. 55 kilo inguruko pisua du zaku honek. Hau da gaur egun erabiltzen den neurria. Gaur egun, leku batzutan traktore bereziak erosi dituzte lan honetarako, baina hemengo aldatzengatik ez dira errentagarriak. Horretaz gain, hemengo sagardoa egiteko erabiltzen den sagarraren %25 bakarrik da hemengo; gainontzekoa kanpotik ekartzen dute.

GARBIKETA. Jaso ondoren, sagar ustelak kendu eta gainerakoa garbitu behar da.

Garai batean pisatzeko gailurik ez zen izaten baserrietan. Horren ordezkubela eta neurria izeneko ontzi bereziak erabiltzen zituzten. 50 kilo sagar jasotzen zuen saskiak. Kubela egurrezko neurri bat zen, 100 litroko neurria. Puntaraino betetzen zenean biratu eta zakura pasatzen zuten. Soka edo zumitzez lotzen zuten zakua. Neurria, berriz, gaztainaz egindako saskia da. Sei kubelek edo sei neurrik karga, gurdi bat osatzen zuten. Karga honen edo gurdi honen barrunbea 300 kilo ingurukoa zen. Gaur egun, 6 zakuk osatzen dutenari deitzen zaio

karga. Añorgako (Donostia) Bidarte baserrian egiten dute sagardoa oraindik. Nagusiak, Joan Jose Izagirrek, 73 urte ditu eta gogoan du aitari nola laguntzen zioten. "Mutil koskorraginela sagar zakuak hartu eta aitari ematen genizkion gurdia igotzeko. Gero, gurdia hartu, idi eta guzti, eta sagardoza-lei sagarra banatzen genien. Karga bakoitza bost durotan saltzen genuen. Bi edo hiru hilabete behar genituen 127 karga banatzeko".

Sagar bilketa egin ondoren Sagar-Dantza egiten zen Baztanen. Gizonek

Lau saskik zakua osatzen dute. 55 kilo inguruko pisua du zaku honek

dantzatzen zuten beti, nahiz eta emakumeek Inauterietako hirugarren egunean dantzatu. Dantza honekin batera, sagar erreak eta sagar egosiak jateko ohitura zegoen.

Behin sagarra bildu denean eta neurtu denean zein sagar mota nahastuko dituen erabakitzen du sagardogileak. Nahasketa egokia egitean datza batez ere sagardogilearen artea eta sormena. Ondoren, mandiora edo ganbarara eramaten dute sagarra sagardogile batzuk. Hala ere, gaur egun sagardogile handienek sagardotegiaren kanpoaldean, presatutako txoko batean pilatzen dute kamioietan ekarritako sagarra. Sagarra txikitu aurretik, sagar ustelak kendu eta gainontzekoa garbitzen dute. Astigarragako Gog enpresak komertzializatzen duen sistema berriak egiten du posible hau. Uraren zirkuitu itxia sortzen da. Presioz datorren urak sagarrak kanal batera eramaten ditu. Bertatik altzairuzko danbor garbigailu batera eramaten du sagarra igogailu batek eta bertan ur zorrotada batzuk jasotzen ditu sagarrak. Hortik matxakara pasatzen da. Sagarra joa izateko prest dago ■

MIZPIRADI
Sagardotegia

Bertan egindako sagardoa

Mizpiradi baserria • Leizotz Auzoa
Andoain

☎ 943 59 39 54

lapurriketa
sagardotegia

Sagardotegiko
menua

Bertan egindako
sagardoa

Dima-Otxandio errepidea, 38 (Dimako Gaina) • 48141 BIZKAIA
Tel.: 94 633 80 39

Txiki-txiki egin arte

Hemendik aurrera sagarrak fruitu gozoaren itxura galduko du, betirako. Txiki-txiki egiteko ordua heldu zaio. Sagar puska mordoa lortzeko sistemak bat baino gehiago izan dira sagardogintzaren historian, baina bi dira ezagunenak: pisoia eta matxaka. Lehenari, eskulan gogorra behar zuen eta musika erritmoa eta guzti jarri zitzaion. Bigarrenak asko modernizatu dira eta orain argindarrak egin du lan altzairuzko ontzia martxan edukitzeko.

Sagardoa egiten hasi ziren lehenengo euskaldunek sagarra txikitzeko zein tresna erabiltzen zuten ez dakigu. Gure arbasoengandik jaso ditugun lehenengo tresnak mailua, trabesa eta eskuzko pisa edo pisoia izan dira. Mailuarekin edota pisoiarekin dolare barruko askan bertan zanpatzen zuten sagarra. Pisoia erabilia goa izan da. Kirten luzea duen egur koskor honek metro eta erdiko altuera du. Urritzez eginikoak izaten ziren batzuk. Goitik behera jotzen da sagarra. Beraz, jotze izena sagarra zanpatzetik datorkio.

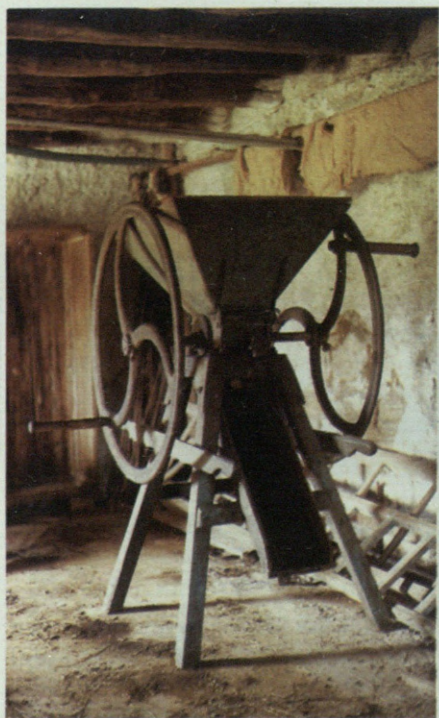
Askaren tamainaren arabera, bi, hiru, edota gizon gehiago aritzen ziren prakak belaunetaraino bilduta, oinutsik, sagarra jo eta jo, "ordun" hitza entzun arte. Hitz hau joaldia gelditzeko seinalea zen eta taldeko buruak esaten zuten. Jotako sagarra baztertu, geldialdi labur bat egin eta ostera sagar aldi berri bat jotzen hasten ziren. Pisoiekin, txandaka jotzen aritzen zirela, erritmo batzuk sortu zituzten. Sagar jotze eta estutze lana amaitua zela

XIX. mendearen bukaeran sortu ziren sagarra jotzeko makinak. Matxaka izenez da ezaguna tresna hau

adierazteko edo, baserriko larraineen, atarian biltzeko ohitura zuten garai bateko sagardogileek. Patsola bat jartzen omen zuten eta bertan pisoiekin erritmo ezberdinak jotzen omen zituzten, irrintzi luzeak botaz. Nafarroan, Baztango Arizkun herrian esate baterako, hiruko erritmoa mantendu da, hiru pisoiez osatutako soinua, alegia. "Kirikoketa" izeneko kantua kantatzen zuten pisoien erritmo honekin batera: "Kirikoketa, kirikoketa, / kirikoketa, koketa, koketa. / Sagarra jo dela, / sagarra jo dela, / sagarra jo dela, / jo dela, jo dela".

ERAKUSTALDIA. 1935-1936 urte ingurua. Donostiako Alderdi Ederren pisoiekin sagarra txikitzen erakutsi zuten.

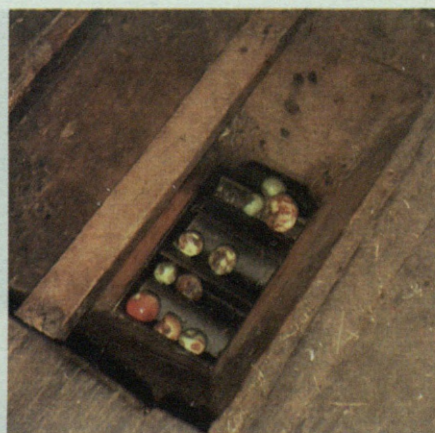

"SAGARDOA" JOXE URRIA

MATXAKA. Ezkerrean eskuzko matxaka eta eskuinean sagarrak matxakara bidean.

"SAGARDOA" JOXE URRIA

"SAGARDOA" JOXE URRIA

HORTZAK. Sagarra neurri desberdinetan txiki daiteke.

Honekin batera muztio egin berria ateratzen omen zuten basotan edo botilatan dastatzeko. Bertako gazte batzuek jakin ahal izan dutenez, 1920an egin zen azken aldiz ospakizun hau Arizkun. Duela bi urtetik hona berriro ospatzen hasi dira. Bada txalaparta piseien erritmo honetan sortua dela esaten duenik.

XIX. mendearen bukaeran sortu ziren sagarra jotzeko makinak. Matxaka izenez ezagunagoa den tresna honek tolba izeneko ontzia du;

bertatik botatzen da sagarra. Eskuz eragiten diren bi gurpil edo bolandera ditu kanpoaldean. Bolandera hauek aurkako norabidean mugitu behar dira. Horrela, barruko bi hortzak mugitu egiten dira. Sagarra hortz horien tartetik pasatzen da eta txikitu egiten dute. Sagar puskek dolareko askara erortzen dira.

Bai piseien kasuan eta baita eskuzko matxakaren kasuan ere, gizonezko indartsuak aritzen ziren lanean.

Lehenengo matxakak sagar egurrez eginikoak baziren ere, berehala sartu ziren burdinazkoak. Inguruko herrietan egiten zituzten tresna hauek. Pasaiaiko Lasa eta Madariaga Fundizioak, Errenteriako Illarramendi, Tolosako Otaegui (hauek egurrezkoak egiten zituzten) eta Luzuriaga dira besteak beste garai hartako matxakak egiten zituztenak. Makina modernoak, ordea, Normandiatik ekartzen zituzten. Cherbourg herriko Sigmon anaiak, eta Wurtembergeko Mayfarth eta Kleeemann Oberlur Kheim markak izan ziren atzerriko izenik ezagunenak. Sigmon Anaiei matxaka batzuk badaude oraindik sagardotegietan. Hortz horiek elkarrengandik gertuago edo urrunago jar daitezke, sagar puska handiagoak edo txikiagoak eginez. Oso gertu jarritz gero, sagar

GOIKO LASTOLA
SAGARDOTEGIA

EREÑOTZU AUZOA
TEL. 943553272
HERNANI

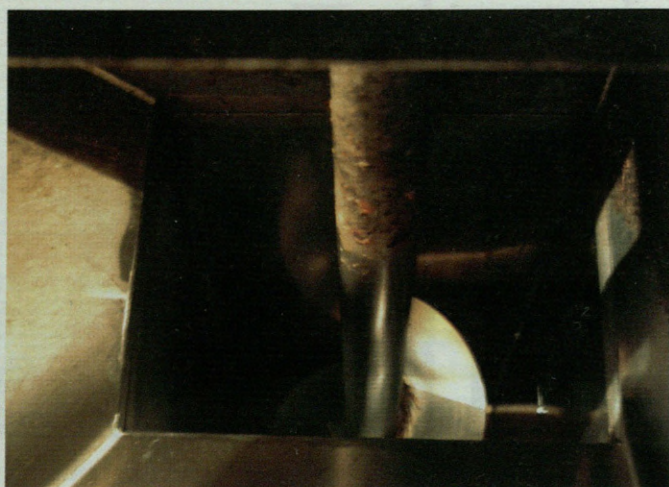

AIZOAIN
Sagardotegia

Iruregaina Poligonoa
(Aizoain)

948 30 31 92
948 30 22 79

DANI BLANCO

ZELAI SAGAROTEGIA

ALTZAIRUA ETA MOTORRA. Ezkerrean matxakaren hortzak eta eskuinean sagarra jaso, txikitu eta dolarera doa.

haziak apurtzeko arriskua dago, eta hori ez da komeni; txikitutako haziak zapore txarra ematen dio sagardoari.

Sagarra jotzeko makinari motor elektrikoa edo gasoilezkoa ipintzea izan zen hurrengo urratsa. Matxaka normalean dolarearen ondoan egoten

denez, biak motor berak mugitzen ditu sarritan. Altzako Gartziategi sagardotegian gogoan dute oraindik Hernani-Donostia ibilbidea egiten

Sagardo etxea non eta noiz?

Azken urteotan sagardogile eta sagardozaleak sagardo etxea egiteko asmoari buruz hitz egiten hasi dira. Sagardogileek hainbat bilera egin dute sagardo etxea nahi den edo ez jakiteko, eta bide batez, non eraikiko litzatekeen erabakitzeke. Sagardo etxea nahi dute, baina ez dira elkarren artean ados jartzen. Gipuzkoako Foru Aldundia bere garaian finantziaketan parte hartzeko prest agertu zen arren, sagardogileak ados jarri arte sosik ez duela emango adierazi du, proiektu bakarra finantzatzeko duela, alegia.

Une honetan hiru proiektu nagusi daude : Urnietako Udalarena, Astigarragako Udalarena eta Usurbilgo Sagardo Egunaren Lagunak elkartearena. Urnietako proiektuak 10.000 metro koadroko lur-sail bati buruz hitz egiten du. Sagarraren ikerkuntza egiteko balioko luke. Laborategia, batzarretarako egongela, liburutegia, museoa eta taberna edo jatetxea aurreikusten dira besteren artean. Astigarragako proiektuak sagardo etxea herriaren kanpokaldean kokatzea aurreikusi du. Urnietakoaren gela edo atal antzekoak izango lituzke. Sagardoa egiteko tresneriari buruzko erakusketa denbora luzez jendaurrean eduki zuten. Tresneria hori sagardo etxerako pentsatuta dago.

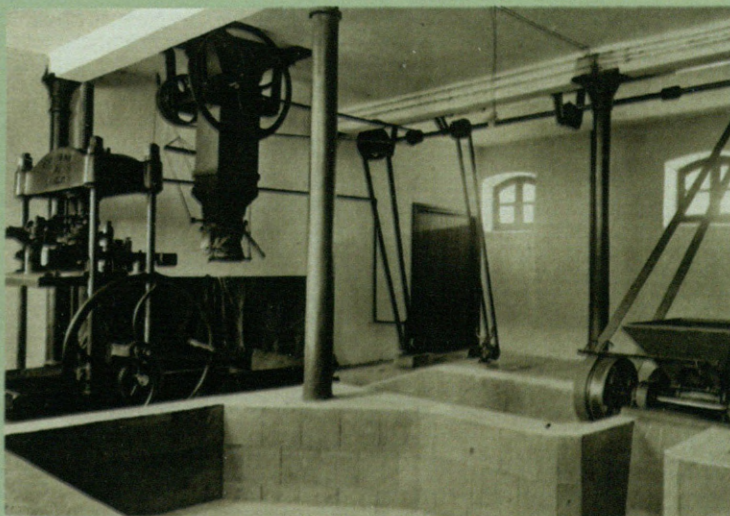
Usurbilen sagardo etxea egiteko zein premia dagoen ikertzen ari dira. Bertako Sagardo Egunaren Lagunak elkar-teak Euskal Herrian sagardoari lotutako zentro etnografiko anitz egon daitezkeela uste du. Honetaz gain, Donostiako Aiete auzoko Katxola baserria lekuz aldatu (errepede ondoan zegoen) eta berreraiki dute. XVIII. mendeko dolarea du, dolare barrokoa. Hiru ardatzekoa zen. Erakusgai jarriko duten erabakitzeke dago oraindik ■

KATXOLA BASERRIA. XIX. mendeko dolarea.

Fraisoro eskolako sagardoa

Gaur egun ez ezik, XX. mendearen hasieran ere garrantzi handiko eskola izan zen Fraisoro nekazaritzaren alorrean. Eskola 1898an martxan jarri bazen ere, hamalau urte beranduago sagardogintzari lotutako ikastaroak ematen hasi ziren. Garai hartan sagar lana baserri lanetan baztertuena zen, ez baitzen diru irabazpide handitzat hartzen. Sagardotarako sagarra lantzeko teknikak garatzeko beharra ikusita sagardotegi esperimentala eta sagasti gunea martxan jarri zituzten. Makinaria modernoan hornitu zuten eskola. Sagardoa egiteko zenbait saio egin zen nekazarien aurrean. Lehenbiziko saioa Fraisoron bertan bildutako 800 kilo sagarrekin egin zuten, eta oso emaitza onak lortu omen zituzten. "Sagardogintza egoki eta zuzena" ezagutaraztea eta Gipuzkoa osoan zabaltzea zen helburua. Sagardogintzarako Arduradun Titulua ateratzeko ikasketak banatzen hasi ziren urte honetan. Bi urteko ikasketak ziren ■

Granja modelo Fraisoro - Guipúzcoa - Escuela de Agricultura y Lechería
Interior de la sidrería - Trituradora, lagar y prensa

INAKI LABRANAGA

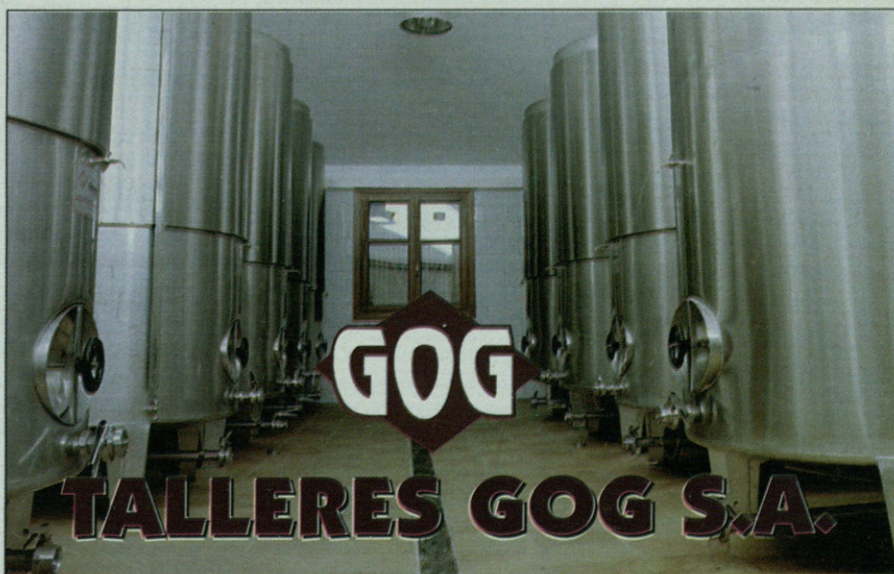
TEKNIKA AURRERATUAK. Matxaka, dolarea eta prentsa.

zuen tranbia egin zuteneko garaia. Haien lurrak harrapatzen zituenenez, akordio batera iritsi ziren arduradunekin: sagardotegirako argindarra erabiltzeko aukera izatea eskatu zuten.

MATXAKA MODERNOAK

Azken urteotan matxaka modernoak jartzen ari dira sagardotegietan. Sagarra matxakaraino eramateko zinta edo tresna berezi batzuk jarri dituzte leku batzutan. Hernaniko Zelaia sagardotegian esate baterako altzairuzko matxaka bat daukate. Motor baten bidez mugitzen da eta kautxozko hortzak ditu. Txikitutako sagarra "bonba elektikoa" izeneko gailu batera erortzen da. Honek dolarera bidaltzen du sagarra.

Jotzeko tresnak sagarra txikitu ahala dolareko askara botatzen du. Baina badira askarik gabeko dolareak, forma borobila dutenak; kasu honetan upel erdibitu batean edo zurezko ontzi batean uzten da patsa beratzen ■

Sagardogintzarako ekipiak

- Sagar-garbitagia. Ur bidezko garraioa.
- Txotx-kanilak.
- Makina txikitzaileak "Matxakak".
- Hotz-eragileak.
- Beratzeko tresna. Autohustutzailea.
- Usadiozko dolareentzako estalki herdoilgizak.
- Uhal garraiatzaileak.
- Dolareentzako hesi herdoilgizak.
- Prentsak.
- Hotzerako hodibihurriak.
- Depositatuak, tinak, etb.

Poligono Industrial, 26 ERGOBIA • 20.115 ASTIGARRAGA - Gipuzkoa
Tel. 943 55 44 66 - Faxe: 943 55 55 84 • E-mail: gog@adegi.es • www.adegi.es/gog

Dolarea: sagarraren ardatza

la baserria adinako dolareak eraikitzen zituzten XVI. eta XVII. mendeetan. Etxea eta tresna gauza bera zen. Dolare-baserria desagertu zen, ordea. Sagar puskei patsa ateratzeko izerdi patsetan ibili beharra ere ahalik eta gehien saihestu da. Motor elektrikoak hasi ziren lanean. Egurrak eta burdinak altzairuaren konpetentzia ezagutu dute. Kontua sagar puskek muztio bihurtzea da.

Ardatz burua. Urnietako Azkonabieta baserria.

JOSU TELLABIDE

Dolare izenez ezagutzen da patsa estutzeko tresna. Sagar puskek dolarera heltzen dira eta ordu batzutan beratzen edukitzen da jotako sagarra, patsa, alegia. Horrela, estutzeko lana erraztu egiten da. Dolarearen ardatzaren inguruan zabalduta ipintzen da patsa. Hiru zati nagusi izan ditu, orain dela gutxi arte, dolareak: aska, ardatza eta taula edo egitura.

ESKUZKO DOLARE TRADIZIONALA

Jakoba Errekondo eta Iñigo Garcia de Eulatek egindako "Euskal Herriko sagardoa" lanari jarraituz, patsarengan eragiten duen hasierako egiturak egur taulez osatuta zeuden. Egitura hau patsola eta giltzek osatzen dute. Egitura honen muturrean dagoen ardatzak sagarra estutzen du; zurezkoa edo burdinazkoa izan daiteke ardatz hau. Honen inguruan dagoen urkatxua biraka jaitsi egiten da, patsa zapalduz. Lau kantaleraz osatutako egurrezko edo harrizko aska baten barruan dago patsa. Patsaren gainean hodiak izeneko kanalak jartzen dira; kanal hauetatik askara erortzen da muztioa. Honek saria du, zirrikitzu betetako itxitura bat eta zirrikitu horietatik askara zulo batera doa zukua, eta zulo horretatik tinara. Sistema hau eskuz edo motorrez eragindakoa izan daiteke. Nahi adina alditan egiten da zanpatze lana, harik eta muztio guztia kendu arte. Estutze prozesuan, tarteka, patsa ebaki egiten da eta izkinako sagar puskek erdialdean pilatzen dira. Horretarako, pikatzeko pala, haitzurra eta kortea (palaren antzeko tresna) erabiltzen dira.

BASERRI GOTIKOETAKO DOLAREA

"Dolare-baserriak" ikertzen Alberto Santana eta Manuel Izagirre historialariak izan dira aitzindari. Segidako azalpenak, berriz, Josu Tellabide etnologoak eman dizkigu. XVI. eta XVII. mendearen lehen erdialdeko baserrietan, baserri gotikoetan, dolareak baserriaren ia bi solairuak hartzen zituen. Etxea eta tresna

gauza bera zen. Tresneria honek garai bateko erromatarren dolareetan zuen oinarria. Dolareak libre uzten zuen txokoetan bizi ziren baserrikoak. Gipuzkoan eraiki ziren bereziki era honetako dolare baserriak, Debako haranetik Oiarzunera gutxi gorabehera.

Ia 12 metroko luzera zuen zeharkako habe lodi bat zuten. Habe hau, dolare-haga alegia, baserria eusten zuten dolare habeen gainean zegoen: bi dolare habe izkin batean eta beste bi erdialdean. Dolare-haga honen beste muturrean 8 metroko ardatza zegoen; beheko solairuraino iristen zen eta harritzar baten gainean kokatuta zegoen. Zeharkako dolare-haga honek egurrezko egiturarengan presioa egiten zuen, eta aldeberean honek patsarengan. Beheko solairuan zeuden pertsonak dolare-haga altxa egiten zuten ardatza biraderearen bidez biratuz. Altxagarriak ipintzen zizkieten goian eusteko. Gero, dolare-haga hori bere pisuarengatik jaisten zen, patsarengan presioa eginez. Pixkanaka altxagarriak kenduz zihoazen. Muztioa beheko pisuan zegoen ontzira, tinara, erortzen zen.

Aspalditik egiten zuten euskaldunek sagardoa baserriko habean oinarrituta, 1394ko Debako Udal-Ordenantza honek adierazten duen bezalaxe: "Otrosi hordenamos que cualquier persona que cortare árboles (...) para alguna ni algunas cosas salvo para maste e verga e quilla para narros e vigas de lagar". Urnietako Aierdi eta Lizartzako Etxeak dira esate baterako garai honetako dolaretxeak. Sagarra txikitzetik muztioa ateratzen den arte burutzen den ekintzari joaldia deitzen zaio. Joaldi bakoitzean zazpi tonako indarra egin eta hiru tona sagar txikitzen zirela uste da. Joaldi batek aste-bete irauten zuen. Gaur egun, horrelako tresna bat bera osorik ez da gelditzen.

BASERRI BARROKOETAKO DOLAREAK

XVII. mendetik XIX. mendera arte baserri barrokoak eraiki ziren. Baserri

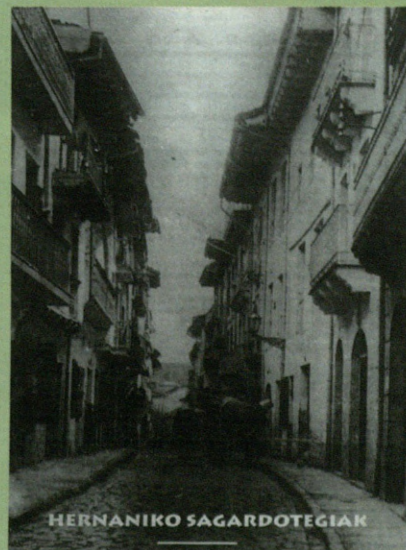
Karreto barrika

DANI B. LANCO

GARRALIA. Ohikoena gurdian upel luze bakarra eramatea zen.

Garralia sagardoa garraiatzeko gurdia gainean ipintzen zen ontzi luze berezia zen. Beranduago karreto barrika ere deitu izan zaio. Sagardotegietatik hirietara edota baserri batetik bestera sagardoa banatzeko erabiltzen zuten. Idi pareak tiratako bi gurpileko gurdia edota galera (lau gurpilekoa) erabiltzen zen garraiatzeko. Egur ohol gogorrez egina eta burdinazko uztaienez lotua zegoen garralia. Luzeenak lau metro zituen eta sagardo kopuru ezberdinak hartzen zituen. Añorgako Bidarte baserrian oraindik erabiltzen dute 1.500 litroko garralia. Inguruan mantentzen den handiena dela uste da. Gaur egun sagardoa egiteko erabiltzen dute. Berrehun urte baino gehiago izan ditzakeela uste dute. "Karreto barrikarekin Donostiako Alde Zaharrera eta Antiguako Lopezenara ere jaisten zen gure aitona sagardoa partitzera. Donostiarako bidea ez zen gaur egunekoa, hormigoizkoa, lohiez betetakoa baizik" dio Juan Jose Izagirre baserriko nagusiak, umetako oroitzapenetan murgilduta. Dolarerik ez zutenek bakoitzak bere sagardoa egiten zuen. Gaur egun, furgoneta eta kamioietan eramaten dute sagardoa alde batetik bestera botilatan sartuta ■

KUTXA FOTOTEKA

HERNANI. Idi pareak garraliari tiraka Andre kalean.

hauei arkupe baten antzeko luzapena egin zitzaion. Zenbait aldaketa eman zen eta honekin batera, sagardoa egiteko modua ere aldatu egin zen. Dolareek zurezkoak izaten jarraitzen

zuten, baina txikiagoak ziren. Habe batek bi dolare haga eusten zituen. Dolare haga hauetan egurrezko azkoin batzuk (emeak) zeuden; azkoin horietan zurezko (gerezizkoak

gehienetan) torlojo edo ardatzak zeuden (arrak). Bi, hiru edo lau ardatzekoak izan zitezkeen. Pertsona askoren artean, ardatz hauek biratzen zituzten biradera batzuen bidez.

Tajonar Kalea 29 • Iruñea
& 948 15 23 00 • 948 15 34 07

102 Meaka Auzoa • IRUN
Tel. 943 623 130

"SAGARDOA": JOXE URIA

DANI BLANCO

BIAK DOLAREAK. Ezkerrekoan sagar puska zapaldu egiten dira eta eskuinekoan altzairuzko zilindroaren barruko aireari esker hormaren kontra doaz puska. Bistan diren zirrikietatik ateratzen den muztioa altzairuzko tinara doa.

Ardatz honek bere azpiko egur puskan eragiten zuen, eta honek aldi berean, patsarengan. Urnietako Azkonabieta baserriko dolarea dugu adibideetako bat. Orain dela 50 urte arte sagardoa bertan egiten zuten.

URKA

XIX. mendearen hasieran burdinazko ardatza zuten dolareak sortu ziren. Zoluak berdina izaten jarraitzen bazuen ere, dolare sistema aldatu egin zen. Kasu honetan ardatza zoluaren erdian oinarrituta zegoen eta ez zen mugitzen; mugitzen dena urka da, ardatzaren burua. Urka palanka baten bidez eskuz mugitzen zen eta ardatzari bueltak ematen zizkion. Urkak egiturarengan presioa egiten zuen, eta honek, aldi berean, patsarengan.

Gero eta hobeto aprobetxatzen dute baserriko txokoa. Ondorioz,

**Prentsa
pneumatikoak
jartzen ari dira.
Altzairuzko
zilindroak dira,
etzandako
dolareak**

dolareak leku gutxiago hartzen du baserrian. Garai honetako dolareak Frantziatik ekarritakoak dira gehienak. Hauek ere ardatz bat baino gehiagokoak izan daitezke. Cherbourgeko Sigmon anaiei eta Mayfarten dolareez gain, Logroñoko Marrodan eta Rezola, eta Wurtembergeko Klemanen dolareak erabili izan dira Gipuzkoako sagardotegietan. Geroxeago, Gerra Zibilaren garaian gutxi gorabehera motorra ipini zitzaion dolareari. Beraz, eskulana gutxitu egin zen. Gerra Zibilak sortutako hutsunearen ondoren, gotiko garaiko tresneria aprobetxatu zuten dolareak berriro martxan jartzeko.

Askak eta egiturak beren garapena izan dute. Egurrezkoen ondoren, hormigoizko aska (sagarrari azidotasuna kentzen dionez ez da egokia) etorri zen. Egiturari dagokionez, berriz, burdinazkoak egin zituzten hasieran, (burdina ez da egokia sagardoarentzat) urtutako burdinazkoak gero. Gaur egun, bai aska eta bai egitura poliesterez edota "Posi" pinturaz jantzi dituzte. Presioa egiten duen egitura lauki bateratu bat da gaur egun sagardotegietan.

Askarik gabeko dolareak ere badaude. Zutikako egur oholez osatutako itxitura borobila da. Bururik gabeko upel baten antza du. Zirrikituak ditu eta bertatik muztioa atera-

**1921ean, 600
dolare zeuden
Gipuzkoan.
Hamar bat urtera
774 sagardogilek
ordaindu zuten
zerga**

tzen da. Ardatza dute eta eskuzkoak edo motorrez eragindakoak izan daitezke.

1921eko datu batzuen arabera, 600 dolare zeuden Gipuzkoan. Handik hamar bat urtera 774 sagardogilek ordaindu zuten zerga. Garai hartako sagardogintzaren oparotasuna Gerra Zibilak itzali zuen. Gainera, garai hartan sagardo lantegiak egon ziren: bata Berrobin (suak fabrika erre zuen) eta bestea Añorgan.

Azken bost urteotan prentsa pneumatikoak jartzen ari dira sagardotegietan. Altzairuzko zilindroak dira, etzandako dolareak. Botoiez betetako koadro batean aginduak ematen dira, estutze lana programatu egiten da. Emango zaion presioa eta patsa lehortzen emango duen ordu kopurua aldez aurretik erabakitzen ditu sagardogileak. Neurri ezberdinetako prentsak daude. Hernaniko Zelaia

sagardotegian bi prentsa dituzte eta bakoitzak 6.000 kilo sagar hartzen ditu. Ohiko dolare batean

12.000 kilo sagar sar daitezke. Horixe da, esate baterako, Martuteneko Barkaiztegi sagardotegiko dolareetako batek jasotzen duena. Altzairuzko zilindro hone-tara heltzen dira sagar pus-kak. Barnean toldo antze-ko bat dauka; toldo hau airez betetzen da eta sagarra dolarearen hormaren aurka estutzen du. Dolarearen zirrizkue-tatik altzairuzko tina-ra erortzen da muztioa. Bost minutuz patsa estu-estu eduki

ondoren, toldoa hustu egiten da. Orduan, zilindroak bueltak ematen ditu barruko patsa astintzeko. Behin baino gehiagotan egiten da operazio berbera, muztio guztia kendu arte. Sei ordutan betetzen du bere lana. Ia hiru egun behar izaten dira ohiko dolare batean muztioa egiteko. Beraz, dolare mota honek eskulana saihesten du eta sagardoaren kalitatea bermatu ere bai. Hoge bat sagar-

dogilek dagoeneko jarri dute honelako dolarea Gipuzkoan.

kentzen dio. Normandian, Asturiasen... sagardo gasifikatua egiteko oso hedatua omen dago sistema hau.

**BASERRI
GOTIKOAK.** XVI.
eta XVII. mendean,
dolareak
baserriaren ia bi
solairuak hartzen
zituen.

"Banda prentsa" deritzaona da beste dolare modernoa. Sagardogileren batek proba egin duen arren, sagardo naturala egiteko egokia ez dela ondorioztatu dute. Sagarra xehe-xehe eginda uzten du, eta honekin batera sagar haziak ere apurtu egiten ditu. Honek zapore arraroa ematen dio sagardoari. Sagarra gazia bada oso kalitate ona ematen du dolare honek; baina, sagarra mikatza bada, garraztasun gehiegi

Dolare honek bere matxaka du. Sagarra xehe-xehe eginda uzten du. Zilindro baten barruan sartzen da sagarra. Bertan dagoen ardatzak sagarra bueltaka ibilarazten du. Zilindroaren horman dauden zerra muturrek txikitzen dute sagarra. Zilindroak berak dituen zirrizkue-tatik sagar pus-kak ateratzen dira eta dolarrera pasatzen dira. Dolarea arrabola batzuek eta beraietatik pasatzen den nailonezko zinta batez osatuta dago. Zinta honen tartean doaz sagar pus-kak. Zinta hau pixkanaka estutzen doa. Beraz, sagarra geroz eta gehiago txikitzen da. Orduko 10.000 kilo egiten ditu.

Dolare hidraulikoak olio hidrauliko-z funtzionatzen du. Batzuen ustez sagardotarako tresna egokiena den arren, eskulana eskatzen du. Astigarragako Zapiaineko sagardogilearen iritziz, "dolareak ona izateko bi ezaugarri behar ditu: errentagarritasuna, sagarretik %75 ateratzea eta kalitatezko sagardoa egitea. Dolare hidraulikoak biak betetzen ditu, baina eskulana du" ■

Las Trianas Kalea 15 • 01006 Vitoria-Gasteiz
© 945 14 04 40

UXARTE
sagardotegia
Bertoko sagardoa

Montorra 6 (Montorra Auzoa) • Tel.: 94 630 88 15

ZORNOTZA

Upelak eta botilak ostatu

Sagardoari upelean sartzeko ordua heldu zaio. Egurrezkoak, altzairuzkoak, etzandakoak, zutikakoak... izango ditu bizileku. Botiletan ere hartuko du ostatu: lurrezkoetan, beirazkoetan...

Ontzietan hartitzen da, eta irakiten du geroago sagardo bihurtuko den muztioak. Hartzen dituen litroen arabera denbora gehiago edo gutxiago pasatuko du muztioak irakiten. Ontziak egur oholez egindakoak izan ohi dira eta burdinazko uztai batzuk dituzte lotura gisa. Garai batean uztai hauek gaztainezkoak edo urritzezkoak izaten ziren. Gaztainez edo haritzzez egindakoak dira ontzi gehienak, nahiz eta gerezizkoak, intxaurrezkoak edota akatziaz eginikoak ere badauden. Sagardogile batzuen ustez, haritzeko ontziak dira egokienak sagardotarako.

Ontziek jasotzen zuten sagardo kopurua kargatan neurtzen zen garai batean. Karga bat 150 litroren pareko zen, eta honen arabera ontziak ere ezberdinak ziren: kargaterdikoak (225 litro), lau kargakoak (600 litro) eta sei kargakoak (900 litro). Hasierako ontziak zutikakoak, tentekakoak ziren. Gerra Zibilaren garaian sagardogintza baztertuta egon zen eta upelgileak desagertu egin ziren. 80ko hamarkadan sagardotegien gorakada eman zenean kanpotik ekarri zuten ontzi asko. Geroztik, etzandako ontziak ugaritu dira. Sagardogintzan erabiltzen diren ontziak hartzen duten sagardo kopuruaren arabera bereizten dira. Ontzi ezberdinak bereiz ditzakegu: barrikotea, barrika, bukoia eta upela.

BARRIKOTEA

100 litro artekoa izaten da. Izen hau jasotzen du baita ere negu hasieran ospatzen den afariak. Sagardoz betetako barrikotea edan, hustu egiten da. Garai batean baserrietan auzolanean aritutakoentzat irekitzen zen. Zizarrez betetako ontzia izaten zen.

BARRIKA

100 eta 600 litro bitartekoa izaten da. Barrika bordelearra, kargaterdikoak, da XV. mendean Euskal Herriko arrantzaleek, Ternuara eta Groenlandiara joaten zirenek, erabiltzen zutena. Sagardoa garraiatzeko erabili izan zen gehienbat. 226 litro hartzen ditu eta oraindik zenbait baserritan gordezen dituzte.

BUKOIA

600 eta 1.000 litroren arteko ontziak dira. Etzanak edo zutikakoak izan daitezke. Taberna eta sagardotegietan batez ere erabili direla erakusten digute agiri zaharrek.

UPELA

1.000 litro baino gehiagokoak dira. Gehienetan egurrezkoak diren arren,

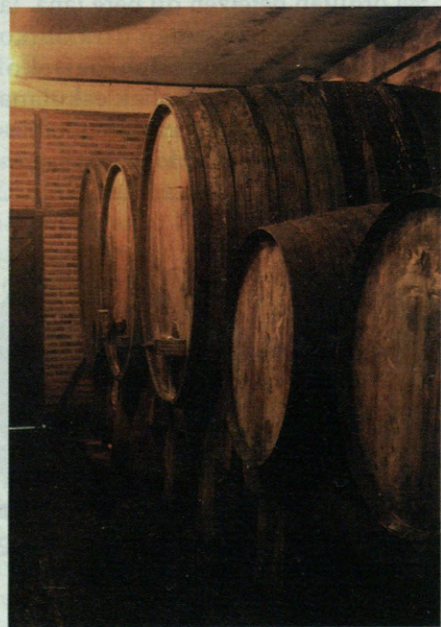
azkenaldi honetan altzairuzkoak ugaritzen ari dira sagardotegietan. Gaur egungo upelek leihoa upelburuaren behealdean izaten badute ere, lehenagokoek erdialdean izaten zuten. Altzako Gartziategi sagardotegian 200 urte inguruko upelak dituzte. Bertako nagusia zenak egiten zituen. 10.000 eta 12.000 litroko upelak erdi mailakoak dira. Litro gehiago hartzen dituztenak handitzat hartzen dira. Ezagutzen den egurrezko upelik handiena 50.000 litrokoa da. Usurbilgo Saizar sagardotegian esate baterako bat badute. Altzairuzko ontziak gero eta ugariagoak dira sagardotegietan. Zutikako upelak dira. Hauek ere neurri ezberdinetakoak izan daitezke. Hemengo sagardotegietan ezagutzen den handiena 105.000 litrokoa da. Astigarragako Zapiain sagardotegian halako sei upel dituzte.

HOTZ SISTEMA

Egurrezko zein altzairuzko ontziek hotz sistemarekin funtzionatzen dute gaur egun. Izan ere, temperatura epe-lak eragin kaltegarria izan dezake

ZUTIK. Eta altzairuzkoa.

ETZANDA. Eta egurrezkoa.

Botilaratzea

XIX. mendean hasi zen sagardoa botilaratzen Euskal Herrian. Horretarako eskuzko betegailu batzuk zeuden. Betetzeko tresna honek aska txiki bat zuen; bertara heltzen zen sagardoa upeletik. Aska sagardoz betetzen zenean, automatikoki sagardoari pasoa ixten zion mekanismo bat zeukan. Sagardoa kaniletara heltzen zen eta sagardogileak berak eskuz botilak kanilaren parean ipintzen zituen betetzeko. Kortxoak ere eskuz eragindako burdinazko tresna baten bitartez ipintzen zitzaion.

Gaur egun, tresna mekaniko batzuen bidez burutzen dute lan hau. Upela eta betegailua lotuta daude; beraz, sagardoa zuzenean betegailura joaten da. Ilaran ipinitako botilak betegailurantz inguratzen dira mekanikoki garraiatzen dituen tresna batean eta automatikoki betetzen dira. Ondoren, etiketatzailetik pasa behar du botilak. Gaur egun, saltzera aterako diren botila guztiek derrigorrez etiketa izan behar dute. Merkatuan arazoren bat sortuz gero, sagardogileak sagardo hori zein upeletakoa den jakin dezake. Zenbait sagardotegitan botilak garbitzeko tresna bereziak ere badituzte.

Hasierako botilak lurrez egindakoak ziren. Borgoñako botilaren forma zuten eta lakratutako tapoiak ipintzen zitzaizkien. Sagardoa sagardotegian edo tabernan erosten zen. Neurria izeneko pitxarrekin neurtzen zuten zenbat litro ematen zioten bezeroari. Litro ezberdinak hartzen zituzten pitxarrak ziren: pinta erdia (250 zentili-

ONTZIAK. Ez dira beti botilak eta berdeak izan.

tro), litro erdikoa, litrokoa eta bi litrokoa. Neurriok urtero seilatzen ziren; tranparik bazegoen edo ez jakiteko.

Mende honen hasieran, sagardotegi eta elkarte gastronomiko askok bere botila propioa zuten. Litrokoa zen eta beira urdinxkan sagardotegi edo elkartearen izena erliebean zeraman. Sagardotegien gorakada honen aurretik elkarrekin bertara joaten ziren sagardo egin berria dastatzera. Bertan zenbat sagardo erosiko zuten erabakitzen zuten. Apurua deitzen zitzaion honi.

Sagardoak beherakada izan zuten epealdian edozein botila erabili zen. Xanpain botila izan zen erabiliena. Gaur egun ezagutzen dugun 75 zentilitroko botila 1985ean agertu zen. Sagardogileen ekimenari esker etorri zen kolore berdeko botila hau. 33 zentilitroko botila txikia eta garagardoaren gisan sagardoa prezioz ateratzen duen tresna dira azken urteotako berrikuntzak ■

sagardoaren irakinaldian. Horregatik, batzutan upategia bera hotz mantentzen dute eta besteetan, aldiz, ontziak bakarrik hozten dituzte. Hamalau gradu da tenperaturarik egokiena.

TINA

Tinak jasotzen du dolaretik datozen muztioa. Erditik ebakitako upel baten tankerakoa da. Egurrezkoak izaten dira normalean, nahiz eta gaur egunekoak altzairuzkoak izan. Altzako Gartziategi sagardotegian iragazkia duen tina daukate. Dolareko muztioak izan ditzakeen zikinkeriak garbitzeko balio du.

Garai batean baldekarekin edo onilarekin, egurrezko inbutuarekin alegia, sartzen zuten tinako muztioa upeletan. Gaur egun, bonba eta tutu

malgu batzuen bidez burutzen da lan hau.

ZIZKU-BARRIKA

Txiskupela izenez ere ezagutzen da. Etzandako upel hau erdibituta dago; bi alde ditu. Bi upel elkarri erantsita egongo balira bezala da. Upel bakoitzak bere itxitura dauka. Horrela, alderdi bateko sagardoa bukatzen zenean, beste aldekoa hasten zuten, berriro sagardo berria dastatzeko aukera izanez.

2.000 litro sagardo inguru hartzen zituen. Aspaldiko upelak dira eta sagardoa edukitzeaz gain, abadia handietan ardo bedeinkatua gordetzeko ere erabiltzen zutela esan ohi da ■

Ergoiena Auzoa • 20211 ATAUN • 943 18 01 19

Fermin Muguruza

"Jendeari transmititzeko zuk sentitu behar duzu"

PERFILA

Ez da, nonbait, txaketaz aldatu zalea, eta Kortaturen garaikoarekin azaldu zaigu. Ferminen masail bakarra du, eta zaplaztekoa jasota ez da bestea jartzen hasiko. Eta a ze aurpegia duen! Ez du batere zimurrik, ezta mingaineen ere...

Zure jarioarekin grabagailuko zinta txirikordatu ahala ulertu dugu "Hitz egin" lema zer esan nahi duen. Hitzaren kirol nazionalean maratoni luzeenak sprintean egingo zenituzke.

Medikuak egin zizun diagnosirik zuzenena: asmatiko kronikoa zara, beti asma-tzen duzu musika proiektuekin.

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Dani Blanco

Galindok zuen kontrako salaketa jarri zuen "Ustelkeria" kantuagatik. Zer interpretazio ematen diozu epaiketa honi?

Oraingo epaiaren arrazoia ulertzeko 7 urte atzera joan behar dugu. Euskal Herrian "Rock Radikala"ren zikloa eraldatzen joan zen, eta etenaldi horretan bat-batean Negu Gorriak aterata zen sekulako indarrarekin eta diskoetxe propioarekin. Baita Su ta Gar, EH Sukarra... Garai hartan Esan Ozenki eta Negu Gorriak inguruan metatzen ari ziren zenbait indar, adierazpide artistiko eta ilusio oso arriskutsuak ziren. Mugimendu hori geldiarazi egin nahi zuten, gure inguruko beste taldeak ere belurtu eta epai baten bidez autozentsura jarri. Oso garbi genuen epaiketa politikoa zela, ez ohore kontua, zabaldu zuten bezala.

■ **Epaia zuei eman dizue arrazoia, baina ez dute adierazpen askatasuna onartu. Nola hartu duzue?**

Gu poztu gara Galindok galdu duela eta gu garaile aterata garelako, baina amorratu egin gara guri axola zitzagun mamia heldu ez diotelako. Galindoren salaketa "formulazio okerra" gatik bota dute atzera, izan ere abestian parte hartu ez dutenen izenak agertzen dira salake-

tan. Baina horrez gain guk adierazpen askatasuna defendatu dugu eta hori ez dute aintzat hartu epaian. Badakite hau mundu osoan eskandalu bat dela, ez delako hemen gelditu eta mundu osoko atxikimenduak jaso ditugulako. Idazleak, zinemagileak, euskal egunkariak... asko inplikatu ziren. "Hitz Egin"en kontzertura 600 pertsona joan ziren lanera bolondres. Euskal Herrian egon den bataila handienetako bat izan da, Lemoiz gera-

MUGU GORRIAK!

FERMIN

Iñ go

Jab er

SURDE

tzea garaipen bat izan zen bezala.

Eskandalu bat denez, ezin zuten horrekin jarraitu eta kasua istea erabaki dute, "formulazio okerra" aitortu, eta bakean utzi ditzagun.

■ **Musika talde baten hitzek norainoko eragin soziala izan dezakete?**

Nik uste musikariek finean egiten duguna kronistarena dela. Ukitzen eta hunkitzen gaituzten gauzak kantatzen ditugu. Urte guztietan gertatzen denaren

"Konpromisorik gabeko taldeek konpromiso inplizitua dute sistemaren alde"

kronika egiten dugu kantuen bidez. Baina bestalde uste dut eragin bat badugula. Gure tresna hau oso aproposa da zirikatzeke, gauzak kolokan jartzeko, polemikak sortzeko... Musikak jende asko aldatu du, ni neu ere bai. Zenbait kontzertu ikusi eta musika entzun eta gero pentsatu nuen bide hori hartu behar nuela.

■ **Egungo talde gehienek, berriz, kanta itsaskor eta arinen alde egiten dute...**

Iraultzaileago eta konprometituagoa iruditzen zait musikari bat, nahiz eta bere hitzetan ezer ez esan, pertsona gisa hartzen duen bideagatik. Jende asko zenbait eslogan abesten aritzen da baina, benetan bere egunerokotasunean ezer ere egiten ez badute, hauen bidea okerragoa da.

Baina "ez dugu ezer jakin nahi" esaten dutenek ere badute jarrera zehatz bat: sistemaren aldekoa. Jarrera horrekin sistema kapitalista hau babesten ari dira. Konpromisorik gabeko taldeek konpromiso inplizitu bat dute multinazionalen alde.

■ **Komunikatzeko hitza ez da nahikoa, jendearengana iristen jakin behar da. Nola lortzen duzu hori?**

Zuk sentitzen duzunean gai zara jendeari transmititzeko, jendeak hori jaso egiten du. Bost urte pasa dira Negu Gorriak azken kontzertua eman genuenetik, eta datorren kontzerturako entseatzeko konpaktua jarri nuenean oilo ipurdia jarri zitzaidan, "Hitz egin" kantuarekin.

■ **Heroinak generazio oso bat ezabatu zuen...**

Nik badut bizirik iraundakoaren sindromea. Heroinaren sarrera izugarria izan zen eta gainera droga hori oso idealizatuta geneukan: Lou Reedek idatzi zuen "Heroin" kantuarekin droga hori goraiipatzen zuen, Sex Pistolek ekarritako "No

"ESGAE euskaldun bat sortu behar da eta kuota lege baten alde borrokatzen hasi"

B E R T S O A

Doinua: Zeruak eta lurrak

**Emakumeetaraino
Ferminen itzala:
sexu-makina baino
'gehiago' dirala!
Kolpe kolpe musikan
inter-nazionala
zu atrapatu arte,
lehenbiziko bala
komandantean menpe
dago jenerala.**

Jexux Mari Irazu

future" ideologia ere ildo beretik zihonan... eta hain zuzen iheserako drogarik onena da. Baina gogorrena ere bai, eta

menpekotasun fisiko eta psikikoan errazago harrapatzen zaitu. Hiesa ere ez genuen ezagutzen. Eta belaunaldi horretan gaindosiagatik hil ez direnak hiesak jota hil dira. Kortatu taldearekin gehien aritu zen taldea Cicatriz izan zen, eta talde horretako laurak hil ziren, beste lagun askoren artean.

Orain ere ezin gara ibili ezker abertzaleko batzuk atera duten kanpainarekin: "Kontuz, polizia trapitxeroak erabiltzen ditu txibatotarako..." Horrela ez goaz inora. Euskal Herrian eta ezker abertzalean hain zuzen falta dena droga guztien inguruko eztabaida sakon bat da. Ni ez nago prest estatuek legaltzat onar-

tzen dituzten drogak bakarrik kontsumitzeke. Droga denak legalizatu behar dira. Mezua ezin da paternalista edo moralista izan. Droga bakoitza kontsumitzeak zer ekar diezazukeen informatu behar da eta gero bakoitzak erabaki dezala.

■ **Esan Ozenkik zer dela eta amaitu du bere ibilbidea?**

Nik sinadura jartzen diodan zenbait gauzarekin oso lotuta dago erabaki hau. Gauza bakoitzak du bere hasiera eta bukaera, baina bukaeratik beste gauza asko sortzen dira. Gauza bera gertatu zen Kortatu, Negu Gorriak edo "Igo bolumena" irratsaioarekin. Esan Ozenki Negu Gorriakekook sortu genuen, 10 urteko lana egin dugu, eta hauspo lana nik egin badut ere lan talde bat sortu da eta hazi egin da. Ziklo hau Negu Gorriakekin batera amaitu behar dela ikusi dugu, eta horrela, Euskal Herrian hamar urte horietan egon den musikaren argazki bat uzten dugu. Orain hemen dagoen taldeak diskoetxe berri bat sortuko du,

"Hizkuntzak badu bere musikalitatea eta hizkuntza izango da musika bereiztuko duena"

baina filosofia, gune fisikoa, eta orain arteko lana mantenduz. Honek Esan Ozenki eta Gora Herriak azpizigiluaren

arte egindako lanetik pixka bat deskantsatu behar dudala. 10 urtez lotuegi egon naiz musikaren industriarekin eta horrek asko erretzen du.

■ **Nola dago Euskal Herriko panorama musikala?**

Une batean metal gehiegi entzun behar izan dugu eta Su ta Garren estiloko taldeak bakarrik ateratzen ziren. Orain proposamen berri eta interesgarriak ari dira garatzen, baina hori dena gidatu eta bultzatuko duen zerbait falta da. Alde batetik metal berriaren edo rock alternatiboaren inguruan Dut, PiLT... ari dira. Musika elektronikoa eta hip-hopa egiten duen lehen euskal taldea "Basque electronic diaspora" ere atera da. Kantautore berrien artean Montoia, Anari eta Jabier Muguruza... Eta estilo ezberdinak nahastent dituzten Skunk, Skalariak, Betagarri bezalako taldeak.

Gainera Lisabo, Dut eta Anari bezalako taldeak, bakoitza bere proposamen ezberdinarekin gai dira kontzertuak egiteko elkartzeko. Nire ustez hortik dator haize berria, proposamen ezberdinekin kontzertuak antolatze gaitasunetan. Gainera ikusi da arrakasta handia izan duela formula horrek. Ezin dugu sekulako leherketa espero, baina

nahiko matxinada iruditzen zait musikan horrelako zutabe batzuk ikustea.

■ **Selektah Kolektiboak joko du zuekin batera garaipena ospatzeko kontzertuetan...**

Bazen ordua Selektah Kolektiboa bezalako talde bat ateratzeko, euskaraz rapa egingo duena. Herri honetan ahoz-kotasunean aberastasun izugarria dago eta bertsolari berriak hauek izan daitezke, egungo bertsolariek bere bidea egingo dutela ukatu gabe, noski. Ziur nago hemen raparen ildoak garatuko denaz.

■ **Mundu mailako panorama musikala nola dago?**

Musikaren kuota gehienbat anglosaxoien menpe dago, multinazionalak kontrolatzen dutelako merkatu hori. Gero eta botere kontzentrazio handiagoa dago, baina bestalde globalizazioaren kontrako mugimenduak ere gero eta indar handiagoa hartzen ari dira. Globalizazioaren

katalogoa

ere kudeatzen jarraituko du. Haiek diote ez dela haustura bat, jarraipen natural bat baizik. Orain artekoari eutsi eta haien proiektu propioa garatuko dute.

■ **Zuk ez omen duzu diskoetxe horretan jarraituko. Zer asmo dituzu?**

Esan Ozenkiren hamar urteotako ibilbidearen bildumia bat egingo dugu, "Ustelkeria" diskoaren berrargitalpena kaleratuko dugu, Korrikako bideoklipa CD-ROMerako pista batean aterako da, kontzertuak antolatu, eta uztailetik aurrera bira bat egingo dut bandarekin, beraz aurten behintzat badut nahikoa lan.

Ikusten dut orain

kontrako arma da niretzat periferiako musika eta gero eta gogo handiagoa dago beste gauzak entzuteko.

Orain musika etnikoa eta folka ere

beste musika askorekin nahasten da. Gerora begira, beste zonaldeetatik erritmo, melodia... elementuak hartuko ditugu, baina hizkuntza batek badu bere musikalitate inplizitua eta hizkuntza izango da musika bereiztuko duena.

■ Nola lortu duzue nazioartean horrelako arrakasta?

Hau ez da egun batetik bestera gertatu. Aurtengoarekin 18. bira egingo dut. Bidean jendea ezagutzen duzu eta zirkuitua geroz eta handiago egiten da.

Niretzat errazena aurtun Euskal Herrian geratzea litzateke, baina nire asmoa hemen diskoa aurkeztu eta kanpora ateratzea da, ahalik eta urrunen iritsi eta egindakoa zabaltzea. Uste dut lehen gehiago mugitzen ginela. Duela 10 urte, edozein talde, hartu lozakua eta furgonetan sartzen

"Rock radical vasco-ko taldeek hemen gertatzen ari zen pelikularen soinu banda egin genuen"

zen. Nik "guerra de guerrillas" deitzen diot horri. Orain talde gazteek "ea egiten didaten" diote, ez "ea nik egiten dudana". Hori diskoetxeen dinami-

kan ere ikusten da. Lehen maketa grabatzen zenuen, maketa horrekin bira bat egin eta zuzeneko kontzertuetan errodajea lortzen zenuen. Eta behin taldeak errodajea lortuta etortzen zen norbait lan hori diruz babestera. Eta orain maketa diskoetxera bidaltzen dute eta "egidazu", zain geratzen dira. Norbaitek esango dit, "zu ateratzen zara hor zehar..." Ei, txikito, zuk noiz atera duzu diskoa, orain, ezta? Eta zer egin duzu? Hartu diskoa eta mugitu ipurdia. Horrela lortzen dira gauzak.

Gutxienez, inork ezingo du esan euskaraz kantatuz ezin dela inora atera. Gure belaunaldiko zenbait talde bat-batean gaztelaniatik euskaraz kantatzera pasa zen: Kortatu, BAP! edo Danba bezalako taldeak. Orain hausnartzeko moduko gaia da zenbait talde euskaldun erdaraz kantatzera

BERE HITZETAN

▼
"Konpromezuak eta inplikazioak ateak itxi egiten ditu musika munduan. Talde batek uste badu 'txakurrak jo ta bertan hill' abesteagatik dena egina daukala, jai du"

Argia, 95-04-02

▼
"Ez naiz gai konpromezurik gabeko musika idazteko, hain zuzen, ez naizelako antzeko egoera batera iristeko gai sentitzen"

Rockdelux, 99-09

▼
"Beti hartu izan da gorrotoa gauza txar bezala. Guk beti esan dugu gorrotoa beharrezkoa dela"

Argia, 90-07-01

▼
"Euskal Herriko jendearen arazoa da Euskal Herria eta mundua ikusten dutela. Guk, aldiz, Euskal Herria eta beste herri asko ikusten ditugu"

Argia, 94-04-02

▼
"Musika da modu bakarra kanpoan jendeak entzuteko euskara zer den. Iritsiko da eguna Mari Karmen Garmendiak edo bere hurrengoak euskal rock taldeoi deitu beharko diguna. Gu ere kultura egiten ari gara"

Argia, 95-04-02

▼
"Haurrak afektibitatearen injekzioak dira, niri idazkera ere aldatu didate. Baina aldaketa hori, era beran, hiltzen joan diren lagunei lotutako prozesua izan da"

http://personales.com/espana/oviedo/esalon/dut_entre1.htm

- **Jaio:** Irunen, 1963an.
- **Musikaria.**
- 1987an hasi zen euskara ikasten, AEK-ko barnetegian.
- **Artikuluak** idatzi izan zituen "Argia"n (1988) eta "Egin"en (1994-96). Egin irratian "Igo bolumena" musika saioa emititzen zuen, 1989tik 1991ra bitartean.
- **Taldeak:** Kortatu (1984-88), *Negu Gorriak* (1990-96), *Fermin eta Dut* (1997-98). Egun bakarkako ibilbideari ekin dio.
- **Diskoak:** Kortaturenak: "Kortatu" (1985), "El estado de las cosas" (1986), "Kolpez kolpe" (1988) eta "Azken guda dantza" (1988). *Negu Gorriakenak:* "Negu Gorriak" (1990), "Gure jarrera" (1991), "Gora Herria" (1991), "Borreroak baditu milaka aurpegi" (1993), "Hipokrisiari Stop!" (1994), "Ideia zabaldu" (1995), "Ustelkeria" (1996) eta "Salam, agur" (1996). *Dut* taldearekin elkarlanean, "Ireki ateak" diskoa kaleratu zuten (1997). 1998an Ferminek 1984-98ra bitarteko bere zenbait abestirekin bilduma bat osatu zuen, "Amodio eta gorrotozko kantak" izenpean. Urtebetera, "Brigadistak Sound Sistem" eta "Erremixak" diskoa atera zuen. Bere azken diskoa "FM 99.00 Dub Manifest" da (2000).
- **Birak:** Emanaldiak Euskal Herrian eta atzerrian eskaini ditu: Europa, Ipar eta Hego Amerikan, eta Asian.
- Esan Ozenki Records diskoetxe independentetako zuzendaria izan da gaur arte (1991-2001).
- **Sariak:** Beste askoren artean, "Radio Rahim" bideoa Gasteizko bideo emanaldian saritua izan zen (1990); R3-ek zuzenekorik onenaren saria eman zion (1991); ESGAEk, "Hitzar dezagun" kantua Espainiako kanturik onena izendatu zuen (2000); Italian saritua izan zen "Urrun" bideoklipa (2000).

pasa izana. Zeren alde ari dira?

■ “Rock Radical Vasco” zer izan zen?

Mugimendu hori ez zen “Ez dok hamairu” bezalakoa izan. “Ez dok hamairu”k, elkartu eta izen bat hartu zuen aldarrikapen bat egiteko. Gurea leherketa sozial, musikal eta kulturala izan zen. Gainera ez zitzaigun batere gustatzen izen hori. Norbaitek jarri zigun “Rock radical vasco” etiketa, baina oso itsusia zen eta gainera gazteleraz... Orain onartzen dugu mugimendu horri izen bat eman behar bazaio horrela deitzea. Baina ez zen izan mugimendu musikal bat, gizarte mugimendu orokor bat baizik. Gizarte mugimendu horrek eragin zuen talde horiek sortzea eta taldeek mugimenduari eragiten zioten. Irrati libreak piztu ziren, gaztetxeak okupatu... Gizarte gaiak mahai gainean zeuden, eliza katolikoaren kontrako borroka, sexu askatasuna, ekologia... ikusten genuelako etorki-

zunerako zer espektatiba zeuden. Bada esaldi polit bat MCDko Rokan-ek esaten zuena: “Garai hartan gazte batzuek metraileta hartzen zuten eta beste batzuek gitarra”. Zenbait taldek garai hartako

**“Duela 10 urte,
edozein talde birak
egitera ateratzen zen.
Orain talde gazteek ‘ea
eginda ematen
didaten’ diote”**

soinu banda originala egin genuen, bat egiten genuelako Euskal Herrian gertatzen ari zen pelikularekin.

Politikoki, arazo sozialak eta independentziarena guretzat bat ziren. Baina lehentasuna hartu zuen naziotasun eta

independentziaren proiektuak eta ezkerren akordeak behera egin zuen. Nik akats hori ikusi dut. Oraindik ere asko hitz egiten dugu eraikuntza nazionalaz baina eraikuntza soziala badirudi bigarren mailan geratzen dela.

■ Gaur egun nola dago musikaren mugimendua?

Askok hobetu dugu azpiegiturretan: lokal interesgarriak ditugu, estudio onak, diskoetxeak badakite mugitzen... Euskal musika independentea da, ez dugu estatu frantses eta espainiarraren inolako menpekotasunik. Arazorik handienak bi estatu hauetan dauzkagu, baina hortik kanpo argi eta garbi euskaldun onartzen gaituzte. Baina uste dut gaztetxeen inguruan zegoen aukera galdu dela. Gazte asanbladek ez dute jakin izan gaztetxeek eskaintzen zituzten zenbait aukera aurrera eramaten. Salbuespenak salbu: Gasteizkoa, Bilbokoa, Andoainkoa...

BIZITZAREN PASARTEA

Chiapasen Markos subkomandantearekin egon ginen, eta itzuleran kontrol militar batean gerarazi, eta barne ministeritzara deklaratzera joateko biratorio bat egin ziguten. Baina egun horretan bertan kontzertu bat eman behar genuen distrito federalean, hain zuzen Chiapasen alde. Ez ginen aurkeztu barne ministeritzan eta jotzera joan ginen. Jotzen ari ginela publikoa poliziaz betetzen hasi zen. Eskerrak antolatzaileek ibeserako operazioa prestatu zuten eta kontzertua bukatutakoan moxorrotuta atera ginen jendeartetik: Kaki mexikarrez jantzita, eta ni seguritateko gizonen moxorrotuta. Ni aireportuan atxilotu ninduten, etxerako hegazkina hartzera nindoala eta 2 urtez Mexikon sartzea debekatu zidaten.

Eta istorio hau ekarri dut gogora, Batista Jenerala martxa bat antolatzen ari delako distrito federalera eta ziur asko Markos ere joango da Vicente Foxekin hitz egiteko. Martxan Chiapas osoa zeharkatuko dute, eta oso momentu itxaropentsua iruditzen zait.

Ondoan hasi dira beste zenbait lokal: Kafe Antzokia, Gazte Eszena... kontzertuetarako behintzat oso interesgarriak direnak. Gisa horretako proiektu gehiago egon behar lukete Euskal Herrian.

■ **Zer falta zaio euskal musikari aurre-egiteko?**

Batetik SGAE euskaldun bat sortu behar da. Eta bestetik kuota lege baten alde borrokatzen hasi behar dugu. Alegia, komunikabideak ehuneko hainbeste-

ko bat bertako hizkuntzan ematera behartzea. Estatu frantsesean eta Alemanian %40ko kuota dute, eta Katalunian %25. Guk, berriz, hizkuntza minorizatua

izanik, %0ko kuota dugu. Inposizioa dela esaten dute batzuk, baina haiek ari dira beste musika eta hizkuntzak inposatzen ●

ARGAZKI ZAHARRA

1995-09-11, Munich (Alemania). Biratan buruak ematen ditu bira gehien, nonbait. ("Ideia zabaldu tour 95" liburutik ateratako argazkia).

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura: 2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularraren telefonoa: Titularraren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

E Z P A

PRINTZA

KONDENA MUSIKALAK

Mikel Markezek musikaren inguruan egindako hausnarketak dira hauek "Ostiela!"-n: "(...) Askotan onbeharrez zenbait lekutara joaten haiz dirurik ez dutelako edo honen alde edo horren aurka eta antolatzaile jendeak ez dik hire ahalegina baloratzen. Zoritzarrez, hi lekuren batera debalde ba hoa, horixe balio duk, ezerrez. Igual kartelik ere ez ditek jarriko. Orain, antolatzaile berdinak dirua baldin badu ez duk hirekin akordatu, inoiz debalde joaten ez den hori deituko dik eta hari alfonbra ere jarriko zioz lurean. Gu berez ez gaituk gaiztoak baina azkenean kantaldi klase bati 'kantaldi marroia' esaten genioan gure artean. (...) Euskal Kantagintza Berria deitu zen harekin, Letek, Labegueriek, Laboak, Lertxundik etabarrek osatu zuten korronte harekin hemendik 25 urtera orain Arestirekin gertatzen ari dena gertatuko da. Aresti hilik dago, beraz, ezkerrekoek, eskuinekoek, abertzaleek, denek bere egiten dute, (...). Euskal Kantagintza Berri hark egin zuen aportazioa ukaezina da halere, geroztik etorri garenontzat behintzat. (...) Nolabait teknologia demokratizatu egin da, esku-ragarria da ia edonorentzat grabagailu digital bat orain. Honek askatasuna eta dependentzia, biak sortzen ditu. Askatasuna lehen bestee-gan delegatu behar huen lan bat heorrek egin dezakealako eta dependentzia musikari izateaz gain, informatikari izatera kondentaturik baikaude ia-ia".

ARTIUM-AREN GORABEHERAK

ARTIUM museoak zalaparta handia sortu du azkenaldian Gasteizen. Azken berrien arabera, Maria Martin 34 urteko galerista madrildarra izango da zuzendaria, hain zuzen, Miguel Angel Cortes Espainiako kultura Estatu idazkari ohiairen koinatua. Polemika, ordea, aurrez sortua zegoen. Arabako Foru Aldundiak Madrilgo enpresa pribatu baten esku utzi zuen hautagaien zerrenda egiteko ardura, eta gainera, orain artean, ez du publikoki izendapenik jakinarazi.

OPERA ETA MUSIKA KLASIKOA

EUSKADIKO Orkestra Sinfonikoa eta Operaren Lagunen Bilboko Elkarateak urte hasierako lehen kontzertuak dagoeneko aurreikusi dituzte. Besteak beste, EOSeK Bernaola, Stravinski, Beethoven, Mozart eta Prokofiev-en lanak eskainiko ditu urtarilaren azken egunetan Hegoaldeko hiri-buruetan. Apirilean berriz, Bachen obrak eta haren lanen bertsioak eskainiko ditu orkestrak. Hil honen 20, 23 eta 26an "Madame Butterfly" ikusgai izango da Euskalduna Jauregian. Xin Wei

■ Urte hasieran emanaldi ugari egongo da.

Sun sopranoak parte hartuko du emanaldi honetan. Ondoren, Donizettiren bi opera eskainiko du: martxoan "Lucrecia Borgia" eta "Lucia di Lammermoor" maiatzean. Biak ere Euskalduna Jauregian.

AGUR, ESAN OZENKI

ESAN Ozenki diskoetxeak agur esango du laster kaleratuko dituen azken bi diskoekin: bata, "Ustelkeria" ren berrargitalpena eta bestea, Esan Ozenkiren hamar urteetako ibilbidearen bilduma. Esan Ozenkiren desagerpenarekin batera, diskoetxe berri bat sortuko da. Honen izena eta ezau-garriak oraindik ezagutzera eman ez dituzten arren, Negu Gorriak eskainiko dituen kontzertuetan egingo dela honen aurkezpen ofiziala iragarri zuten Esan Ozenkiko kideek. Diskoetxe berriak katalogo bera mantenduko du, baina zuzendaritzan ez da dagoeneko Fermin Muguruza izango.

AÑAMENDI ERRETIRATUA

URTARRILAREN 3an jarri zen Añamendi Entziklopedia Interneten kontsultagai. Baina, hainbat hedabidek entziklopedian agertzen ziren hainbat hitzen definizioari buruz agertutako informazioa dela-eta, Eusko Ikaskuntzako batzorde iraunkorrek Internetetik erretiratzea erabaki du oraingoz. Interneten sartzearekin batera, zaharkitua zeuden hainbat eduki berritzeko beharra

H I T Z B I T A N

- "ABC" egunkarian agerturiko artikuluan honela zioen Juan Pedro Quiñonerok, artikulua honen sinatzaileak: "Garai guztietako euskal idazle handiek beti gaztelaniaz idatzi izan dute eta oso aktiboki parte hartu dute, euren bizi eta obrarekin, espainiar kontzientzia moral eta kulturalaren sormenean".
- Aitzpea Goenagak esandakoa da hau "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Ez du euskaraz egiteagatik 'denak' balio, ezta gutxiagorik ere! (zorionez)".

L A K

ANIMOEN GORAKADA

Animoak altxatu dizkio Goya Sariketak euskal zinemari. Animaziozko pelikulak izan dira guztien artean animatuenak. Joxean Muñozen "Karramarro uhartea", "Ametsen lapurra" eta "Marco Antonio, Hong Kongeko bahiketa" filmak izan baitira izendatuak Animaziozko Pelikula Onenak sarirako. Hiru euskal film hauek "El gran secreto"rekin lehiatuko dira. Emaitzak otsailaren 3an jakingo dira, orduan ezagutaraziko baitira XV. Goya sarien irabazleak zeintzuk izan diren. Bitartean, animoak puztuta jarraituko du euskal zinemak. Alex De la Iglesiaren "La comunidad"ek ere hamabost izendapen jaso baititu, eta Imanol Uriberen "Plenilunio"k Argazki Onenaren saria eskura dezakeelako.

agertu zuen Eusko Ikaskuntzak. Momentuz, ordea, sortu den polemika dela-eta orrialde eta eduki zaharkituak berritu artean, behintzat, ez dute berriz sarean jarriko.

HAURRENTZAKO ARGITARATUAK

OTSAILAREN 4a arte izango da zabalik Gasteizko Montehermoso kulturunean "Haur Literaturaren altxorak" izeneko erakusketa. Mende hasieratik abiatuta 60ko hamarkada arte haurrentzako eginiko argitalpenen errepasoa burutzen du erakusketak. Saturnino Calleja argitaletxeak argitaratutako haur liburuak, haurrentzako liburu sorpresak edo ipuin jostailu deiturikoak (hauetan mugitu eta zabaldu egiten ziren figuretako ilustrazioak), 1920tik 1960ra bitarteko kromo bildumak eta Capitan Trueno edo Batman

bezalako tebeoak bildu dira. Erakusketaren bitartez orain arte ia arretarik jaso ez duen haur literaturari buruzko hausnarketa egin nahi da.

■ Mende hasierako gela bat ere ikusgai da.

- Andoni Egañaren ustez, "Herri honetan, ez bakarrik bertsolaritzari dagokion kritikan, edo-zeri buruz zirika hasten bazara, segituan muturtzen da jendea; eta zurika hasten baldin bazara, kritikak ez du gehiegi balio". "Euskaldunon Egunkaria"n adierazitakoa da hau.
- Josu Lavinek honela zioen "EuskaraZ Posta Zerrenda"n: "Euskal Herri guztia alfabetizatzeke, nahikoa da euskaldun bakoitzari esaten dakiena nola idatzi behar duen irakastea. (...) Euskaltzaindiaren arabera euskara selektiboa da. Paideiaren arabera, ordea, (...) aldi eta alde guztietako euskaldun guztion eta bakoitzaren patrimonio lexikogramatikalek osatua".

■ Maria Bayo.

IZENAK

Maria Bayo soprano nafarra Estatu Batuetako Arte eta Zientzia Diskografikoen Akademiak ematen dituen Grammy sarietarako izendatua izan da ahotsezko disko onenarengatik. "Haendelen operetako aria eta kantatak" lanagatik hautatu dute.

Joxerra Garziak euskarazko gazte literaturako Baporea saria eskuratu du "Tunelaz bestaldean" lanagatik.

Eduardo Bajo Ulloa zuzendari eta gidolari gasteiztarak hilabete honen amaieran estreinatuko du "El hombre obispo" laburmetraia. Gasteizen grabatu duen komedia hau "Expediente X" telesaillean dago oinarrituta.

Fernando Marias bilbotarrak Espainiako Nadal Literatur Saria jaso du "El niño de los coroneles" abentura eleberriarengatik.

Mikel Etxagibel da Donostiako Zinemaldiko gerente berria. Etxagibelek ETBn eta Guggenheimen lan egin du.

■ Mikel Etxagibel.

Administrazioa eta gazte ekimenak

Ni piska bat demokrata izan banaiz", esatea, ez dut uste inoren burutan sartzen denik. Demokrata zara, edo ez zara, eta kito. Demokrazia erabat praktikatzen duzu, edota ez da demokrazia. Halako zentzugabekeriarik entzun, oraindik ez dut entzun, baina zenbait ekimen eta esparrutan praktika horixe izaten da. Gizarte zibila eta administrazio publikoen arteko harremana -edota harreman eza- aztertzen jarrita paradigma absurdo horrekin egiten dugu topo sarritan. Eta hortxe dago mendealdeko gizarteek une honetan esku artean duten arazo nagusienetako bat, urteak aurrera gero eta sakonago eta begibistako gertatzen ari dena. Nola har lezake parte gizarte zibilak *res publica* deitzen den horretan? Zer bide geratzen zaio bote-rearen gehiegikerien aurrean? Nola kontrola ditzake administrazioen politika eta kudeaketa lanak? Nola uztartu daitezke gizarte zibila eta administrazio publikoak? Hauxe da demokrazia (ustez) garatuen arazo funtsezkoenetakoa bat, besteak beste gizarte zibilarren parte hartze errealek gabe ez dagoelako demokraziarik.

GURERA etorrita, gizarte zibila jartzen duen lekuan jarri gazteak, gazte sortzaileak, eta arazoa begi bistan agertzen zaigu. Egia da, gazteak ez dira bat, ez dira berdinak; joera askotarikoak dira, eta beraz gazte kulturaz baino gazte kulturez hitzegitea da egokiagoa. Gazteak eta administrazioaren gaiaren inguruan asko idatzi da, eta agian gutxitxo aplikatu gurean, hogeitau urteko demokrazia batek eman beharko lukeena baino askoz gutxiago ziurrenik. Eta baliabideak egon, egon dira, baina ez da ausardiarik izan benetako politika demokratikoak abian jartzeko agintari politikoen aldetik. Zer egin dute boterean diren alderdiek hogeitau urte hauetan gazteen esparruan? Zer egin beharko zukeen asmatzea ez da batere zaila.

Demokraziaren zentzua gurean baino askozaz garatuagoa duten Europako beste herrialde askotan egin dutena ikustea besterik ez dago. Herrialde horietako azken urtetako esperientziak erakutsi du administrazio publikoak politika afirmatiboak aplikatu behar dituela, gazteen eremuan sortzen den orori sensibile izan behar duela. Begiak zabalik eta belarriak erne izan, gazteek euren kabuz sortutako dinamika gutxien gutxienez ezagutu egin behar dituela, eta gainera sostengatu. Hori nola lortzen da? Gazteak ezagutuz, gazteen jardueren inguruan interesa izanez, gazteekin etenik eta mugarik gabeko elkarbizketa bideak zabalduz, nork bere eremuan, bere herrian, auzoan, postuan. Ideia horretan laburbiltzen da, kasik, benetako demokrazia-

ren aplikazioaren giltza. Ausartuko nintzateke esaten elkarbizketa hitza bera hain baldintzatua, masiatua, baliogabetua dagoen herri honetan, funtsezko lan tresna dela gazteekin harremanetan jartzeko, eta are gizarte zibil osoarekin. Elkarbizketarik edo negoziatziorik gabe ez dago demokraziarik.

AZKEN hamarkadetako historiak erakusten digu elkarbizketa eza nagusi izan dela gazteak eta administrazioaren artean, oro har. Egia da, gutxienik bik izan behar dute hitzegiteko gogoia elkarbizketa sortuko bada, eta gurean administrazioak oro har ez du horretarako jarrerarik izan, ez eta sistematik at kokatu diren gazte askok ere.

Aitortu behar da, azken urtetan administrazioaren, edota administrazioen gazte kulturaz zuzenkiago arduratzen diren teknikari askoren jarrera bestelakoa dela, eta mende berriko atari honetan, orain hamarkada bat arte agintari politikoei erakutsi kultura demokratikoa falta, baretzen ari dela. Elkarbizketa gero eta gehiago ematen da herrietan, baina ez behar adina sarri, eta behar adina zintzotasunarekin, eta aurrejuzku eta beldurrik ez da falta izaten bi aldeetan partetik.

Hitz egin bai, baina zertarako? Noraino? Galde lezake norbaitek. Har dezagun ekipamendu publiko bat: azken aldi hainbeste ugaritu diren gazteleku horietako bat. Nola bermatu gazteleku bat gazteentzat izango dela? Erabilera publikoa izango duela? Gutxien gutxienik lokalaren kudeaketa lanak gazteen eta administrazioaren artean banatuz. Gazteak ezin dira bezero huts izan; kudeatzaile, antolatzaile eta erabiltzaile izan behar dute gazte leku bat izango bada, bestela apenas gazterik joango den, lokal dotore bat baino ez da izango. Horrelako kasuak gurean ezagutzen ditugu. Benetan publiko diren Gaztelekuak ere badira,

martxa onean funtzionatzen dutenak. Baina argi dago, Gazteleku baten martxa ona eta publikotasun erabatekoa ezin da lokalaren arduraren gaitasun pertsonalen baitan egon. Politika jakinak, berdinak eta adostuak aplikatu behar dira guztietan. Alegia, ekimenak gazteek proposatu behar dituzte, eztabaidatu, administrazioarekin negoziatu eta, azkenik gazteek eurek jarri beharko dute martxa.

Hitzak erraz esaten dira, eta azken finean arazoa praktikan sortzen da. Administrazioak noraino egokitu behar du gazteen errealtate eta nahietara? Galde lezake norbaitek, galdera alderantziz ere planteatu daitekeela pentsatu gabe. Demokrazia beldurrik gabe aplikatzean datza gako. Hain sinple, eta hain gaitz ●

RUBEN PLAZA

Lorea Agirre
Kazetaria

“Gazteak joera askotarikoak dira, eta beraz gazte kulturaz baino gazte kulturez hitz egitea da egokiagoa. Gazteak eta administrazioaren gaiaren inguruan asko idatzi da, eta agian gutxitxo aplikatu (...) Zer egin dute boterean diren alderdiek gazteen esparruan?”

A S G A R T H

Asgarth Euskal Herriko heavy musikaren adierazle berria dugu, ez bakarri, baina bai estilo horren estetika eta ereduak bere osotasunean dituen bakarrenetarikoa. "Etorkizunaren sustraia" argitaratu berri duen diskoaren xehetasunak eman dizkigu Iban Fernandez baterijoleak.

"GAZTEEN ARTEAN HEAVY-AK BERRIRO INDAR HANDIA HARTU DU"

DANI BLANCO

aurre hartuaz, IZ diskoetxeak maketa remasterizatu, garbitu eta argitara eman zuen. Harrera bikaina izan zuen sei abestiz osatutako "Jainkoen egoitza" izenburuko disko horrek. Ez zegoen denbora galtzerik. Zehaztu gabeko antzinaroko eredu eta garaiei helduta, bigarren lana atontzeari ekin zioten. Urte baten buruan, Asgarth taldeak (Iban Fernandez, bateria; Unai Zabala, gitarra eta koroak; Joxi Perurena, baxua; Ander Cañas, gitarra; eta Asier Enbil, ahots nagusia) bere bigarren diskoa erditu berri du "Etorkizunaren sustraia" izenburupean. Litekeena da betiko garai onenak ez izatea, baina heavy musika sasoian dagoela ez da zalantzarik. Txima luzeen garai berri baten atarian ote gaude?

■ Oso azkar gertatu da dena. Euskadi Gaztea maketa lehiaketaren saria, lehen lana, bigarren diskoa... Nonbait diskoetxeak ez du denborarik galdu nahi izan. Presionatuta sentitu al zarete?

Euskadi Gaztea maketa lehiaketa irabazi genuen eta handik aste batera Durangon aurkeztekoa zen. Topera ibili ginen. Aurreko diskoa guretzako maketa bat zen. Sei abestiz osatua zegoen. Taldearen aurkezpen gisa erabili genuen gehienbat. Alde horretatik, gure asmoa segituan beste disko bat grabatzea izan zen. Urtebeteen grabatu dugu azken hau. Ea zer moduz ateratzen den.

■ Orduan diskoa ateratzearen premia hori zuena izan da IZ-rena baino?

Azkenean, behar bada bion arteko gauza izan da. Baina egia da guk pentsatuta gurela zerbait azkar ateratzea, aurrekoa guretzako maketa bat zelako disko gisara atera bazen ere.

■ Zer dela eta heavy-a landu eta estilo horren inguruan talde bat sortu?

Taldekoek anai zaharragoak dauzka-

■ "Su Ta Gar-ek heavy musika euskaraz egiteko ate asko ireki zituen".

Infernu eta zeruaren artean Jainko guztien tenplua. Asgarth izenez eza-gutua bakar batzuen mundua..." Honako hau, taldearen izena darman abestiaren leloa da, Asgarth-en filosofia eta estetikaren adierazle nahikoa fidela, antigoaleko mundu magiko eta

mitologikoak baitira neurri handi batean taldearen oinarri.

Donostiako Añorga auzoko koadrila baten baitan sortu zen Asgarth duela hiru urte inguru. 1999an Euskadi Gaztea maketa lehiaketan publikoaren saria irabazi zuten eta kasik denborari berari

DANI BLANCO

zaigu. Gainera, Euskal Herrian normalean taldeek ez dute gai hori asko jorratu. Hori hala izanik, esan genuen: "Eta zergatik ez?" Dena den, lehenengo diskoa guztiz mitologikoa bazen, bigarrena ordea, erdibana egin dugu. Abestien erdia mitologiaren ingurukoak dira eta beste erdia gizartean dau-

batera datorrela. Heavy musika, mitologiari buruz hitz egitea, estetika... Denok nahikoa estetika heavy-a daukagu, ile luzea... Diskoen azalak ere nahikoa mitologikoak dira, epikoak. Hori gustatzen zaigu eta hori egiten dugun bakarrenetarikoa gara Euskal Herrian.

■ **Su ta Gar-ek esaterako, "Basamortuko zaldunak" abestia egin zuen, baina gero gai horiek ukitzeari utzi zion...**

Bai, egia. Gainera abesti horrekin bideo bat atera zuten eta oso heavy-a zen, nahikoa mitologikoa, baina gero ez zuten jarraitu gai horrekin eta bueno, orain gu gaude hemen...

■ **Zer esaten dizue zuei Su Ta Gar-ek?**

Su ta Garrek, hemen Euskal Herrian, heavy musika euskaraz egiteko ate asko ireki zituen. Alde horretatik guk uste dugu oso garrantzitsua izan dela. Hala ere, gure influentzia gehienak kanpotik

datoz, kanpoko taldeak dira gehienbat eragiten digutenak. Beti onartu behar da dena den, Euskal Herrian Su ta Garrek ate asko ireki dituela talde heavy-entzat.

■ **Kanpoko eraginak aipatu dituzu. Zeintzuk dira? Hainbat elkarrizketetan Alemaniako heavy-aren tankerako musika egiten duzuela aipatu duzue.**

Eragina batik bat heavy klasikotik jasotzen dugu. Gertatzen dena da guk bonbo bikoitza asko sartzen dugula eta oso melodikoak izanagatik, jendea hasi dela esaten Alemaniatik atera diren taldeen tankera daukagula. Egia da guk Hello-ween edo horrelako taldeak oso gustukoak ditugula. Etiketa hori jar daiteke. Hala ere, egun hauetan hainbestetan esan digute "heavy alemaniarra, heavy alemaniarra", azkenean esan dugula: "Txo, guk heavy euskalduna egiten dugu!". Azkenean, jendeak pentsatuko du alemanieraz abesten dugula. Publikoak normalean etiketa bat jarri ohi du. Gure estiloa hortik dihoa, baina gu hemengoak gara eta euskaraz abesten dugu.

■ **Abesti luzeak inguratu dituzue disko-ra. Nola lantzen dituzue kantak?**

DANI BLANCO

gu eta horiek txikitatik heavy-a entzuten zuten eta, hortaz, guk etxean musika bera entzun dugu. Mundu horretan oso sartuak gaude, esan nahi dut kontzertuetara joaten garela gu ere. Adibidez, Iron Maidenek Zaragozan jotzen duenean ikustera joaten gara. Guretzako kristoren suertea da disko bat ateratzea, heavy-a izatea eta gainera gero saltzen dela ikustea. Izan ere, normalean Euskal Herrian gazteei heavy musika nahikoa gustatzen zaie. Alde horretatik, sekulako suertea eduki dugu; nahi dugun musika egiten dugu eta gainera hainbatek gustuko du.

■ **Bi diskoetan mitologiaren gaia jorratzen duzue. Zergatik halako mirespen hori Erdi Aroari, infernuari, zeruari, fantasiari, mundu magikoei, mitologiari?**

Guri gai hori interesantea iruditzen

DANI BLANCO

DANI BLANCO

den arazoei -arrazakeria edo haur esplotazioa- buruzkoa da. Erdibana egiten saiatu gara.

■ **Mitologiarekin uztartuz-edo, estetikak badu zuentzako garrantziarik?**

Bai. Azken finean, nik uste dut guztia

Gure hasierako asmoa ez zen kanta luzeak egitea. Hala ere, disko berria grabatu baino lehenago, abesti berriak entzuten genituenean, zertxobait luzeegiak iruditzen zitzaizkigun eta berez, moztu egin genituen, akaso zailagoa delako jendea-
rengana abesti bat iristea oso luzea baldin bada.

■ Zeintzuk dira orain entzuten dituzuen talderik gustukoena?

Heavy-an denetarik, Iron Maiden-etik hasita Helloween arte, hots, klasiko guztiak eta Alemaniatic ateratzen ari den guztia, Estratovarius edo Gamma Ray, kasu.

■ Azkenaldi honetan gero eta jende gutxiago joaten da kontzertuetara. Heavy-ek publikorik fidelena osatzen dutela esaten da, egun zuzenekoetara joaten diren bakarrak heavy-ak direla ia. Zuek zer deritzozue? Zuekin berdin gertatzen dela uste al duzue?

Bai, eta oso garbi gainera. Jende askok komentatzen du kontzertuak jende kopuru aldetik asko jaitsi direla, baina talde heavy-ak oraindik mantentzen direla. Guk alde horretatik behintzat ez daukagu kexarik, gure kontzertuetara jende pila etortzen baita. Eta gainera, nabari-

tzen da jende gaztea ari dela heavy musika ezagutzen. Guk behintzat hori somatu dugu, jende oso gaztea dabil honelako kamisetekin eta abar. Badirudi hemengo gazte jendearen artean heavy-a berriro indar handia hartu duela.

■ Programadoreek badakite heavy estiloko kontzertu bat antolatuz gero arrakasta ia bermatua daukatela.

□ "Talde heavy gehienak Euskal Herrira etortzen dira jotzera, badakitelako jendeak ongi erantzungo duela"

Nik badut promotoreetan kontzertuak antolatzen ibiltzen den lagun bat, eta berak esaten dit: "Gaur egun segurua den gauza bakarra heavy kontzertu bat egitea da". Horregatik, talde heavy gehienak Euskal Herrira etortzen dira jotzera, badakitelako jendeak ongi erantzungo duela eta beraz, antolatzaileak arriskatu egiten dira.

■ Badirudi bigarren diskoak erantzun

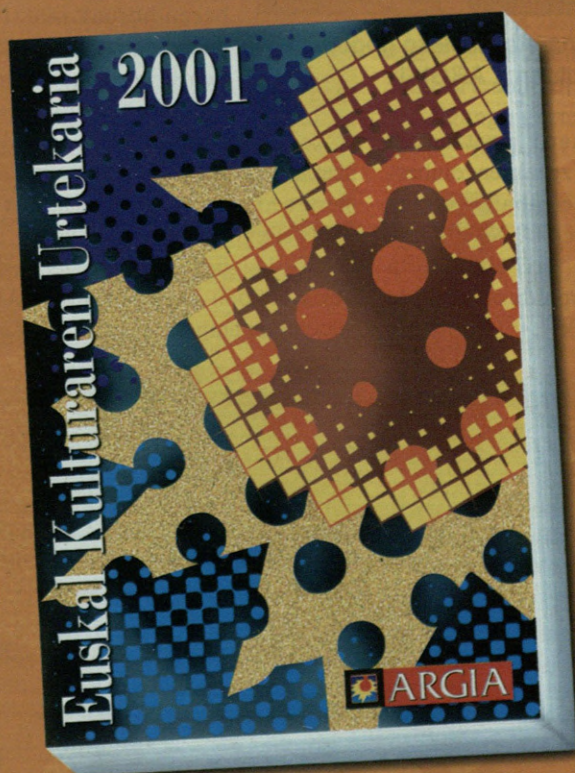
ona duela. Etorkizunari begira zer?

Momentuz ea diskoak jarraitzen duen honelako salmenta edukitzen eta hain harrera ona izaten jendearen aldetik. Dagoeneko ari gara lokalean abesti berriak ongi prestatzen kontzertuak ematen hasteko eta aurkezpenak egiteko.

■ Kontzertu heavy-etan pentsatzen hasita, edonori etortzen zaio burura estadio handi bat jendez gainezka. Gustatuko litzaizueke honelako emakaldi handi baten protagonistak izatea?

Galdetzen digutenean ea gure ametsa zein den, erdi brometan esaten dugu belodromoan jotzea dela, txikitatik talde handienak Donostiako belodromoan ikusi ditugulako. Guretzako amets bat izango litzateke hor jotzea eta jende pila egotea. Beste talde batzuek esaten dute leku txikitian jotzea nahiago dutela, baina gure ideia zera da: gero eta leku handiagoa izan hobe, eta gero eta jende gehiago egon hobeto. Eta bide batez, ikuskizun pixka bat sartu, suak, eszenarioan korrikan ibiltzea... Uste dut kontzertuek eduki behar dutela ikuskizun ukitu hori ●

◆ XABIER SAGARDIA

Otsailaren 4koa
365 EGUNETAN
erabiliko duzu

*Euskal Kulturaren
Urtekaria
laster da kalean!**

*ARGIAko harpidedunek etxean jasotzen dute urtekaria

Gizartea berritzeko itxaropena jartzen zuen astekariak gazteengan. Kritikarako astirik gabe, baikor deskribatzen zituen euskal gazteen dohainak.

Gazterian fede suharra

GAZTE GERA, GAZTE

"Gazte gera, geroa ta ez gaude konforme". Ez da kantari baten dala, baina jantzi baten. Hori da kantari baten dala, baina jantzi baten. Hori da kantari baten dala, baina jantzi baten.

Nork esan nahi duen-erabakiak urte, alaba gerta taldea gure ari za-
harrak jantziak dala berrak? Hori da kantari baten dala, baina jantzi baten.
Hori da kantari baten dala, baina jantzi baten. Hori da kantari baten dala, baina jantzi baten.

Ezagutzen ditugu bi ta lau baiño gehiago, eroso bizi zitezkenak edo karrera aundi batekin dirua aisa irabaziaz, eta gaur kartzeletan daude-nak. Egon ez, jardun. Beren buruak jakiteaz ornitzen eta lantzen ari dira, andik ateratzen diranean, lehen baiño ere sakonago errigintzako lanari berriro ekiteko". Baina preso eroritakoez gain, bazuen gehiagoren berri ere: "Ezagutzen ditugu, norbaiti biderako bi sos eskatuta, Europako unibersidadetara joan diranak, gaurkotatuzeko jakitatez beren buruak jantzi nahiz, gure erriari hobeki erakusteko. Pentsa gero, olako oien bizi-modua ez dala gozoa. Maiz

NON ZER

- IZUR EREGEAK: HAZIERA 27 gvr
- ARTEAREN 7 gvr
- KANTARI BERRIKO PROBLEMA 11 gvr
- KESTOREN BERRIKETAN 11 gvr
- ERRI BARRIAK, ONDARTZEN? 11 gvr
- AINERIA-BARRIAK 11 gvr
- AINERIA-BARRIAK 11 gvr

■ **Gazteen lana eta ikasteko gogoia goraipatzen zituen Z.ARGIAk.**

Urte berria itxaropenez hasteko gogoz azaltzen zen Z. ARGIA, eta esperantza hori adierazteko, kantu moduko bat egiten zien belaunaldi berriei, Lourdes Iriondok abestutako "Gazte gera, gazte; ta ez gaude konforme" hartaz baliatuz. "Ez da kantari baten deiadarra bakarrik izan. Itzari egintzak erantzun dio eta or ikusi dugu gaztedi berria, nola-bahiteko gizarte onen berritzea ekiten", baieztatzen zuen, hasteko. Eta horren jarraian, banan-banan aipatzen zituen euskal gazteriarik ikusten zizkion merezimenduak. Ez ziren gutxi!

ASKI MEREZIMENDU

Arazoia soberan zituen horretarako, antza. Izan ere, lehen orrialde laudoriotsu hartan esaten zuenez, "nork esan orain amar-hamabost urte, olako gazte taldea

gure herri zaharra jasotzen asi behar zuela? Nork uste zezakeen, oinbeste neska-mutillak bide zabalarik utzia ez estuari eldu behar ziotenik? Nork kontatzen dezanke gure artean, erri-miñaz eta zuzentasun-miñaz, aspaldi ontan-bide latzetik jo duten gazteak?".

asko mehe egin behar izaten dute eta hamaika aldiz beren burueri ukatu ere bai, beste edozeinek bere esku dauzkan milla ta milla atsegintxo ta goxotasuneri".

Euskal gazteen jatoriasuna oso hedaturik zegoen garai hartan, Z. ARGIAk zioenaren arabera, behintzat: "Zertan ari

■ Pasai Donibane

lñalurreta, 1971-I-10

Gabonetako egunetan, bi gazte ibilli dira etxez-etxe Z. ARGIAren suskiritore edo harpide egiten. Izan ere, bai gure herri honetan, bai Euskal-herriko herri askotan ere, badira euskal familiak periodiko hau oraindik ezagutzen ez dutenak. Suskritzio dexente izan dirala, esan didate Z. Argiaren ofizian. Suskribitu zeratenei, ongi-etorriak izan zaitezte euskal irakurlearen

zelaira! Eta hauxe esango nizueke: Etzaitezela desanimatu hitz hau edo artikulua hura entenditzen ez duzute-la-ta. Gogoan izan euskera, belarriz eta ahoz ikasi dugula eta bat-batean dana entenditzea zailla dala. Entenditzen ez dituzuten hitz hoiek, norbaiteri edo Z. Argian galdetu edo dizionarioan begira zazute; baiña, inoiz ez esan: "Nik ez diat tutik entenditzen, hor konpon beraz!". (...) ●

■ Arrazoiaren indarra ta indarraren arrazoa

A. Arrinda, 1971-I-10

Giza emakumeen jatorrizko eskubidea: Sortzetik ditugu eskubide batzuek eta ez du iñork guri eskubide oiek kentzeko deretxorik: Iñork ere ez. Ezta indardunek ere... Gizon eta emakume osoak, beteak izateko egin ginduen egiñ ginduzenak... Osoak izateko, ordea, gauza asko bear ditugu, naiz kanpotik naiz barrutik begiratuta: Gorputz bat degu gurekin. Gorputz horren barnean ba degu arima ere kanpora begira... Soññak soññekoa bear. Arimak arimakoak (...) ●

ikusten ez ditugunak aipatzen, egunero gure ondoan dauzkagunak eta zer egiten duten ikusten ditugunak emen eukita?", galdetzen zuen bat-batean, "edonun, gutxien uste dan txokoan, uri aundietan nahiz erri txikietan, langille artean bezela estudiante artean, nunnahi" topa zitezkeen gazte haietaz gogoratzeko.

AITZAKIAK BESTE BATERAKO

Eta zinez barkaezina zela haiek zoko-

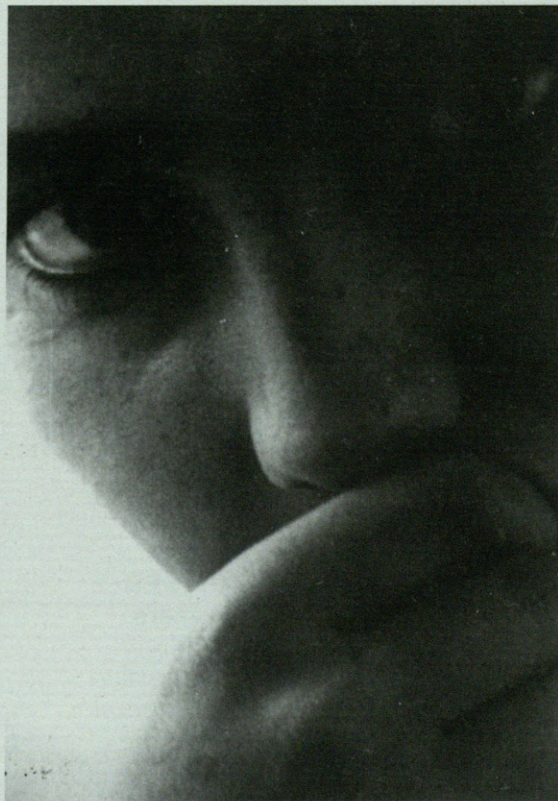
ratzea, benetan gazte eredugarriak baitziren! Irakurri, irakurri, nolakoak: "Or dagoz -or ari dira-, egunaz lan egin eta iñularretan ikasten diardutenak. Or, buruausterik gabeko lanaz errezago bizi zitezkeelarik, aurak ezitzeko lana beren gain artu dutenak, gure erriak berari dagokion irakaslerik ez daukalako. Or, lantoki-eraketak berritu nahiz, diruari uko egin diotenek eta dirutan beren buruak saldu ez dituztenek. Or, langille-burrukan sartuek, arrixku ederretan... Or dabiltz beren zarpa zarretan, amari jersei bat erosten uzten ez diotenek, lehengoa soññean erabilli diteken bitartean".

Egungo gazteak, zer iruditzen zaizkizue ordukoak? Zuen gurasoen erretra-

toa da! Ez hasi, bada, kirol zapatila garestienak eskatzen haiei! Ezin antze-man dituzuela Z. ARGIAren argazkian? Zuentzat kalte! Euskarari zegokionean ere, lan franko egiten zuten, bada. "Nork kontatu, askok eta askok, gaur gure izkuntza ikasten, ari eta ari, sartzen dituzten orduak? Noiz eman diote bere semeek oinbeste esker gure erriaren izkuntzari? Jakitekoa izango litzateke, zenbat ordu sartu behar izan dituzten euskera bateratzeari lanari su ta gar ekin ziotenek. Jakitekoa... Hainbeste gauza lirake jakitekoak eta... Jainkoak bakarrik dakizkinak...".

Goresmen demasa iruditzen zaizuela guztia? Beno, behar bada arrazoirik ez zaizue falta. Z. ARGIAk ere kontuan izan zuen iritzi hori: "Intzentsu askotxo? Laudorio gehiegi?" galdetzen zion orduko sinesgogor posibleari, bere berotasuna zegoenean mantenduz, baina. "Aitzakirik ez al dute? Beude aitzakiak beste baterako. Has dezagun urte berria itxaropenaz, iñoz badata, izatekoa du-ta gure erri zaharrak, bere seme gazteeri esker. Euskal-gaztetxoentzat eredu aparta!". "Poxia behingo, aipamena betiko", dio esaera zaharrak... ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

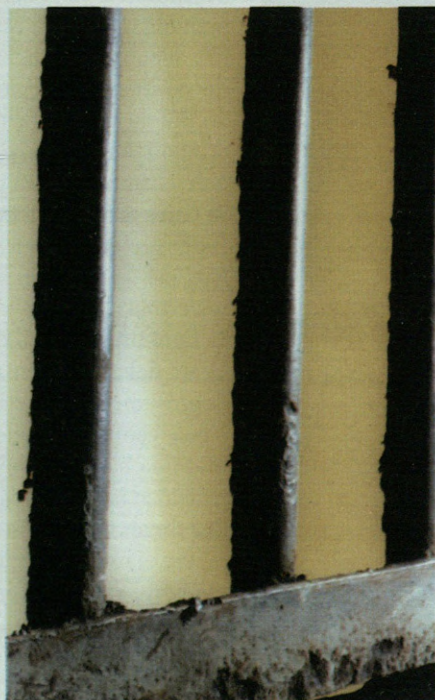

■ "Soññak soññekoa behar. Arimak arimakoak".

■ Preso politikoak

S.Z., 1970-I-10

Libertadea kendu zaion edozein presok du -reglamentuak galdetzen dituen zera batzuk bete ondoren- kondenaren lautatik bat libertade halamoduzkoan (Libertad vigilada) pasatzeko eskubidea. Preso politikoei, sistematikoki ukatzen zaie eskubide hori. (...) Presondegietakako zerbitzuen reglamentua aldatu egin da, eta badirudi, preso bat bederak "erreforma" kontu hontan egin dituen aurrerapenak hobeto neurtzeko presoak gain gainetik eta sakon sakonetik obserbatzeko sistema indibidual berezi bat sartu dela, baita pertsonarekiko trato berezi bat ere. Preso politikoei egiten ez tute-nez gero, eta bestalde berrikuntza hoi en barne gelditzen baitira, badirudi, libertade kondizionalez ez direla sekula aprobetxatuko. Preso komunek eta politikoei ez dute, beraz, azken finean, kondena berdina: laurden batez luzeago ditek politikoen kondena. (...) ●

ALBERTO ELOSEGI

A S T E K O L I B U R U A

HOMEROREN ODISEAREN BERTSIOA

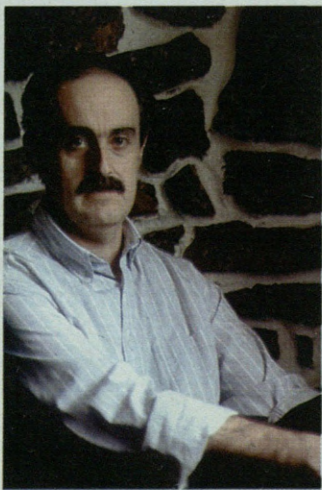
ULISES
Homero
EREIN
189 orrialde
1.975 pezeta
79 libera

Juan Kruz Igerabidek egina da ustez Homero poeta epiko itsuaren "Odisea"ren egokitzapen eta itzulpena. Batez ere gazteei zuzentzen zaienez greziarraren lana, pasarte asko laburtu beharrean izan da Igerabide. Troiak gerra dago kontatzen oinarrian. Gerra hura "Iliada"n kontatua zuen Homero. Dena den, gerra haren erreferentziak etengabeak dira Ulisesen kontakizunean. Izan ere, Ulises heroia Troiak gerratik itzultzerakoan ekaitz izugarri batek etxerako bidetik urruntzen du, eta galdurik dabil bere gizonekin, ezin konta daitezkeen nekeak jasanez. Abentura hauen guztien berri ematen du "Odi-

sea"n, hirugarren pertsona zein Ulises beraren ahotik. Telemako, Ulisesen semea, bere aitaren bila abiatzen da, ama bakarrik utziz Itakan. Ulises hara itzultzen denean, ordea, bere emazte Penelope bereganatu nahi duten ezkongaez beterik aurkitzen du jauregia. Penelopek, halere, bera baino ez du maite. Gauzak horrela, Ulises bere lurretako zerrizainarekin bizitzen jartzen da, eskale itxuran, eta zoriogaiztoko itxura horrekin dabil emaztearen ezkongaien artean, bere etxean irainak jasoz. Azkenean, baina, semeak eta biek mendeku errukigabea hartzea lortuko dute, aipatu ezkongai guztiak akabatuz.

▼ Egileari Galdezka

"Politikoki batere zuzena ez den maisu lana dugu"

Juan Kruz Igerabide

EUSKAL KULTURA GAURI/AITOR BAYO

■ Zerk erakartzen zaitu gehien Homerorengandik?

Bada, horrelako istorio bortitzak, pertsonaia matxista eta biolentoz betetako nobela batek, jan, edan, borroka eta gehiegikeria besterik ez duen istorio batek, alegia ideologikoki gaur egun erabat desagokitzat jo genezakeen istorioak, nolatan liluratzten gaituen oraindik. Nik horri esplikazio bat bilatzen saiatu naiz. Alde bate-tik, abenturaren abentura delako, abentura liburuaren nolabaiteko iturria. Eta mendebaleko gizakion erroak hortxe ikusten ditugulako. Ez dugu oso atzera egin behar nolakoak ginen ikusteko... eta oraindik ere, ondo begiratu gero, ez dakit gehiegi aldatu garen, gure benetako izaera gehiegi aldatu den ere.

■ Gure erroak hortxe daudela esan nahi duzu?

Batez ere erro kulturalak. Mendebaleko gizarte laikoaren erroak Grezian daude, hein handi batean, eta hor sortu den imaginarioaren erroak "Iliada"n eta "Odisea"n aurki ditzakegu.

■ Egokitu eta itzuli duzun lanetik zer nabarmenduko zenuke?

Orain dela 2000 urte egina izateko, zein ondo lotutako narrazioa den. Badirudi aurretik eskema bat egin duela lan hori lotzeko, baina zenbait ikerketen ondorioz egun badakigu istorio zenbaiten bilduma baino ez dela. Hala ere, nobela gisa aztertzen badugu, maisulan baten aurrean gaude. Eta hauxe ere azpimarratuko nuke: hor dagoen hitzaren indarra. Ez bakarrik elkarriketetan, oso biziak eta indar handikoak diren arren. Garai hartan hitzari ematen zitzaion balioaz ari naiz. Hitzak, gauzak aldatzeko balio zuen, eta baita jainkoak erakartzeko ere. Hitzaren indar hori gaur egun debaluatua dago, baina gizarte hartan benetako protagonismoa zuen.

L I B U R U A K

**FANTASIAZKO
IPUINAK**

Guy de Maupassant
IBAIZABAL
411 orrialde
2.110 pezeta
84 libera

GAUAK ETA BAKARDADEAK PRESTATUTAKO APETAK

Josu Zabaletak euskaratu ditu Guy de Maupassant idazle frantziarraren fantasiako hogeita hamalau ipuin hauek. Eleberrigile eta kazetari izanda ere, batik bat ipuin idazle oparoa dugu Maupassant. Hamabost ipuin bilduma idatzi zituen, fantasiakoak horien artean. Hiru ipuin mota bereizi ohi dira ipuin hauen artean: esturazkoak, eromenezkoak eta gauza bitxiak ipuinak. Haatik, fantasiako literatura klasikoan ez bezala, Maupassanten istorioetan ez da naturaz gaindiko inguruneen beharrik. Gauak eta bakardadeak prestatzen dituzte fantasiako mundua sortzeko baldintzak. Orduan, aski da ustekabeko gertaera bat arrazoimena zalantzatan sar dadin, kontatera mundu itomenezkoan sar dadin. Fantasiako mundua errealitatean txertatuta dago guztiz, eta horrexek egiten du sinesgarriago eta kezkarriago, hain zuzen ere.

**XX. MENDEKO
POESIA KAIERAK:
PATZIKU PERURENA**

Antologia egilea,
Koldo Izagirre
SUSA
58 orrialde
700 pezeta
28 libera

BERE INGURUA PANTEISMOZ BIZI DUEN POETA

Iritzi pertsonaleko eta behako zorrotzeko artikulugile gisa oso ezaguna dugu Patziku Perurena. Bere nobela eta ikerketa lanek ere arrakasta izan dute. Baina horien guztien egilea ez ezik poeta ere bada goizuetarra eta ez nolanahikoa. Koldo Izagirreren aburuz, "belar moztu eta ez moztu bakoitzaren usaina" zehazki nolakoa den dakien poeta baita Perurena, honek Orixeren naturarekiko urte mistikora eta sentimentalkeriara eramaten ez badu ere. Panteismoz bizi du ingurua Perurenak, hizkeraren narotasun liluragarrian, natura jaso duen bezalaxe baitirudi jaso duela hizkera, neke gabe, kukuak esanda, hai-zeak ekarrita edo errekek bustita, maisutza teknikoa hitzaren eztiak estaltzen duela. Hitzak belarrirako aukeratzen ditu poeta honek, zehatz eta aberats, kanturako diren poemetan eta halaber soilik irakurtzeko direnetan.

**NIRI EZ ZAIT
FUTBOLA
GUSTATZEN. ETA
ZER?**

**Andoni Egaña/
Mikel Valverde**
ELKARLANEAN
30 orrialde
850 pezeta
34 libera

BALOIARI OSTIKO EMATEAK GOGAITZEN ZAITUENEAN

Zortzi urtetik aurrerako neska-mutikoei zuzendua dago Andoni Egaña idatzi eta Mikel Valverdek marraztutako kontakizun hau. Bere protagonista zazpi urteko mutiko "arraro" bat dugu, baloiari ostikoka ibiltzea batere atsegin ez duen mutiko koxkorra. "Arraroa" diogu, horrela ikusten duelako aitak berak ere -futbolzale amorratua izaki gizona-, bere ikasgelako beste lagunak iritzia ez aipatzeagatik. Berarentzat ordea, "arraroak" besteak dira, futbol zelaira joan eta batzuetan oso pozik eta besteetan oso triste -baina inoiz ez enpate- itzultzen zaizkizun horiek, edo unero baloiaren atzetik korrika ibiltzeko irrikitan daudenak, zertarako eta, hainbeste kosta ondoren harrapatuz gero, ostikoz urrundu behar izateko, eta berriz bila hasteko. Gure mutikoak beste zaletasun batzuk ditu, intsektuak eta narrastiak harrapatzea, esate batera-

Z E R B I T Z U A

**Beti
hurbilago.**

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**

ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

EUSKAL HERRIA:

AÑO 1000,

AÑO 2000

Bederatziren artean

BASANDERE

383 orrialde

3.600 pezeta

144 libera

GURE HERRIAREN IRAGANAZ ETA EGUNGO ERRONKAZ

Basanderek kaleratutako liburu honen izenburu zehatza hauxe dugu: "Euskal Herria: Año 1000, Año 2000 (Historia, economía, ecología y cultura)". Bederatzi adituren artean dago egina: José Luis Orella historialariak 1000. urtean Euskal Herria nolakoa zen aztertzen du; Erlantz Urtasun historialariak, orduan zeukan hizkuntz egoera; Anton Borja, Nekane Jurado eta Antxon Mendizabal ekonomiariek, berriz, 2000. urtean Euskal Herriak daukan erronka ekonomikoak aztertzen dituzte; Karlo Ravelli politika ekonomialariak "Teoría del Estado y Estado vasco" gaia lantzen du; Alberto Frias "Lurra Deialdia" mugimenduaren eragileak, "Ecología año 2000: de Euskal Herria a Euskal Hiria"; Iñaki Gil de San Vicente soziologoak gure nortasunaz dihardu eta Igor Ortega euskal gazte mugimenduak aurrean dituen erronkez.

PIZTIA BILBON

Josu Lartategi

AIZKORRI

59 orrialde

675 pezeta

27 libera

HILTZAILE ODOLZALE BAT BILBOKO KALEETAN BARN

Aizkorri argitaletxearen Hegan bildumako liburu hau Euskaltegiko 6. mailan eta Batxilergoko A ereduko 2. mailan erabiltzeko proposa da. Josu Lartategi idatzi du detektibe pribatu bat protagonistatzat daukan "Piztia Bilbon" narrazio bortitza. Dirua egitea besterik ez zaio interesatzen gizon honi, baina laster batean ohartuko da gauza batzuen prezioa altuegia dela. Izan ere, hiltzaile odolzale bat dabil Bilboko kaleetan zehar, harrapatzen duen guztia gupidagabe garbitzen. Inork ez daki nor den, nondik datorren, zergatik burutzen dituen sarraski ikaragarri horiek. Ez dago hilketen lekukorik, ez hiltzailearen arrastorik, eta poliziek ez dakite zer egin. Hiritarrak, horregatik, zeharo izututa daude, edozein momentuan edonor akaba dezakeelako. Hiltzaile ezezagun honi, komunikabideek izena jarriko diote: Piztia.

KARMELDARREN ALDIZKARIKO AZKEN ZENKABIA

Euskal Herriko Karmeldarren hiruhilabetekariaren azken zenbakian honako lan hauek topatuko dituzue, besteak beste: Julen Urkizak eta Luis Baraiazarrak idatzitako "Aita Narziso (Jose Antonio Garate Mugika) 1900-1974. Bere jaiotzaren ehungarren urtean"; Iñaki Martiartuk osatutako "Lehenengo egutegi bizkaitarraren erretra zaharraren txortea"; Patxi Uribarrenek Pedro Pujana Agirregabiriaz, iaz Bilboko Liburu Azokaren "Urrezko Luma" izandakoaz, eginiko lana; Patxi Juaristiren "Baloreen aldaketa Euskal Herrian"; Jabier Erizeren "Bi hitz abiadura handiko trenaz"; Luis Arostegiren "Tolerantzia"; Andoni Olearen "Arsko abade santua"; Patxi Uribarrenek 1887an Basaurin jaio eta 1963an Indian hil zen Aita Aureliano Landeta Azkuetaz duen iritzia eta Agustín Zubikarai idazle ondarrutarraren olerkiak.

DISKOA

EGUNON

Gozategi

ELKARLANEAN

12 kanta

2.595 pezeta

103 libera

GOZATEGI TALDEA BIZITZA BERARI KANTARI

Hamabi kanta eskaintzen dizkigu Asier Gozategiren trikiak, Iñigo Goikoetxearen charangoak, Ainhoa Gozategiren panderoak eta hiruen ahotsek osatutako Gozategi taldeak. Hasera.haseratik, kantuz-kantu eta diskoz-disko bizitzaren alderik bizi eta erritmotsuena erakutsi ohi du erromeriaren unibertsoan leku berezia izatea aspaldi lortu zuen talde honek, bizitzari berari abestuz, mai-

temintzen gaituzten penei eta kemen berriak ematen dizkiguten atsekabeiei. "Egunon" bere laugarren diskoa gain, "Ezpada", "Bizi", "Agur goraintzi", "Zergatia ez dakit", "Hitz bitan", "Mugarri gainetik", "Goazen urrutira", "Zirkua", "Denbora eder hori", "Zutik" eta "Euskal selekzioa" abesti aske eta eraginkorrez osaturik dago.

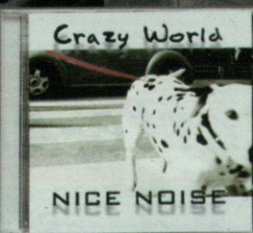
Berrikuntzak !!

Dagoeneko salgai :

Berrikuntzak !!

Dagoeneko salgai :

Agenda

Agenda: KATIXA GARATE

BARAKALDO, urtarrilak 19
Flamenko emanaldia
Mayte Martin eta J.R. Carro
flamenko abeslariak emanaldi
bat eskainiko dute ostiralean.
Barakaldo antzokia
23:30

EIBAR, urtarrilak 21
Danborrada
Txistularien bandak,
Goruntz abesbatzak eta
danborjoleak Eibar,
Deba, Mutriku, Azpeitia,
Gasteiz, Tolosa eta
Donostiako
danborradetako doinuak
joko dituzte.
Asteleña pilotalekua
13:00

IRUN, urtarrilak 20
Pailazoak
Takolo, Pirritx eta
Porrotx pailazoez
hankaz gora jarriko dute
dena "Parrandan" euren
ikuskizun berrian.
Amaia aretoa
16:00etan eta
18:00etan

BAIONA, urtarrilak 20
Musika Klasikoa
Baiona bertako Côte Basque
orkestraren emanaldia entzuteko
parada izango da larunbatean.
Baiona antzokia
21:00

BILBO, otsailaren 5a arte
Argazki erakusketa
"Senegaleko begiradak"
izenburupean, Guillermo
Unzetabarrenetxea
gasteiztarrak herrialde
hartan ateratako argazkiak
biltzen dituen erakusketa
dago ikusgai.
Espacio de los Mundos

MIARRITZE, urtarrilak 20
Antzerkia
Graxi eta Tóteren ostatuan
girotutako "Hôtel du
Fronton" euskarazko
antzezlanaren aurkezpena du
Hiru Puntuko taldeak.
Colisée aretoa
21:00

GASTEIZ, urtarrilak 24
Antzerkia
Gaitz neurologiko
desberdinak dituzten
gaixoak dira Txalo
antzerki taldearen
"Emaztea kapelarekin
nahastu zuen gizona..."
laneko protagonistak.
Principal Antzokia
20:30

BEASAIN, apirilak 5 arte
Zine zikloa
Hilaren 18tik hasi eta
apirilaren 5a bitartean, zazpi
pelikula eta bost film labur
izango dira ikusgai Goieniz
zine klubak antolatutako 13.
Zine Zikloan.
Usurbe antzokia
21:00

IRUÑEA, urtarrilak 19
Musika klasikoa
Juanjo Menaren
zuzendaritzapean,
Mozart eta Prokofiev
kompositoreen lanak
eskainiko ditu
Euskadiko Orkestra
Sinfonikoa.
Gayarre antzokia
20:00

ZANGOZA, urtarrilak 18
Musika eta poesia
Bide Ertzean taldeko Ubeda anaiek,
Karlos Aranzegik eta Iñigo eta Jose
Luis Aranberri musika eta poesia
uztartuko dituzte emanaldi berezi batean.
Kultur etxea
22:00

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

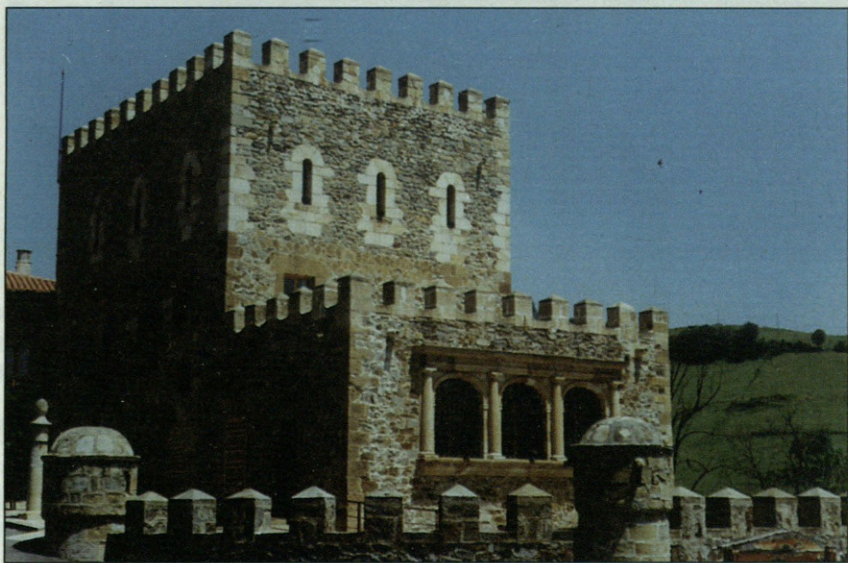

gizarte-ekintza
obra social

Enkartazioak. 70 km • 1-2 egun *Euskal ertz mendebaldarra (I)*

Merkatarien Zubi Zaharra

Enkartazioak, Karrantzaldea batez ere, Bizkaiko eta orokorrean euskal mendebaldeko ezezagun handiak dira, eta horrelako kasu askotan gertatzen den bezalaxe, injustuki ahaztuak. Nekazal gune menditsu hau hamar udalerrik osatzen dute, orokorrean auzo askotan sakabanatuta ageri zaizkigun herriak. Naturari dagokionez, berau lurralde honekin nahikoa eskuzabala izan dela esan genezake, horixe nabaritzen baita adibidez Karrantzako bailara xarmangarrian zein bere inguruan bizi diren animalia-landare ugari eta interesgarrietan. Bertako bizilagunen bizimoduaz berriz, Balmaseda inguruan industrigune nabarmena kokatu bada ere, orokorrean Enkartaziokoek lehen sektorean lan egiten dutela esan behar da. Ibilbideak gero eta mendebalderago joko du, Cantabriarako bidean, eta

■ Urreztieta Juntetxea historian Enkarterrikoen bilgune izan da.

konturatuko zaretenez (hizkuntzan ere bai, eskualde hau Bizkaiko erdalunena baita), gero eta gehiago hurbildu bertara, euskal eragina gero eta txikiagoa da. Hau ezustez beteriko lurraldea dugu, eta horrenbestez, gauza eta leku harrigarri asko bisitatzeko prest egon beharko dugu: Gernikako moduko Juntetxe bat aurkitu (Urreztieta), Euskal Herriko haranik ikusgarrienetako bat (Karrantza El Sucesotik) osorik behatu, animalia eta landare basati mordo baten artean gozatu (Bizkaiko Parke Ekologikoa), edota Europan bere estiloko kobazulorik garrantzitsuenetakoan (Pozalagua) aho zabalik geratzeko. Hau guztia paraje natural politzez zipriztinduriko paisaia.

bbk
Bilbao Bizkaia Kutxa

Bizkaia **beti** gure bihotzean

ENKARTERRIKO SARRERA

Bizkaia ikutzen duen lehenbiziko ibilbide hau hasteko Gueñes aukeratu dugu, bisitatu behar dugun eskualdeko ekialdeko muturrean. Zehatz-mehatz esatearren, herriko udaletxea eta eliza kokatzen diren gunean hasiko gara, Bilbotik dakarkigun errepidea utzi eta Galdameserako norabidea hartzen dugun bidegurutzean bertan. Erromatarren garaian merkatal gune garrantzitsua, gaur egun ondare interesgarria zaintzen duen erdi nekazari erdi hiri kutsuko udalerria da. Erdigunean, lehenbizi udaletxeak berak gure arreta piztuko du, Urrutiatarren jauregi burges ikusgarria, eta metro batzuk atzerago, Andra Mari Parrokiaren aurrealde bikaina, "Eguzkia" izenaz ezaguna eta gotiko loretsu eta isabeldarraren arteko trantsizioaren adibide ederra. Eliza bera XVI.ekoa da, XI-XII. mendeko beste baten gainean berreraikia. Honez gain, Gueñesen jauretxe bat baino gehiago ikusteko parada duzue, Arangoiti, Estrada edo Zeribai kasu.

Eliza eskuman utziz, Zallarantz abiatuko gara, horrela kilometro batera Aranguren auzotik pasatuz. Zallako erdigunea bera, pare bat gehiagotara harrapatuko dugu. Altzarigintzan ospe handia duen herri honetan monumenturik aipagarrienak barmeluzego bakarreko San Migel Parrokia (XII. mendekoa eta XVIII. mendean berreraikia) apaindua, eta Terreros Erdi Aroko Dorretxea direla esan dezakegu.

Erdigunean bertan, Balmasedarako norabidea geroagorako utziz, une honetan eskumarantz joko dugu, Otxaran-Sopuerta bidean. Horrela, hiruzpalau kilometroren bueltan Otxaran auzo menditsura iritsi eta berriz ere eskuinera joko dugu, bide politean zehar laister gure hurrengo helmuga ikusgarria ikusiko dugularik: Urreztietako (Avellaneda) eta bertako Juntetxea.

Jauretxe eta dorretxez jositako Garape-Sopuertako auzo hau Bizkaiko nobleziako zati garrantzitsu baten jatorria izan da, Enkartzioetako Juntetxearen bilgune izateaz gain. Juntetxea bera edo Urreztietako dorretxea, paraje ederrean kokatutako gaztelu itxurako eraikin ikusgarria da. Gaur egun, bertan Enkarterriko Museoa dugu, eskualde honetako historia eta bizimodura hurbilduko gaituena. Zabalik: asteartetik larunbatera 10-14 eta 16-18 artean (udaldean 10-14 eta 17-19); jaiegunetan goizez. Sarrera dohainik.

Berriz ere Otxaranen, oraingoan Balmasedarantz joko dugu, lehenbizi eskuinerantz eta laister alderantziz. Azkenik, 14,5. km.an Balmasedan sartuko gara, kilometro erdi geroago elizaren ondoan aparkatzeko leku egokia dugula. Historian garrantzi handikoa izan

den hiri honek Erdi Aroko kale-trazadura gordetzen du, Bizkaiko ikurrik ospetsuenetakoa den Muza Zubi Zahar eta hainbat monumentu erlijioso eta zibilekin batera. Orokorrean, Bizkaiko alde honetako hiririk interesgarrienetakoa da.

Hiriko sarreran dagoen bidegurutzean berriz, oraingoan Turziozerantz abiatuko gara. Puntu horretatik hiru bat kilometrora dagoen bidegurutzean ere ezkerrean jo behar dugu, beti ere mendebalderantz.

■ Ibilbidea Gueñeseko elizaldean hasiko dugu.

Datorren astean ARGIAN...

**Karrantzako Bailara
Bizkaia Parke Naturala
Pozalaguako Haitzuloa**

Historia, Monumentuak, Natura, Informazio praktikoa...

Ihesi Euskal Herriko Gida Turistikoa

ARTZENTALES ETA TURTZIOZ

Ibilbidearen 21,5. kilometroan Artzentalesen sartzen gara, auzo guztiak erabat sakabanaturik dituen udalerrian alegia. Horietako bat, Traslaviña berdetsua, pare bat kilometro aurrerago pasatuko dugu. Udalerriaren zentrua honen ondoko San Migel kontsideratu dezakegu, bertan aurkituko baititugu San Migel Linares eliza eta udaletxea. Bien arteko plazaren erdian, oraindik aintzina-ko Kontzejua biltzen zuen haritzak dirau.

29,5. km.an Cantabriaren menpe segitzen duen Turtzioz-Billa-berde (Villaverde de Trucios) zeharkatuko dugu, Aguera ibaiaren ertzean kokatutako abeltzain-nekazal herritxoa. Bizkaiko mende-baldean dagoen Cantabriar uharte honetan, herri honez gain, segituan bere ondotik pasako garen Villanueva ere kokatzen da, beste populagune batzuen artean.

Berehala errepide makalak gorako joera hartuko du, eta 33. kilometrorako lehenbiziko panoramika politak behatzen hasiko gara, hiru kilometro beranduago Escrita Mendatea harrapatzen dugun arte.

BALMASEDA

Herrialdea: Bizkaia

Bilbora: 29 km.

Altitudea: 149 m.

Biztanleak: 7.144

Euskaldunak: %10

Azalera: 22 km²

Dentsitatea: 325 bizt./km²

Jaiak:

Ostiral Santua

San Roke (abuztuak 16)

San Seberino (urriak 23)

Balmaseda Bizkaiko Jaurerriko hiririk zaharrenetarikoa bat da, eta Enkartzazioetako gunerik garrantzitsuena. 1199an sortu zen hiria, bere foru propioaz. Denboraz, merkataritzarako ezinbesteko pasabide izanez, aduana eta merkatal gune garrantzitsu bihurtu zen. XVIII. mendetik aurrera Urduñako bidea irekitzean bere garrantzia beherantz joan zen.

IKUSTEKOAK

Hiriko erdigunea Erdi Aroko itxurakoa da, eta arkitektonikoki aberatsa. Ibaiarekiko lau kale paralelotan banatzen da: Martin Mendia, Pio Bermejillo, Korreria eta Aldapa.

Herriaren sarreran San Seberino Parrokia dugu, izen bereko plazan eta udaletxe neogotikoaren alboan. Gotiko berantiarreko

■ Balmasedako ibaia, eta, atzean, Zubi Zahar ospetsua.

eliza (XIV-XV), XVIII. mendean berriztatu eta pinakulu, txapitel eta gailurreria barrokoa erantsi zizkioten. Hiru barneluzegoko barrualdean gurutzeria-sabaia eta hilobi gotikoak azpimarrituko ditugu.

Elizafen alboko Korreria kalea segituz, Urrutia jauregira iritsiko gara, XIX.eko neoklasikoa. Kantoietan Urrutiarren armariak ikusiko ditugu. Ibairantz joaz, Pio Bermejillo kalean sartuko gara eta bertan Buñuel Markesen jauregia dugu, XVII. mendekoa, barroko eta neoklasikoa nahastuz egina. Pixka bat aurrerago, eta San Juan plaza zeharkatuz, XV. mendeko Berpizkundeko San Juan eliza parez-pare geratzen zaigu.

Hau ere atzean utziz, Kadagua ibairaino iristen gara, eta gure eskuinera Balmasedako ikurra, Zubi Zaharra. Merkatarien pasabide zen zubi hau, Bizkaia eta Gaztelaren arteko aduana funtzioarekin, Balmasedako sarreretako bat zen. XIII. mendean eraikia, erdiko arku oso garaia du, eta alboetan beste txikiago bi. Atxekiriko dorronek berriagoa da, eta harresien ateetako bat zen. Azkenik, Martin Mendia kalea jarraituz, Santa Klara komentua-eliza-museoa dugu.

Informazio Praktikoak

ZALLA

Udaletxea: ☎ 94- 639 00 01.

Jatorduan:

Zalla Erretegia- J.F. Estefania y Prieto 5.

Lo egiteko:

**Hostal-Egoitza Chicote- Bizkaitarra 2.

☎ 94- 639 01 78. Logela bikoitza 6.000 pzt.

BALMASEDA

Udaltzaingoa: ☎ 94- 680 00 00.

Ertzaintza: Virgen de Gracia 2.

☎ 94- 444 14 44.

Botikak:

Palacio Coloma- Korreria 8. ☎ 94- 680 02 33.

Santos- Foru Plaza. ☎ 94- 680 16 56.

Osasun zentrua: Enkartzazioak Etorb. 11.

☎ 94- 610 23 25.

Kotxe tailerra:

Carrocerias Vadillo (garabiarekin)- El Arroyo 10. ☎ 94- 680 04 08.

Jatorduan:

Abellaneda Jatetxea- Aldapa 21.

Jan eta lo egiteko:

**Hotel San Roque- Enkarteriak 1.

☎ 94- 610 22 68. Logela 8.500 pzt.

Lo egiteko:

*Hostal Begoña- San Seberino 12.

☎ 94 610 23 26. Logela 2.800-3.900 pzt.

Abereen elikadura desegokia ikusmiran dago, baina landareen kasuan gauza bera gertatzen da. Diru-goseak bultzatuta, landareei makina bat zalantzazko ongarri ematen zaie askotan.

EROMEN NATURALA

Jaten ditugun haragiak gizentzeko erabiltzen den zakarra dela-eta oraintxe erotuko garelakoan nago. Oilaskoak, behikiak, txerriak eta abar hola-hala haziz gosez ez gara hilko, baina, diru-gosea ase ezin honetan janez hiltzen hasi gara.

Diru-gosearen fedea ez da, ordea, gutxi batzuen eliza. Haziendaren elikadurarekin gertatzen ari dena landareak hazten dituztenen artean ere jarduera zabaldua da oso. Pozoiak, ongarri kimi-koak, intsektizidak, hormonak, heldu gabe dagoena ontzeko produktuak, herbi-zidak... bidezko bizibideak deuseztatze-ko sortutako produktuak barra-barra era-biltzen dira ekoizpen gordinenera

bideratutako soro gehienetan. Landareen hostoak edo fruituak ikusten ditugunean,

elikagai naturalenak direla iruditzen zaigu, baina adi! Haragia ekoiztera eman-dako animaliek beste elikagaien ekoizpe-netan dauden astakeriak ahal den azka-rren aieratzen ahaleginduko dira, beraien amorrua eta agoniarako bidean jarri dituzten galera ekonomiko izugarriak ahal bezainbeste banatzeko. Laster hone-lako kontua besterik ez dugu izango ahoan. Honi aurre egiteko era bakarra kontsumitzaileona da: inguruan ekoizten diren garaian garaiko jakiak eskuratu beste aukerarik ez dago; eta ahaztu gabe... automobilak, etxeak, arropak eta abar bezala gizalegez ordaindu ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Gaur egun 80.000 pertsonak dute parkinson gaixotasuna Espainian. Adituen arabera, datorren hamarkadan sendatu ahal izango da terapia genetikoei eta teknika kirurgiko berriei esker.

PARKINSONA SENDATUKO DA

Nafarroako Klinika Unibertsita-rioko neurologoa eta parkinson gaitzean aditua den Jose A. Obeso doktoreak esan bezala, parkinson gaixotasuna sendatzea posible izango da datorren hamarkadan, terapia genetikoiari esker batetik, eta baita garune-an zehaztasunez eta doitasunez aritzeko modua emango diguten teknika kirurgiko berriei esker bestetik.

Obeso doktorearen iritziz, patologia degeneratibo hau sendatzeko, beharrezkoa da garunean neuronen galerari aurre egitea substantzia beltza deitzen den zonan, eta baita gaixoak galtzen duen dopamina nola-bait berreskuratzea edo berrezartzea, eten-gabe botikak hartzen egon gabe. Bestalde, giza genomaren ezagutza hobetzen den

heinean, gaitzaren agerpena saihesteko produktu neuro-babesleak sortzen joango gara, baina horretarako diagnostiko goiz-

tiarra ezinbestekoa izango da (eta hori oso zaila edo ia ezinezkoa da oraindik ere, gaur egun gaitza detektatzen dugunerako neuro-nen % 60 inguru galdu baitira jadanik).

Gaur egun parkinson gaitza jasaten dutenak 80.000 pertsona direla diote Espainiako zifra ofizialek, baina horiei beste hainbat milaka paziente gehitu beharko litzaizkieke, behar bezala diag-nostikatu gabe daudenak. Eta okerre-na da, gaur-gaurkoz, medikuak ez daukala terapia sendatzailearik, aringarri edo paliatiboak besterik ez: levodopa izene-koa da aukerako botika, gaixoari bizimo-du "normal" samarra egiteko aukera ema-ten dio, baina bere eraginak denbora mugatua du ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

BARRASKILOAK

Kontxik lagunak gonbidatu ditu afaltzera eta barraskiloak prestatzeko guraria sortu zaio:

- Zoaz kalera eta ekariezazkidazu barraskilo batzuk, Ernesto! -agindu dio senarrari.

Senarra kalera atera da. Batean eta bestean galdetu baina ez du barraskilorik inon aurkitzen. Azkenean, frutadenda batean, barraskiloak saldu ohi dituen baserritar baten helbidea eman diote.

Autoa hartu eta barraskiloen bila abiatu da. Euria ari du eta ez da giro errepidean. Barraskiloak erosi eta etxerako bidea hartu duenean, bide bazterrean gorpila lehertu eta pareta jotako auto bat ikusi du. Kanpoan, laguntza eskatuz neska gazte lerdin bat. Geratu, jaso beharreko gauza guztiak jaso, ertzaintzari deitu eta paper guztiak osatu eta garabiak istripua izandako autoa eramanda gero, bere etxera lagundu du neska.

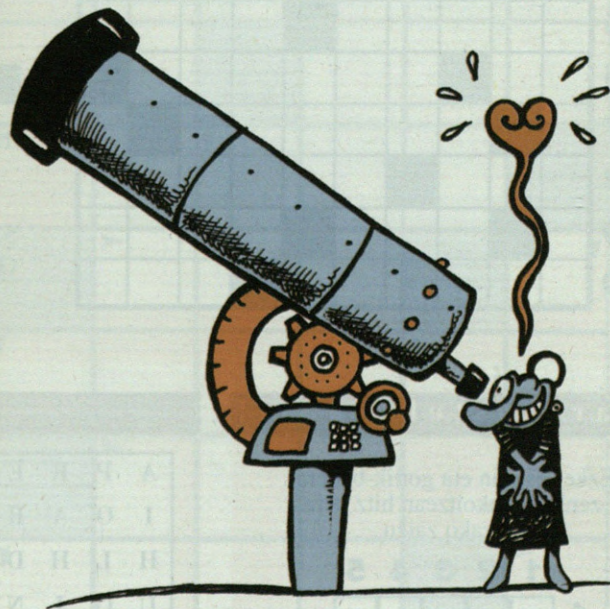
Amaiak -hala du izena neskak- kafe bat hartzera gonbidatu du. Ernesto neskarekin etxera igo, egongelara sartu, kafea hartu, eta ezin izan dio ezetzik erantzun Amaiak jolaserako egin gonbiteari. Besaulkian hasi eta ohean amaitutako joko-

MANIXT?

ZAZPIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

BEGIZ JOA UKAN

Norbait gustoko eduki

**Aspaldi daukat gaxte hori begiz jota;
ez dit batere kasurik egiten, ordea**

TENER ECHADO EL OJO A ALGUIEN /
FLACHER SUR QUELQU UN / TO GIVE SOMEONE THE EYE

en ondoren lo seko geratu dira biak.

Esnatu denean goizeko zazpiak direla ohartu da Ernesto:

- Nekabendio! Barraskiloak!

Amaia esnatu gabe etxetik atera, eskailerak binaka jaitsi, autoa hartu eta bere etxera itzuli da. Txirrina jotakoan emazteak haserre bizian zabaldu dio atea:

- Jakin al liteke non sartu zaren eta

zer ibili zaren gau guztia kanpoan pasa eta ordu hauetan etxeratzeko?

Eta orduan, gizonak, eskaileratan gora datozen barraskiloei:

- Bixkor, bixkor! Iritsi gara eta!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

GOITIK BEHERA

Ekar bosteko hori!

Letra Zopa

Aurreko asteko soluzioak

Z	I	M	E	L
I	Z	A	R	A
M	A	I	L	U
E	R	L	E	A
L	A	U	A	K

Hitz Gezidunak

	Edukiera- neurria	Basobera	Bilo	Txori-mota	Infin., akitu
	Deitura	Hi, mutil!	Gaitz-mota	Nobela	
	Buru estalkiak				
	Aurkitu				
Bosteko talde	Jausi		Gaixo		
Izena	Gizon izena		Bihiak		
		Emea gura- soekiko			Egokia
		Abesti			
Putreak			Hitz	500	
Marka			Sufrea	Turkia	
		Gogaitu			
		Iodoa			
Animalia adardun			Maiz		
Moztu			11		
		Neurri apaleko		Nitrogenoa	
		Boroa		Kontso- nantea	
Noren atzizkia	Ur gaineko objektua		Emakume izena		

Pertsonaia: Euskal hizkuntzalari handia (1915-1987)

Denborapasak: LUMA • Txistek: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

ELIXABETE GARMENDIA

INKISIZIOAREN BEHATOKIA

Harea hatz artetik bezala, ezarian ezarian, ale bakar bati ere eutsi ezinik doazkigu azkenaldian eskuartetik arrazoiak eta ideiak, birrinduta, pentsamentu bakarraren zapalgailuak erasotuta. Penduloo jo eta mutur muturrean dabil, eskuineko bazterretik mugitu ere egin gabe, hantxe trabatuta, ataskatuta. Entzun egin behar da gero, entzun, Euskal Herriko Unibertsitatean erakunde politikoetako irakasle den baten ahotik, autodeterminazioak independentzia esan nahi duela automatikoki, eta hori, jakina, demokraziaren kontra doala. Ez da pasadizoan eta pentsatu gabe botatuko ideia, telebixioko saio batean azaldu eta berretsia baizik. Bere burua intelektualtzat duen batek esana eta berresana. Eta hau ez da perletako bat besterik.

*“Hitz batzuk
madarikatuta daude,
sorgindu egin dira,
aipaezin bihurtzeraino,
biraorik iraingarriena
balira bezala. Adibidez,
elkarrizketa, edo hobe
esan -madarikatzaileek
gaztelaniaz jarduten
baitute- ‘diálogo’ hitza
(...) Izan ere,
madarikazioaren
zakuan erortzen da
hemen ‘todos a una’-ra
ez doan guztia.
Kornetapeko
martzialtasunaren ilara
hausten duena edozein
txuskerok kondena
dezake”*

HITZ batzuk madarikatuta daude, sorgindu egin dira, aipaezin bihurtzeraino, biraorik iraingarriena balira bezala. Adibidez, elkarrizketa, edo hobe esan -madarikatzaileek gaztelaniaz jarduten baitute- “diálogo” hitza. Baita katalanerazko ordaina ere, “diàleg”, gaztelaniazko elebazarrek ere ondo ulertzen dutena. Ernest Lluch-en senitarteko eta lagunek haren hilketaren kontrako manifestazioan erakutsi eta aldarrikatu zuten geroztik maldizioen zakuan sartu da. Hartaraino gertatu da hori, Lluch-i Donostian antolatutako dioten omenaldia ere liskarbide bihurtu dela. Izan ere, madarikazioaren zakuan erortzen da hemen “todos a una”-ra ez doan guztia. Kornetapeko martzialtasunaren ilara hausten duena edozein txuskerok kondena dezake.

Martxa honetan ez da inor libratuko zigorretik. Udalekuetako motxiletan eta AEK-ko ariketetan estreinatutako gurutzada Eusko Ikaskuntzaraino iritsi da oraingoz, Añamendiren Entziklopedia sareratu berria tarteko. Badirudi hiztegia hartu eta “eusk” erroa ageri duen izen oro sartu

duela behatokian, susmopean, hatz salata-riak delituren bat aurkituko duen ziurtasunaz. Inkisidoreak bere lana egin eta gero laineraz gainezka diharduen koruak hartzen du txanda. Libretoak opera bufakoa lirudike, ez balego jokoan, dagoen guztia, hau da, urtetan zehar Herri baten hizkuntza eta hari dagokion jakintza garatu eta duintzeko belaunaldiz belaunaldi egindako ahalegina.

HALAKO tamainako astakerien aurrean erantzuna makalegia, ahulegia, izaten ari da, bai erakundeen aldetik, baita eragile sozialen aldetik ere. Barkamen eske bezala askotan, entzungorrena eginez hurrena, jaurtitakoak sinistu ezinik edo. Salbuespen modura tanto pareia kontatuz litezke, hau da, urriaren 28an Donostian eskubide demokratikoen alde eta desobediencia zibila aldarrikatuz egindako manifestazioa eta abenduaren 16an Bilbon irakaskuntza propioaren defentsan burututakoa. Horietatik ez legoke urruti Durangoko Azokaren azken edizioak lortutako arrakasta. Eguraldi epelaren bultzadari esker beste epeltasun baten egarria ere soma zitekeen jende andanaren artean: kultur ondare jakin baten zeinuak konpartitzeko gogoia eta harrotasuna. Inkisidorea oporretan egon bide zen abenduko zubi luze horretan. Lastima, Euskadi-Maroko Futbol Selekzioen partiduan orgia nazionalista ikusi zuenak Durangokoa nola kalifikatuko zukeen galdu dugu ●

baina...

hi n[on] bizi haiz?

egunero

UMORE KANALA

www.argia.com

• SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea
• GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoak
euskara, atsoitzak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • JOKOAK